Svenskan i EU

Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna

Betänkande av Utredningen om svenskan i EU

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR
SOU 1998:114

Svenskan i EU

Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna

Betänkande av Utredningen om svenskan i EU

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 1998:114

72

Svenskan i EU

Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna

Betänkande av Utredningen om svenskan i EU
Stockholm 1998

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 1998:114

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: fritzes.order@liber.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 10 10
Telefon: 08-405 10 25

Elanders Gotab, Stockholm 1998

ISBN 91-38-21008-8
ISSN 0375-250X

Till statsminister Göran Persson

Den 24 maj 1995 bemyndigade regeringen statsministern att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå de åtgärder som kan behövas i den svenska förvaltningen och i EU för att garantera kvaliteten på svenska EU-texter. Med stöd av bemyndigandet förordnade statsministern den 16 juni språkexperten Kenneth Larsson som särskild utredare.

Som expert förordnades den 7 augusti 1995 hovrättsassessorn, numera tillförordnade rådmannen Göran Larnefeldt. Under tiden 7 augusti 1995 t.o.m. 31 januari 1996 arbetade Larnefeldt på heltid i utredningen.

Utredningen, som har arbetat under namnet Utredningen om svenskan i EU får härmed överlämna sitt betänkande Svenskan i EU. Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna.

Utredningens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm i juni 1997

Kenneth Larsson

Innehållsförteckning

Bilagor

Sammanfattning

Det är av stor vikt att de svenska EU-texterna, i all synnerhet författningstexterna, har hög kvalitet. Pålitliga och begripliga texter är en förutsättning i beredningsarbete och för en effektiv samhällsdebatt. Bristfälliga texter är ett hot mot rättssäkerheten och undergräver allmänhetens tilltro till unionen och dess verksamhet. (Kapitel 2.)

Bristfälliga texter kan också innebära en negativ språklig påverkan. Dels kan vårt mångåriga arbete på att göra våra myndighetstexter mer begripliga och lättare tillgängliga för allmänheten motverkas. Dels riskerar vi att det redan stora anglosaxiska inflytandet på vårt modersmål skall förstärkas. Dels riskerar vi att svenskan förlorar användningsområden. En sådan utveckling pågår redan och kan förstärkas om EU-texterna bedöms vara oanvändbara som arbetsredskap för fackmän. (Kapitel 2.)

Vi behöver således goda texter. Det innebär naturligtvis att de översättningar som görs till svenska av engelska, franska och tyska texter av EU:s institutioner måste vara av hög kvalitet. Det innebär emellertid också att originaltexterna själva måste vara av hög kvalitet och motsvara de krav som vi ställer på våra egna myndighetstexter i fråga om tillgänglighet och begriplighet. (Kapitel 3.)

Särskilt viktiga är naturligtvis EU:s rättsakter, dess förordningar, direktiv och beslut. I tillblivelsen av dessa finns det många aktörer och det är naturligtvis inte lätt att få dessa att samverka på ett ändamålsenligt sätt. Många brister och problem under de första åren har kunnat konstateras. Det är naturligt att det behövs central samordning av de språkliga frågorna i lagstiftningsarbetet. (Kapitel 4.)

Jag föreslår därför att en central *samordningsfunktion* inrättas i Regeringskansliet (kapitel 5). Den bör ha till uppgift

- att utarbeta riktlinjer för svenska tjänstemäns språkliga arbete med EU:s rättsakter,
- att svara för utbildning i språkliga frågor för dem som medverkar i EU-arbetet,

- att svara för rådgivning i EU-språksfrågor till svenska departement och myndigheter samt till EU-institutionernas översättare, granskare och juristlingvister,
- att svara för granskning av EU:s rättsakter genom
  - att fortlöpande följa synpunktslämnandet i beredningsprocessen,
  - att stickprovsvis kontrollera kvaliteten hos de rättsakter som publiceras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning,
  - på begäran från department och myndigheter granska centrala texter,
  - att svara för granskning av andra texter genom att stickprovsvis kontrollera olika typer av texter från EU:s institutioner.

När det gäller *organisatoriska frågor* föreslår jag

- att de uppgifter för språkvård och kvalitetskontroll som i dag finns fördelade på tre instanser, nämligen Statsrådsberedningen, Justitiedepartementet och Finansdepartementet, förs samman på ett ställe,
- att den centrala samordningen för EU-språksarbetet också förs dit och att det språkliga arbetet förstärks med 2-3 medarbetare på heltid,
- att ansvaret för allt språkvårdsarbete i fortsättningen förläggs till Statsrådsberedningen.

En central fråga i översättningsarbetet är naturligtvis tillgången till korrekt terminologi och fraseologi. *Termfrågorna* (kapitel 6) kan emellertid inte bara ses i EU-perspektiv och jag föreslår därför

- att regeringen låter utreda skapandet och tillhandahållandet av flerspråkiga termbaser för internationellt arbete hos myndigheter, organisationer och företag samt Tekniska nomenklaturcentralens roll i detta.

Jag är mycket kritisk till de förslag som i olika sammanhang framförts på en genomgripande organisatorisk förändring av Tekniska nomenklaturcentralen verksamhet, och anser

- att Tekniska nomenklaturcentralen i princip bör bestå i sin nuvarande form och inte slås samman med Svenska språknämnden eller inlemmas i SIS-Standardiseringen i Sverige,

- att det är viktigt att TNC har tillräckliga basresurser för att kunna åta sig uppdrag åt EU-institutionerna som kompletteringar av termsamlingar och rådgivning åt översättare,
- att regeringen bör avtala med Tekniska nomenklaturcentralen
  - om en systematisk insamling och genomgång av termsamlingar av betydelse för EU-arbetet hos myndigheter, företag och organisationer samt ser till att dessa hålls allmänt tillgängliga med hjälp av informationsteknik, och
  - om ersättning för rådgivning till EU-översättare, om denna inte täcks av EU-institutionerna.

Också på termområdet har naturligtvis den centrala samordningen viktiga uppgifter. Den bör få till uppgift att bygga upp ett kontaktnät för EU-termarbetet hos svenska myndigheter. Vidare bör samråd med den centrala samordningen vara obligatoriskt när det gäller skapandet av nya termer på EU-området.

När det gäller behovet att *översättning i Sverige* (kapitel 7) föreslår jag

- att den centrala samordningen genom en enkät till myndigheter och departement kartlägger det kvarstående behovet efter det att EU:s egen översättningsverksamhet blivit fullt utbyggd. I sammanhanget berör jag också situationen under det kommande inför det förestående *svenska ordförandeskapet* i EU och framför som min åsikt
- att UD bör undersöka hur medlemsländer med jämförbara språk hanterat mötesledning och dokumentframställning. Om man väljer att producera texter på engelska bör en kompetent engelskspråkig redaktion för de engelska texterna finnas.

När det gäller frågan om *svenskan som arbetsspråk* i EU anser jag att de riktlinjer som EU-sekretariatet hos UD utfärdat, väl svarar mot dagens situation. Jag anser emellertid att det finns goda skäl att inför en utvidgning av EU se över principerna för tolkning och översättning inom EU-institutionerna. Möjligheten att få tolkning från modersmålet borde utvidgas på bekostnad av tolkning till modersmålet. Kravet på översättning av arbetsdokument borde skärpas. Effekterna av planerade rationaliseringar av EU:s översättnings- och tolkningsverksamhet måste noga analyseras. (Kapitel 8.)

När det gäller problemet med att åstadkomma *enklare och mer begripliga originaltexter* – som förvisso är ett ännu mer långsiktigt projekt än att åstadkomma en samordning i översättningsfrågorna –

föreslår jag att den centrala samordningen får i uppdrag att tillsammans med Utrikedsdepartementets EU:sekretariat ta initiativ till ett utvecklingsarbete inom EU-institutionerna när det gäller arbetet på att öka tillgängligheten hos EU:s texter. (Kapitel 9.)

Ett *samarbete med övriga nordiska länder* bör bedrivas på termområdet med Danmark, Finland, Norge och Island, för arbetet med förbättring av originaltexterna med Danmark och Finland och slutligen när det gäller de svenska översättningarna med Finland. (Kapitel 10.1.)

När det gäller frågan om *var översättningsarbetet skall bedrivas*, föreslår jag att Sverige skall verka för upprättandet av filialer till institutionernas översättningstjänster i medlemsländerna. Huvuddelen av filialernas översättare skulle vara tillfälligt placerade där, exempelvis på tre år. Ett rotationssystem liknande det som tillämpas för svenska UD-tjänstemän skulle kunna garantera att översättarna inte förlorade kontakten med levande svenskt språkbruk. (Kapitel 10.2.)

Använda förkortningar och kortformer

EGT	Europeiska gemenskapernas officiella tidning
Eurodicautom	Kommissionens termbas
Euterpe	Parlamentets termbas
Romfördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen. Numera kallat Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.
TIS	Rådets termbas
TNC	Tekniska nomenklaturcentralen
Översättningsdelegationen	Delegataionen för översättning av EG:s regelverk

1 Inledning

1.1 Ansvaret för översättningarna går över till EU

När vi den första januari 1995 blev medlemmar i EU övergick från en dag till en annan ansvaret för att översätta EU:s författningstexter från Sverige till EU. Ända sedan 1990 hade vi i Sverige arbetat med att översätta EU:s regelverk, först de texter som behövdes för EES-avtalet och sedan dem som behövdes för medlemskapet. Arbetet bedrevs hos Delegationen för översättning av EG:s regelverk (Översättningsdelegationen) som sammanlagt översatte ca 60 000 sidor ur Europeiska gemenskapernas officiella tidning. (För en presentation av detta arbete se Larsson 1997.)

Vid de nya medlemsländernas inträde var EU dåligt rustat för uppgiften att översätta till svenska och finska. Nästan inga översättare och tolkar fanns på plats och situationen tedde sig kaotisk. I maj beslöt regeringen att tillkalla en utredning för att föreslå åtgärder för att stödja svenska språket i EU. (Se direktiven i bilaga 1.) Arbetet skulle vara avslutat före utgången av år 1996[1]. Den 16 juni utsågs jag till särskild utredare.

1.2 Mitt uppdrag

Det har varit min uppgift att utreda vilka åtgärder som kan behövas i den svenska förvaltningen och i EU för att garantera kvaliteten på svenska EU-texter.

[1] Senare förlängdes utredningstiden till den 30 juni 1997.

Som ett resultat av utredningen skulle jag lämna förslag om

1 hur Sverige skall arbeta inom EU för att främja kraven på begriplighet och lättillgänglighet i lagstiftningen,

2 hur Sveriges deltagande i EU:s redaktionella lagstiftningsarbete bör organiseras,

3 hur erfarenheterna från det svenska arbetet med översättning av EES- och EU-texter, bl.a. användningen av informationsteknik, skall tas till vara i det fortsatta arbetet,

4 hur kvalitetskraven i arbetet med svenska termer för EU-behoven skall kunna tillgodoses och hur termerna skall komma till allmän kännedom,

5 hur de översättare och tolkar i EU som arbetar med svenska språket skall kunna få stöd i sitt arbete under inledningsfasen samt föreslå åtgärder för att på sikt stödja fortbildning och rådgivning för översättare, tolkar och terminologer,

6 hur svenska behov av översättning till svenska – utöver den som EU svarar för – skall tillgodoses, såväl under inledningsfasen som på sikt,

7 vilka krav Sverige skall ställa på användning av svenska som arbetsspråk inom EU:s institutioner,

8 hur arbetet med svenska språket i EU bör samordnas och organiseras i Sverige.

1.3 Inriktningen av mitt arbete

I åtta frågor skall jag således lämna förslag. Jag har i mitt arbete koncentrerat mig på vissa av dessa delfrågor:

Nämligen

nr 2 Hur Sveriges deltagande i EU:s redaktionella lagstiftningsarbete bör organiseras,

nr 5 Hur de översättare och tolkar i EU som arbetar med svenska språket skall kunna få stöd i sitt arbete under inledningsfasen samt föreslå åtgärder för att på sikt stödja fortbildning och rådgivning för översättare, tolkar och terminologer,

nr 8 Hur arbetet med svenska språket i EU bör samordnas och organiseras i Sverige.

Därvid skall sägas att jag behandlat tolkningsfrågorna styvmoderligt, huvuduppgiften var ju att se hur kvaliteten på svenska EU-texter skulle kunna garanteras.

När det gäller delfråga nr 3 om svenska erfarenheter av användningen av informationsteknik i översättningsarbetet och nr 4 om termerna har jag inskränkt mig till att följa det arbete som bedrivs inom EU för att utveckla olika översättningshjälpmedel, bl.a. EU:s termbaser. Vidare har jag följt det arbete som Tekniska nomenklaturcentralen (TNC) bedrivit med att stödja EU-kommissionen i dess arbete på att komplettera sina termbaser med svenska motsvarigheter.

Jag har också diskuterat mina tankar på TNC:s roll i EU-termarbetet med företrädare för TNC.

När det gäller delfråga nr 6 om behoven av översättning till svenska så har jag avstått från att försöka fastställa dessa av skäl som jag närmare skall utveckla i det följande.

När det gäller delfråga nr 1 om begriplighet och tillgänglighet och delfråga 7 om användningen av svenska som arbetsspråk presenterar jag tankar som jag hoppas skall kunna tjäna som utgångspunkt för arbetet i en framtida samordningsorganisation.

1.4 Hur jag arbetat

Jag har huvudsakligen bedrivit mitt arbete ensam. Under en kortare tid, augusti 1995 – januari 1996, hade jag hjälp på heltid av hovrättsassessorn Göran Larnefeldt, som har långvarig erfarenhet som granskare av de texter som översattes av Översättningsdelegationen. Han har därefter endast sporadiskt varit engagerad i utredningsarbetet.

Det stod redan tidigt klart för mig att jag inte kunde genomföra några omfattande empiriska studier. För det hade det krävts större resurser än dem jag förfogade över. Risken för dubbelarbete var dessutom stor eftersom Statskontoret under 1995 genomförde en stor enkätundersökning om statstjänstemäns erfarenheter från EU-arbetet under det första medlemsåret (se Ett år med EU och bilaga 2). Vidare gällde min utredning en organisation under uppbyggnad och snabb förändring och jag har därför försökt att bedriva mitt utredningsarbete som en deltagande observatör men har därutöver också gjort mer traditionella studiebesök.

Jag har medverkat i en *arbetsgrupp* som haft till uppgift att utarbeta en svensk version av en *handbok med institutionernas gemensamma*

redaktionella regler[2]. Det är EU:s publikationsbyrå i Luxemburg som svarat för arbetet och i arbetsgruppen har ingått representanter för samtliga institutioner. Handboken som får namnet "Publikationshandboken" planeras utkomma under hösten 1997. Innehållet framgår av bilaga 3 som återger innehållsförteckningen. Förutom vanliga skrivregelsfrågor, av samma typ som återfinns i Svenska språknämndens regelsamling "Svenska skrivregler" och i "Myndigheternas skrivregler", har här många viktiga redaktionella problem i rättsakterna varit aktuella, t.ex. hänvisningssystemet.

På initiativ från den svenska översättningsavdelningen hos Ekonomiska och sociala kommittén bildades en *interinstitutionell språkvårdsgrupp* för att skapa samordning i termfrågor och andra språkliga frågor. Sitt första sammanträde höll gruppen med deltagare från alla institutioner den 12 juli 1995[3]. Gruppen är informell och sammanträdde till en början oregelbundet, men har nu beslutat att samlas två gånger per termin. Spännvidden i de frågor som behandlas kan illustreras med dagordningen från sammanträdet den 9 juni 1997 (se bilaga 4).

Vidare har jag representerat Sverige i styrelsen för *Översättningscentrumet*[4] *för Europeiska unionens organ* som sedan 1995 är under uppbyggnad i Luxemburg. Centrumet betjänar sådana organ som inrättas inte i fördragen utan genom beslut i rådet (se bilaga 5 för en förteckning). Här har jag fått insikter i hur man inom EU försöker hantera kostnaderna för översättningsverksamheten.

I samband med mina resor till dessa sammanträden gjorde jag mer traditionella studiebesök för att intervjua översättare och andra tjänstemän som är involverade i översättningsverksamheten.

Jag har besökt

kommissionen: svenska översättningsavdelningen i Bryssel innan den delades upp på temagrupper och de två grupperna i Luxemburg, l'atelier de traduction (en utvecklingsavdelning för utprovning av datorstöd i översättandet), de två juristlingvisterna.

[2] Gruppen har sammanträtt fyra gånger. Till de två första mötena skickade jag skriftliga synpunkter. De två sista gångerna, den 27 mars och 9 juni 1997, var jag med på mötet.

[3] Jag har deltagit i fem av gruppens sex sammanträden, den 12 juli och 5 september 1995, den 18 november 1996 och den 14 mars och 9 juni 1997.

[4] Jag har under utredningstiden deltagit i 3 sammanträden, 20 mars 1996, 23 oktober 1996 och 20 mars 1997.

rådet: den svenska översättningsavdelningen, de tre juristlingvisterna[5], den centrala samordningen och traktatssamordningen, rådsarbetsgrupper.

parlamentet: den svenska översättningsavdelningen.

Ekonomiska och sociala kommittén/Regionkommittén: den gemensamma svenska översättningsavdelningen.

Kontakt med domstolen och dess svenska översättare har jag haft genom Översättningsdelegationen som under 1996 och 1997 har översatt domar från tiden före Sveriges inträde i EU på uppdrag av domstolen.

Jag har också som föredragshållare i olika sammanhang framträtt i Bryssel, Luxemburg och Stockholm och därvid kunnat få synpunkter på mina idéer om översättningsverksamheten.

Vid mina kontakter med rådets juristlingvister upptäckte jag redan tidigt under 1995 att det fanns stora brister i samarbetet mellan dessa och svenska myndigheter och departement.

Under början av 1996 besökte juristlingvisterna Justitiedepartementet i Stockholm och påtalade det stora behovet av samordning på svensk sida. Den 1 juli 1996 beslutade rättschefen i Statsrådsberedningen att departementens rättschefer skulle ha ansvaret för vilka synpunkter som lämnades till rådets juristlingvister. (Se bilaga 6.)

Senare samma månad lämnade jag i en PM[6] förslag till en försöksverksamhet enligt följande:

Jag föreslog

att en försöksverksamhet med central samordning när det gäller EU-lagstiftningsarbetet hos rådet skulle organiseras snarast.

Utredaren skulle svara för samordning, utbildning och rådgivning inbegripet granskningsstöd och översättningsstöd.

Inom varje departement skulle rättschefen ansvara för granskningen av författningsförslagen. Alla ändringsförslag – oavsett om de kom från andra enheter inom Regeringskansliet eller från myndigheter – skulle underställas rättschefen som i principiella frågor och i stilistiska bedömningsfrågor skulle rådfråga utredningen. Vid behov skulle hela texten delas med utredaren. Synpunkter till rådets juristlingvister skulle alltid överlämnas till utredaren som skulle svara för kontakterna med juristlingvisterna.

[5] Juristlingvisterna eller, som de snarare borde kallas, språkjuristerna svarar för slutgranskning av EU:s rättsaktsförslag hos rådet och kommissionen.

[6] "Vissa samordningsbehov i EU-lagstiftningsarbetet. En problemskiss och ett förslag till försöksverksamhet." Stockholm den 15 juli 1996.

Efter en intern remissbehandling under förhösten beslutade rättschefen i Statsrådsberedningen att försöksverksamheten skulle starta den 11 november (se bilaga 7). Redan efter en månad, den 12 december, redovisade jag i en PM[7] några erfarenheter från försöksverksamheten. Mina kontakter med departement och rådets juristlingvister har fortsatt under hela utredningstiden.

Under utredningsarbetets gång har jag haft kontakt med Justitiedepartementets granskningsenhet, Utrikesdepartementets translators- och traktatöversättningssektion, Svenska språknämnden och Tekniska nomenklaturcentralen (TNC).

Enligt mina direktiv skulle jag också ha samrått med SIS – standardiseringen i Sverige och IT-kommissionen. Detta har jag inte gjort beroende på att jag ansett att tiden inte var mogen för att lägga fram förslag om organisationen av inhemsk översättningsverksamhet och informationstekniska lösningar inom mitt område.

1.5 Så har jag lagt upp presentationen av mina förslag

Först motiverar jag vikten av att EU-texterna finns på god idiomatisk svenska. Därefter diskuterar jag varför EU:s institutioner på egen hand inte kan tänkas åstadkomma sådana och hur vi skall medverka till att åstadkomma goda översättningar.

I ett centralt parti motiverar jag behovet av samordning och skisserar vilka uppgifter en samordningsfunktion skulle ha. Jag lämnar också förslag om den organisatoriska inplaceringen av denna.

I ett särskilt avsnitt tar jag upp den roll samordningsfunktionen skulle ha i det systematiska termarbetet och TNC:s, myndigheternas och departementens roll i detta.

Därefter går jag in på inhemska behov av översättning och tar i det sammanhanget också upp språkproblemen i samband med det svenska ordförandeskapet år 2001.

Därefter tar jag i två avsnitt upp frågan om svenskan som arbetsspråk i anslutning till gällande riktlinjer och behandlar då också tolkningen och frågan om hur vi skall arbeta för att främja tillgänglighet och begriplighet i EU-texterna.

I ett avslutande avsnitt tar jag sedan upp vissa frågor som inte naturligen låtit sig behandlas i det föregående.

[7] Några erfarenheter av utredningens försöksverksamhet med samordning av redaktionella och språkliga synpunkter på EU-rättsakter. Stockholm den 12 december 1996.

2 De svenska texterna måste ha hög kvalitet

Det är viktigt att de texter som produceras inom EU:s institutioner har hög kvalitet. Det gäller naturligtvis i första hand lagstiftningen. Dåliga svenska texter ställer till mer skada än de är till nytta.

2.1 Goda texter behövs för att trygga rättssäkerhet och främja samhällsdebatt

Goda svenska texter under *beredningsarbetet* i kommittéer och arbetsgrupper är en nödvändig förutsättning för en bedömning av den sakliga helheten. Det är vanligt att man måste ta ställning utifrån engelska eller franska texter. Visst förstår handläggarna i huvudsak diskussioner och texter på något av dessa språk, men hur är det med nyanserna. Det har förekommit att svenska representanter har drabbats av en obehaglig överraskning när de fått se den svenska översättningen av en text, som de redan överenskommit på franska eller engelska. Man hade inte uppfattat de franska uttrycken som så kategoriska eller krävande som saken nu framstod i den svenska översättningen. Då var det för sent. Alla texterna skall nämligen ha samma innehåll och juristlingvisterna kommer att motsätta sig att man uttrycker sig mjukare i den svenska texten.

Det är en central *rättssäkerhetsfråga* att EU:s rättsliga texter, det må vara lagstiftningens förordningar, direktiv och beslut eller domstolens prejudicerande domar, är tillförlitliga och begripliga[1]. De måste kunna användas som utgångspunkt för svensk lagstiftning och i svensk rättstillämpning. En svensk medborgare har en självklar rätt att förstå den förordning som tillämpas på henne eller honom eller att kunna kontrollera att bestämmelser i EG-direktiv genomförs på ett korrekt sätt

[1] Frågan aktualiserades under våren 1997 i en interpellation 1996/97:283 om svenska språket av Bengt Hurtig (v). Svaret lämnades av utrikesminister Lena Hjelm-Wallén tisdagen den 27 maj 1997.

i svensk lagstiftning. En svensk domare måste kunna lita på att den text han eller hon håller i sin hand på ett begripligt sätt förmedlar samma innehåll som samma text på andra språk.

Goda svenska texter på alla stadier av arbetet är en förutsättning också för en *effektiv svensk samhällsdebatt*. I utvecklingsarbetet är det nödvändigt att i ett tidigt skede finna lämpliga ord och uttryck för företeelser som diskuteras. Dem behöver våra tjänstemän i sina interna diskussioner och när de skall presentera sakfrågorna för de politiska beslutsfattarna. Dem behöver våra politiker när de skall föra ut frågorna till diskussion i sina partiorganisationer och när dessa skall presenteras för allmänheten. Dem behöver våra journalister och samhällsdebattörer för diskussionen i medierna.

2.2 Goda texter behövs för att undvika skadlig påverkan på svenska språket

Språklig påverkan från EU-texterna kan tänkas vara av många olika slag.

Det mest närliggande är att tänka sig en negativ påverkan på vårt *svenska författnings- och förvaltningsspråk*. Sedan årtionden arbetar vi här i landet systematiskt på en modernisering och förenkling av vårt svenska myndighetsspråk. Arbetet går ut på att i allt högre grad ta hänsyn till medborgarens behov. På författningarnas område har det i första hand varit fråga om att utveckla ett enklare och mer tidsenligt ord- och formval och en enklare meningsbyggnad. Därutöver har vi försökt göra texterna mer överskådliga t.ex. genom innehållsförteckningar, rubriker och punktuppställningar. Allt för att underlätta för läsaren[2]. Det arbetet är på sätt och vis ett brott mot en äldre kontinental språktradition. En språktradition som fortfarande får anses vara den förhärskande inom EU:s institutioner. Krav på att texterna inte uteslutande är till för experter utan också för en vidare krets har inte fått något genomslag.

Vi måste så långt möjligt se till att de principer som gäller för vårt inhemska skrivande också tillämpas på de svenska texterna inom EU.

[2] Den som vill få en fyllig bild av det arbete som under olika tidsåldrar bedrivits på central nivå för ett begripligt myndighetsspråk kan börja med att läsa Gösta Bergmans Kunglig språkvård från 1952, Språkvårdsutredningens rapport Klarspråk – en grund för god offentlig service från 1985, Språkvårdsprojektets rapport Visst går det att förändra myndighetsspråket från 1993 och Klarspråksgruppens nyhetsblad Klarspråksbulletinen (första numret 1995, har hittills utkommit med 4 nummer om året).

Så skedde i stor utsträckning i det översättningsarbete som bedrevs av Översättningsdelegationen inför vårt inträde i EU. Delegationens översättare och granskare försökte åstadkomma ett gott modernt författningsspråk genom att så långt möjligt tillämpa Regeringskansliets riktlinjer såsom de återfinns i Myndigheternas föreskrifter, Myndigheternas skrivregler och Svarta listan[3].

Det gäller nu att se till att denna tradition bevaras i det fortsatta översättningsarbetet hos EU:s institutioner. Det finns annars en uppenbar risk för att våra myndighetsskribenters känsla för enkelhet och klarhet trubbas av genom det dagliga umgänget med EU-texterna.

Likaså oroar man sig för att det redan stora *anglosaxiska inflytandet på vårt modersmål* skall förstärkas om inte ansträngningar görs för att finna goda nybildningar med utnyttjande av de möjligheter som svenska språket självt erbjuder.

Av ännu större vikt är att se till att vårt medlemskap i EU inte leder till att svenska språket *förlorar fler användningsområden*, på språkvetares fikonspråk "domäner", än det redan gjort. Inom många vetenskapsområden publiceras inte längre originaltexter på svenska i Sverige. Endast populära framställningar skrivs på svenska. Det gäller t.ex. på medicinens område. Det vore en katastrofal utveckling om man accepterade att de viktiga texter som på olika områden arbetas fram i EU:s utredningsarbete inte översattes till god svenska. Att specialvetenskaper av olika slag bedrivs på främmande språk måste vi kanske acceptera, men att också viktiga samhällsområden endast skulle låta sig behandlas på ett språk som är ett mischmasch av engelska, franska och svenska kan inte accepteras.

Det är därför glädjande att Svenska språknämnden i dagarna fått i uppdrag av regeringen att utarbeta ett förslag till språkligt handlingsprogram (se bilaga 8)[4]. Arbetet med att åstadkomma goda EU-texter framstår som ett viktigt led i strävandena att främja det svenska språket.

[3] Delegationen utarbetade anvisningar för översättningsarbetet först utgående från engelskan senare också från franskan. Se litteraturlistan för närmare uppgifter.

[4] Förslaget överlämnades till regeringen den 27 mars 1998.

3 Goda texter och goda översättningar

3.1 En god översättning kan vara en dålig text

I kapitel 2 har jag i första hand talat om goda svenska texter, inte om översättningar. Detta är en distinktion som är viktig för det fortsatta resonemanget. En översättning kan i princip inte bli bättre än den text som den är en översättning av, källtexten. Detta beror på att en översättning som radikalt bryter sambandet med källtexten, när det gäller disposition, presentationsteknik och innehåll, inte längre är en översättning utan en bearbetning, en parafras. De insatser från svensk sida som kan behövas för att åstadkomma goda källtexter är andra än de som krävs för att åstadkomma goda översättningar.

3.2 Öppenheten kräver att källtexterna utformas för vidare kretsar

Sverige har med framgång drivit kravet på öppenhet i EU-arbetet. För insynen krävs inte bara att texterna rent fysiskt görs tillgängliga. De måste också vara tillgängliga i annan mening, de måste i princip vara begripliga också för vidare kretsar. Redan vid tillkomsten måste hänsyn tas inte bara till experterna inom området och de expertstödda beslutsfattarna, utan också till alla dem som följer vad som sker. Här tänker jag på press och etermedier, politiska föreningar, fackliga organisationer, branschorganisationer, konsumentorganisationer, miljörörelsens organisationer etc. Jag tänker då inte bara på dem som yrkesmässigt sysslar med dessa frågor utan också på alla de lekmän som är verksamma inom dessa organisationer.

Att skriva för en vidare krets ställer stora krav på författaren på alla språkliga nivåer, det gäller presentationsteknik, disposition, meningsbyggnad och ordval.

Jag återkommer senare i kapitel 9 till frågan om vad som kan göras för att åstadkomma bättre källtexter hos EU.

3.3 Hur åstadkommer vi goda översättningar?

För att vi skall kunna tala om en översättning och inte en parafras måste källtextens innehåll återges i innehållsliga enheter i samma ordning som i källtexten. Den innehållsliga enheten måste kunna avgränsas på ett tydligt sätt i källtexten. Den kan inte ligga på en så hög nivå att själva presentationen förändras. Vi kan alltså knappast tänka oss en översättning som endast följer en kapitelindelning och inom kapitlet hanterar innehållet på ett självständigt sätt. De enheter som är aktuella för en översättning är närmast stycket eller meningen.

Vilken enhet man väljer är beroende av vilken typ av översättning man eftersträvar. Vi kan i princip se två typer av översättningar:

- en som på målspråket vill återskapa också själva formen i källtexten,
- en annan som ser textens funktion som det väsentliga.

3.3.1 Självständigt fungerande texter är målet

Den forminriktade översättaren kommer självklart att anse att mening skall svara mot mening i källtext och måltext. Men det är inte säkert att översättaren hejdar sig vid detta: han kanske kräver att bisats skall motsvaras av bisats, att ett substantiv i pluralis alltid skall motsvaras av ett substantiv i pluralis etc[1].

Den forminriktade översättningen pressar ofta gränserna för vad som kan anses vara ett naturligt språkbruk på målspråket och blir i sina extrema former endast en läshjälp till källtexten. Den blir inte självständigt användbar på målspråket.

Den funktionsinriktade översättaren kommer att välja stycket som innehållslig enhet. Han vill ha möjlighet att ändra meningsbyggnaden

[1] Ett exempel på denna typ av resonemang återfinns i bilaga 9 där jag granskar ett utlåtande i en språkfråga. Mitt resonemang står för den mer funktionsinriktade typen av översättning. Det granskade utlåtandet står för en forminriktad syn på översättning: varje ord måste ha en formell motsvarighet.

så att den motsvarar de krav som ställs i det avseendet på texter på målspråket. Han vill skapa en text som leder till samma resultat: ger samma kunskaper i fråga om en informativ text eller ger samma tillämpning i fråga om en författningstext. Han vill dra uppmärksamheten från formen till innehållet. Hans text skall så litet som möjligt avvika från motsvarande texter på målspråket.

I valet mellan dessa typer av översättning bestämde sig Översättningsdelegationen för den senare. Inledningsavsnittet till delegationens anvisningar kan förtjäna att återges här (citerat efter upplagan från oktober 1995):

1 Språk och stil i de svenska texterna

1.1 Vilka krav kan ställas på stilen i de svenska texterna?

Målet för översättningen är texter som stilmässigt avviker så litet som möjligt från moderna svenska regeltexter.

Eftersom det svenska författningsspråket i stilistiskt hänseende skiljer sig mindre från vanlig bruksprosa än andra länders författningsspråk bör översättaren inte sträva efter att finna stilistiska motsvarigheter till eventuella stelbenta ord och fraser i originalet. Inriktningen skall i stället vara att uttrycka textens innehåll på ett så ledigt och begripligt sätt som möjligt. Regeringskansliets anvisningar för ordformer, ordval och ordföljd skall följas. Dessa återfinns i Myndigheternas föreskrifter, Myndigheternas skrivregler kapitel 4 och Svarta listan.

Skrivsättet skall vara enhetligt och följa anvisningarna i Myndigheternas skrivregler, t.ex. när det gäller sifferuttryck, förkortningar, sammanskrivning eller särskrivning av ord och användning av stor eller liten begynnelsebokstav.

1.2 Hur bunden är översättaren av originalets form[2]?

Översättningen måste följa själva grundstrukturen hos originalet: dispositionen, indelningen i kapitel, artiklar, punkter och stycken. Inom meningens ram kan vi naturligtvis välja den ordföljd och de syntaktiska konstruktioner som en smidig svenska kräver.

I rättsakterna förekommer ibland mycket långa meningar av en typ som numera undviks i svenskt författningsspråk. Vid ändringar av äldre svenska författningar är det vanligt att man delar upp sådana meningar. Det vore därför naturligt att göra detsamma när man översätter EG:s regeltexter.

2 Den uppmärksamme läsaren kan här se att det finns vissa hinder för en konsekvent tillämpning av funktionsprincipen: det finns centrala anvisningar för EU:s författningstexter som kräver att mening skall motsvaras av mening.

Emellertid vållar den hänvisningsteknik som används vissa svårigheter. Det är nämligen vanligt att hänvisa till en viss mening i ett stycke. Om vi helt okontrollerat ändrade meningsindelningen skulle det kunna vålla problem vid hänvisningar. Återhållsamhet bör visas.

1.3 När bör man avvika från originalet på fras- och meningsnivå?

Det skall aldrig vara ett självändamål att ändra på en menings uppbyggnad vid översättningen till svenska. I de flesta fall går det utmärkt att i stora drag följa originaltexten. Detta är också önskvärt, inte minst ur granskarnas synvinkel. Det försvårar deras arbete om de inte känner igen sig i texten utan måste pricka av de olika satsleden för att vara säkra på att allt kommit med.

Det gäller för översättaren att med hjälp av sin yrkesskicklighet avgöra i vilka fall det är nödvändigt att avvika, och hur stor avvikelsen behöver vara, för att resultatet skall bli en "smidig svenska" och inte en knagglig översättningsprodukt.

Det är viktigt att alla som deltar i tillblivelsen av de svenska texterna har dessa principer som ledstjärna: det gäller översättarna i EU:s institutioner och organ, det gäller svenska tjänstemän som medverkar i arbetsgrupper och kommittéer, det gäller dem som i Regeringskansliet tar slutlig ställning till de svenska rättsaktsversionerna inför besluten hos EU.

3.3.2 Den fulländade facköversättaren, finns han?

Jag har en mycket klar bild av den idealiske facktextöversättaren:

- Han är oerhört kunnig i det ämne som texten behandlar, gärna professor.
- Han har mycket goda kunskaper i det språk som han skall översätta från, särskilt på det speciella sakområdet.
- Han är en mycket god skribent på svenska inom sitt område, med bred repertoar: vetenskapliga avhandlingar och uppsatser, läroböcker för den akademiska undervisningen och för skolan, populärvetenskapliga framställningar samt debattartiklar i dagspress och allmänna tidskrifter som inte har snäv fackinriktning.

Det är lätt att förstå att detta är en sällsynt fågel, svår att finna i den svenska faunan. Ändå översätts många fackböcker till svenska med gott resultat. Hur bär sig förlagen åt?

Svaret är enkelt. Man fördelar uppgifterna på flera:

- Man anlitar en översättare med goda kunskaper i källtextens språk och helst med vana att översätta texter från fackområdet.
- Man anlitar en fackexpert som granskar översättningen och ser till att inga missförstånd har smugit sig in och att fackområdets terminologi är den riktiga.
- En förlagsredaktör går igenom texten och ser till att den uppfyller rimliga krav språklig korrekthet och begriplighet.

På samma sätt är det med översättningen av EU-texterna. Ingen kan ensam klara uppgiften. Alla goda krafter måste samverka.

3.3.3 Vi måste alla samverka för att nå det gemensamma målet: goda översättningar

Vilka är då de olika aktörerna hos EU och i Sverige som måste samverka för att vi skall få goda översättningar?

Aktörer hos EU

En central uppgift har de svenska *översättarna och granskarna* hos EU:s olika organ (se tabell 1).

Till detta kommer ett stort antal frilansöversättare som anlitas av parlamentet, kommissionen och Översättningscentrumet för Europeiska unionens organ.

En central roll hos EU spelar de s.k. *juristlingvisterna*. (För att undvika missförstånd: det är fråga om jurister som har goda språkfärdigheter i centrala EU-språk, inte yrkesspråkvetare.) De är tre hos rådet, två hos kommissionen och en hos parlamenet. Juristlingvisterna har en betydelsefull roll; de svarar för slutgranskningen av rättsakter inför beslut hos de politiska organen.

En viktig uppgift har också de nio korrekturläsarna på Publikationskontoret i Luxemburg som övervakar att skrivregler och andra redaktionella regler följs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning och i andra EU-publikationer.

Tabell 1 Översättare och granskare hos EU

Organ	Antal översättare och granskare
Rådet	50
Kommissionen	100
Parlamentet	35
Domstolen	19
Revisionsrätten	3
Ekonomiska och sociala kommittén	17

Jag bortser för tillfället från enheter med administrativa uppgifter som den centrala samordningen hos rådssekretariatet som svarar för samordning av översättning, tryckning och distribution av texter inför möten på olika nivåer och dess motsvarighet hos andra organ.

I utarbetandet av källtexten deltar naturligtvis sakhandläggare och jurister i de olika organen. Jag behandlar dock här endast översättningarna.

Svenska aktörer

Hos oss är departement och myndigheter direkt inblandade i lagstiftningsprocessen.

Man deltar i samråd hemma och medverkar i arbetsgrupper hos rådet och kommissionen. Enligt uppgift från departementens EU-samordnare är 86 myndigheter berörda av EU:s lagstiftningsarbete (se tabell 2 och bilaga 10). Hos Kommerskollegium finns en databas som skall förteckna samtliga kommittéer där Sverige är representerat, kommittébasen. Uppbyggnaden har gått långsamt och basen är ännu inte komplett och allmänt tillgänglig. Enligt uppgift i maj 1997 finns det 490 kommittéer och arbetsgrupper registrerade i kommittébasen (se tabell 2).

Tabell 2 Myndigheter och kommittéer i EU:s lagstiftningsarbete fördelade på departement

Departement	Antal myndigheter	Antal kommittéer
Justitiedepartementet	5	47
Utrikesdepartementet	4	149
Försvarsdepartementet	5	18
Socialdepartementet	6	39
Kommunikationsdepartetmentet	8	10
Finansdepartementet	8	25
Utbildningsdepartementet	4	7
Jordbruksdepartementet	11	70
Arbetsmarknadsdepartementet	5	8
Kulturdepartementet	5	5
Närings- och handelsdepartementet	17	81
Inrikesdepartementet	4	23
Miljödepartementet	4	8
Totalt	**86**	**490**

Hur är rollfördelningen?

Låt oss gå tillbaka till tanken på fackboksöversättningen och de olika rollerna där, fackgranskaren, översättaren och förlagsredaktören, och se vem som har vilken roll i översättningen av EU-lagstiftningen. Jag skiljer här på två slag av fackgranskning, teknisk och juridisk.

Med teknisk fackgranskning menar jag en granskning som är inriktad på det speciella fackområdets terminologi och den sakliga korrektheten. Med juridisk fackgranskning menar jag den granskning som svarar för den juridiska kvaliteten på texten.

Den tekniska och juridiska fackgranskningen kan naturligtvis i praktiken inte strängt hållas isär, men det är lätt att visa på typfall. Så kan vi vara överens om att namnet på en viss djurart eller beteckningen för en viss teknisk detalj på ett fordon båda hör till den tekniska

granskningens område. Vi kan säkert också enas om att det hör till den juridiska granskningens område att avgöra hur förfaranderegler skall utformas eller hur den rättsliga fraseologin skall återges: hur skall reglerna om de olika kommittéförfarandena utformas eller hur skall man återge uttryck som "mutatis mutandis" och "sans préjudice".

Sverige	Roll	EU
	Översättare: Översättning	Allt ansvar för själva översättningen ligger hos EU:s översättare.
Svenska fackexperter hos myndigheter och organisationer. Tekniska Nomenklaturcentralen anlitas av kommissionens översättare via den termstödtjänst som kommissionens terminologiavdelning tillhandahåller.	**Fackexpert: Teknisk fackgranskning. Stöd till översättarna i fråga om terminologi, svensk begreppsbildning och kännedom om speciella svenska förhållanden.**	Endast undantagsvis finns det en svensk fackexpert på det aktuella området hos kommissionen. Däremot kan man naturligtvis få upplysningar om den avsedda innebörden från den ansvariga handläggaren.
Jurister hos departement och myndigheter bidrar med sina kunskaper om nationell lagstiftning och bevakar texternas tillämpbarhet i Sverige.	**Fackexpert: Juridisk fackgranskning.**	EU:s juristlingvister övervakar bl.a. – att lagstiftningen terminologiskt och författningstekniskt är konsekvent och enhetlig; i synnerhet övervakar man – att fördragens och sekundärrättens etablerade terminologi respekteras,

		– att den svenska texten innehållsligt överensstämmer med originaltexten, – att hänvisningar till och citat ur tidigare texter är korrekta.
Fackexperter hos departement, myndigheter och organisationer, språkexperter i Regeringskansliet (och hos myndigheter).	**Förlagsredaktör: Språklig-stilistisk redigering (läsbarhet, idiomatisk svenska, korrekt tillämpning av skrivregler och andra redaktionella regler).**	Granskare hos översättningstjänsten, (tjänstemän på sakenheterna) juristlingvister, korrekturläsare.

Det är endast själva grundöversättningen som kan föras till en enda aktör, nämligen EU:s översättare (de fast anställda och frilansöversättarna). I övrigt finns det många innehavare av samma roll. I synnerhet finns det många som vill spela förlagsredaktörens roll.

Skillnaden mot översättningen av fackboken blir ännu större om vi betänker att det inte gäller en översättning av en slutlig text utan av en text under arbete. Låt oss ta ett enkelt normalfall:

Kommissionen: Texten utarbetas eller bearbetas i en arbetsgrupp eller kommitté. Översätts ibland i flera versioner under arbetets gång. Granskas eventuellt av kommissionens juristlingvister. Sänds till rådet och samtidigt för synpunkter till Ekonomiska och sociala kommittén och parlamentet.

Rådet: I en arbetsgrupp behandlas kommissionsförslaget och hanteras synpunkterna från Ekonomiska och sociala kommittén och parlamentet. Texten revideras och de ändrade partierna översätts av rådets översättare. När texten kommit så långt att det börjar bli dags för beslut granskas texten av rådets juristlingvister och skickas sedan över till medlemsländernas representationer för granskning och godkännande.

Svenska departement och myndigheter anmärker på eventuella brister i den svenska texten. Juristlingvisterna går igenom synpunkterna och sänder ut rättelser av sin text när de finner dem motiverade. Efter beslut sänds texten till Publikationskontoret i Luxemburg för publicering. Där gör korrekturläsarna en sista granskning före tryckningen.

Detta var ett enkelt fall. Turerna är olika i de olika beslutsförfarandena. I samarbets- och medbeslutandeförfarandena medverkar parlamentets översättare och juristlingvister på ett sätt som får direkta konsekvenser för den text som skall tas upp till slutligt beslut hos rådet.

Tanken svindlar. Hur skall alla dessa människor kunna samverka på ett effektivt sätt i språkliga och redaktionella frågor? Var brister det? Vad kan vi göra? Dessa frågor skall jag försöka besvara i de två följande kapitlen.

4 Brister och behov i det nuvarande arbetet

Under det dryga halvår som jag bedrev min försöksverksamhet (se kapitel 1) kunde jag konstatera stora brister när det gällde texterna – brister både i de översättningar som producerades av EU och brister när det gällde svensk medverkan i arbetet.

4.1 Brister och behov hos EU

Det finns många brister i de översättningar som från EU:s institutioner överlämnas till svenska departement och myndigheter för synpunkter. Detta är knappast förvånande, när man betänker hur svår den ofta underskattade översättningsuppgiften är.

Under hela den tid som jag följt arbetet har EU:s översättningsverksamhet varit under uppbyggnad. Det har varit svårt att rekrytera så många kompetenta översättare som krävs för att klara av de stora textmängderna.

De rekryterade översättarna har i allmänhet saknat kunskap om svenskt författnings- och förvaltningsspråk. De har självklart inte heller haft sakkunskap på alla de fackområden – vart och ett med sin speciella terminologi och fraseologi – som är aktuella i EU-sammanhanget[1].

Ett stort stöd har de haft i den grund som lades av Delegationen för översättning av EG:s regelverk (Översättningsdelegationen) i form av anvisningar samt text- och termbaser. En viss förvirring har vållats av att många svenska tjänstemän hos departement och myndigheter saknat kunskap om eller tillgång till dessa och därför inte sällan framfört motstridiga synpunkter.

Det finns ett uppenbart behov hos översättare och juristlingvister av att ha någon att vända sig till i situationer där åsikterna går isär. Över-

[1] En bild av spännvidden i fråga om ämnen ger förteckningen över de arbetsgrupper som deltog i granskningsarbetet hos Delegationen för översättning av EG:s regelverk. Se bilaga 11.

sättarna anser inte att det är deras uppgift att avgöra i språk- eller termfrågor när olika myndigheter har olika åsikter eller när en åsikt framförd av en myndighet strider mot Svenska språknämndens rekommendationer. Rådets juristlingvister behöver ett kompetent och auktoritativt organ att diskutera språkliga frågor med när åsikterna skär sig i beredningsarbetets slutfas. Någon måste kunna uppträda som medlare mellan fackdepartement/fackmyndighet och juristlingvisterna. Att en sådan medlare behövdes kunde jag konstatera under försöksverksamheten då jag fungerade som en sådan.

Stora insatser har gjorts för att utveckla olika former av datorstöd i översättningsarbetet, främst av kommissionen. Fortfarande – juni 1997 – finns emellertid inte de slutliga versionerna av den lagstiftning som översattes av Översättningsdelegationen inför medlemskapet, tillgängliga i maskinläslig form. Det kommer troligen att dröja ytterligare mellan ett halvt och ett år innan det är fallet.

Även om datorstödet i princip är av godo, har det också vissa avigsidor som man måste vara uppmärksam på. Så förvaras till exempel både hos kommissionen och rådet alla texter som översatts i ett och samma arkiv. När en översättare söker förebilder riskerar han eller hon att följa texter som är allt annat än förebildliga. Det kan gälla ogranskade frilansöversättningar av låg kvalitet, det kan gälla förslagstexter som reviderats grundligt på ett senare stadium. Det finns således en stor risk för att misstag upprepas. Det är svårt att ändra ett uttryckssätt om det redan förekommit några gånger i en textbas.

En svaghet i EU:s organisation är naturligtvis att det inte finns en gemensam översättningstjänst, utan att varje institution har sin egen. Samordningen mellan institutionerna är inte särskilt utvecklad när det gäller de "gamla" EU-språken. De svenska översättarna har emellertid etablerat ett informellt samarbete för att kunna fatta gemensamma beslut främst i termfrågor men också när det gäller andra språkliga problem. Utarbetandet av en gemensam skrivregelsamling, Publikationshandboken, är ett exempel på det senare (se bilaga 3).

Det är tydligt att en förbättring är på gång, översättarna blir allt mer rutinerade, de får så småningom allt fler kontakter med experter i Sverige, samordningen mellan institutionerna utvecklas, term- och textbaser byggs upp.

Det torde emellertid ta åtskilliga år innan det svenska översättningsarbetet fått samma stabilitet som arbetet på de tidigare EU-språken. Men också då kommer det att behövas ett effektivt stöd från svensk sida för att garantera kvaliteten på texterna.

Översättarna kommer att behöva stöd i sitt termsökande, de kommer att behöva sakkunnig granskning av texterna både ur innehållslig och

språklig synpunkt. De saknar kontakt med läsarna: går texterna att använda? vad är bra? vad är dåligt[2]?

En annan typ av problem är den "harmonisering" som påtvingas språken av Publikationsbyrån av tekniska/ekonomiska skäl. Så har man t.ex. bestämt att alla språk utom grekiska måste använda den latinska prepositionen "ex" framför tullnumren i de tabeller där man närmare anger vad som inryms under ett tullnummer. I svensk tullagstiftning använder man där "ur" vilket gör saken mer allmänbegriplig[3]. Beslutet har fattats av Publikationsbyrån utan språkliga hänsyn. Det är förvånande att Sverige accepterat ett sådant språkligt övervåld. I den av rådet beslutade texten användes "ur" enligt svensk praxis; detta har sedan ändrats vid publiceringen. Ännu mer förvånande är det att Finland kunnat acceptera ett sådant övergrepp, eftersom finska språket saknar prepositioner, i finsk lagstiftning används en böjningsändelse för att återge "ur".

Ytterligare ett problem kan vara ett alltför EU-centriskt synsätt i vissa språkfrågor på juristhåll. Som ett exempel kan nämnas att rådets jurister kräver att alla språkversioner skall använda de långa statsnamnen på medlemsländerna (t.ex. Konungadömet Sverige) också i löpande text, i strid med svensk praxis där dessa förbehålls de högtidliga inledande och avslutande avsnittet i internationella överenskommelser. Samma område ger också exempel på ett något konservativt synsätt. I svenska internationella överenskommelser har man gått över till att skriva Republiken Frankrike i stället för Franska republiken, Republiken Italien i stället för Italienska republiken. En motsvarande övergång i EU-texterna motsätter sig rådets jurister: man måste på alla språk följa de namn som använts i grundfördragen också i sekundärrätten.

4.2 Brister och behov i Sverige

Under utredningsarbetets och försöksverksamhetens gång har jag kunnat konstatera många brister i de svenska insatserna för goda

[2] En bild av översättarnas problem gav Bertil Lundgren, chef för rådets svenska översättningsavdelning, i ett anförande vid det seminarium som Nordiska språksekretariatet gav i december 1996 (Lundgren 1997).

[3] Att ett "ex" i detta sammanhang är svårt att förstå framgår av att man under EES-tiden, när problemet först dök upp, fick översättningar som "före detta" och "t.ex.". Översättarnas problem kommer av att "ex" i svenska endast används i sammansättningar "ex-president" eller i latinska fraser tillsammans med ett latinskt substantiv "ex officio, ex cathedra".

översättningar av lagstiftningen. Jag påtalade en del av dem i min PM Några erfarenheter av utredningens försöksverksamhet från 1996 (se litteraturförteckningen). Det brister knappast i engagemang i de språkliga frågorna, många har synpunkter. Det tråkiga är att det saknas en effektiv organisation för synpunktslämnandet. Med en viss överdrift skulle man kunna säga att alltför ofta lämnas fel synpunkter till fel instans vid fel tidpunkt.

4.2.1 Synpunkter lämnas på ett för sent stadium i lagstiftningsprocessen

De svenska insatserna har i alltför stor utsträckning koncentrerats på de slutliga texterna, de texter som efter att ha granskats av rådets jurist-lingvister skall tas upp till beslut i rådet.

Jag finner det naturligt att man satt till alla klutar för att försöka avhjälpa brister i texterna innan det var för sent, men det är knappast ändamålsenligt att koncentrera insatserna till slutfasen. Det är naturligtvis lika viktigt att det förslagstexter som lämnar kommissionen har hög kvalitet. Det är ju de som skall vara underlag för debatt och diskussion under den tid ärendet bereds hos rådet och parlamentet.

Det är viktigt att de svenska tjänstemän som deltar i expertgrupper, arbetsgrupper och förvaltningskommittéer hos kommissionen gör vad de kan för att se till att kommissionens svenska texter blir så goda som möjligt. Ofta kommer svenska texter till på ett sent stadium. Det är ändå viktigt att tjänstemännen engagerar sig i språkfrågan redan dessförinnan. Ett sätt kan vara att kontakta den översättningsenhet hos kommissionen som kommer att svara för översättningsarbetet och erbjuda dem hjälp i arbetet med råd och granskning. Ett annat är att utgående från den engelska eller franska texten fastställa vilka termproblem som kan finnas i texten och försöka lösa dem. Gäller det termer som inte är i allmänt bruk eller ännu inte finns, krävs det säkert kontakter med språklig expertis. Resultatet av termsökandet bör naturligtvis förmedlas till den aktuella svenska översättningsenheten. När sedan en svensk text föreligger är det viktigt att med kommissionens handläggare komma överens om hur och när synpunkter kan lämnas.

Om man låter översättarna helt på egen hand försöka klara textens problem finns det uppenbara risker för att texten inte fyller rimliga krav på att vara ett gott underlag för samhällsdebatt och beredningsarbete.

Det är viktigt att svenska synpunkter lämnas på ett så tidigt stadium som möjligt. Det gäller naturligtvis inte bara hos kommissionen utan också hos rådet. Den som deltar i de arbetsgrupper som bereder ärenden hos rådet måste naturligtvis gå igenom den kommissionstext

som föreligger så tidigt som möjligt och till rådets handläggare överlämna de synpunkter som man har på texten, så att dessa kan hanteras under ärendets gång och inte lämnas till själva slutfasen i textarbetet: juristlingvistgranskningen och genomgången av den text som till Sverige överlämnats efter deras granskning.

Tidsbrist anges ofta som orsak till att man framför synpunkter på ett sent stadium. Det är riktigt att det förekommer att texter föreligger först samma dag som de skall behandlas i Coreper (Comité des representants permanents, de ständiga representanternas kommitté), där ärenden förbereds inför beslut i rådet. Men det förekommer också att texter har legat i månader hos svenska departement och myndigheter utan att texten granskats. Granskningen blir först av när ärendet sätts upp på rådets föredragningslista.

En anledning till att man dröjer kan naturligtvis vara tidsbrist, men jag har kunnat konstatera att många tjänstemän saknar kunskap om dokumentflödet, om vad som är nästa steg i beredningsarbetet[4].

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att det behövs fasta och enhetliga riktlinjer för hur, var och när synpunkter skall framföras i EU:s lagstiftningsarbete samt kunskaper om dokumentflödena inom EU:s beslutsapparat. Ett lovvärt initiativ togs i juni månad 1997 av Jordbruksdepartementet som började utarbeta en handledning för granskning av EG-rättsakter.

4.2.2 De synpunkter som lämnas är många gånger dåligt underbyggda

Jag har under försöksverksamheten följt synpunktslämnandet till rådets juristlingvister och kunnat konstatera stora brister i detta. Inte sällan framförs förslag som beror på bristande kunskap hos synpunktslämnaren:

1. Han eller hon saknar kunskaper i det språk som källtexten (originalet) är avfattad på. Vanligt är att en svensk text som översatts från franska granskas utifrån den engelska versionen.

2. Han eller hon saknar kunskaper om vad översättning är, saknar grundläggande insikter i översättandets teori och praktik[5]. Detta

[4] Ett exempel på hur komplicerad dokumenthanteringen är och vilken typ av kunskap som de som deltar i beredningsarbetet har återfinns i en promemoria om rådets dokumenthantering. (Se bilaga 12.)

[5] Detta är för övrigt en kunskapsbrist som också finns hos sakhandläggare och jurister hos EU:s institutioner.

leder ibland till formbundenhet. Man tycker att översättningen varit för fri. Tyvärr skulle det få förödande konsekvenser för begripligheten om synpunkterna följdes. Andra gånger kan bristen på insikt om översättandets villkor leda till att man kräver uttryckssätt som saknar stöd i källtexten, bara därför att det brukar stå så i motsvarande svenska texter. Inte heller sådana synpunkter kan naturligtvis beaktas.

3. Han eller hon saknar kännedom om de anvisningar som gäller för översättningsarbetet (se litteraturlistans Anvisningar för översättningsarbetet). Detta leder ofta till att förslag förs fram i strid med de principer som tillämpats av Översättningsdelegationen och fortfarande tillämpas av EU:s institutioner. Det kan gälla mallar för uppställningen av rättsakter, det kan gälla stående formuleringar, det kan gälla generella termer och generell fraseologi i rättsakterna, det kan gälla utformningen av uppräkningar etc. Det är naturligtvis irriterande och förvirrande att enskilda tjänstemän kräver avvikelser från gällande anvisningar. För undantag krävs mycket goda skäl.

4. Han eller hon saknar kunskap om författningstekniken. Skillnaden mellan en sakändring och en redaktionell rättelse är inte klar. I samband med en sakändring föreslår tjänstemannen att en term eller en fras skall bytas ut både i de delar av rättsakten som är föremål för ändringen och i de delar som skall fortsätta att gälla oförändrade. För att ändra i de senare delarna krävs ett helt annat förfarande.

5. Han eller hon saknar överblick över terminologi och fraseologi i EG-rättsakterna. Tjänstemannen kan begära att få ändra en term utan att vara medveten om att termen förekommer i ett stort antal andra rättsakter. Naturligtvis kräver ett termbyte som får konsekvenser för många andra texter ett noggrant förberedelsearbete.

6. Det skall sägas att det är mycket svårt att få en sådan överblick utan tillgång till tillförlitliga textbaser. I Sverige har en sådan indexerad bas med de rättsakter som översattes av Översättningsdelegationen endast varit tillgänglig hos delegationen själv. Det har inte heller hos EU funnits någon allmänt tillgänglig textbas med motsvarande innehåll.

7. Han eller hon saknar kunskap om de språkliga principer som följs i svenskt lagstiftningsarbete. Förslag till ändringar av ord och uttryck är inte ovanliga där EU:s översättare följer de för svensk lagstiftning gällande riktlinjerna (Svarta listan, Myndigheternas föreskrifter, Myndigheternas skrivregler).

8. Han eller hon saknar djupare insikter i bedömning av språkliga frågor. Tjänstemannen tycker att något känns ovant eller konstigt (inte sällan ett prepositionsval) och föreslår en ändring i enlighet med sitt eget språkbruk. Tyvärr saknar tjänstemännen mestadels den professionella bedömarens insikter om det egna språkbrukets ofta begränsade räckvidd, om den naturliga och ofta önskvärda variationen i modersmålet och de har oftast ingen vana (eller möjlighet) att göra kontroller i ordböcker och textbaser. Därmed vill jag inte ha sagt att en majoritet av synpunkterna skulle vara av stilistisk natur och oberättigade, men sådana är alltför vanligt förekommande.
9. Tjänstemännen saknar också vana att argumentera i språkliga frågor och alltför ofta krävs ändringarna utan att några egentliga skäl framförs. En saklig argumentation är oftast nödvändig om man skall kunna övertyga andra om det riktiga i det egna språkbruket. Att en diskussion av ändringsönskemål ofta kräver språkvetenskaplig sakkunskap kan exemplificeras genom den diskussion om krav på ändringar i fördragstext som diskuterades i samband med Amsterdamfördraget (bilaga 15).

4.2.3 Ett exempel på synpunkter i ett lagstiftningsärende

De föregående avsnitten ger naturligtvis en mycket negativ bild av det arbete som svenska tjänstemän lägger ner på att höja den språkliga kvaliteten på EU-rättsakter. Det skall sägas att den bilden inte är fullständig och rättvisande. Jag har här uppehållit mig vid bristerna, inte vid förtjänsterna.

För att ge en mer nyanserad bild av synpunktslämnandet bifogar jag ett urval av synpunkter i ett lagstiftningsärende med en bedömning av synpunkterna (Bilaga 13). Åtskilliga av de brister som här påtalats förekommer i texten, men där förekommer också synpunkter som är av betydelse för textens tillämpbarhet och begriplighet.

5 En effektiv samordning av Sveriges insatser i arbetet på goda översättningar

Jag föreslår att en central samordning för EU-språksfrågorna skapas.

Av det föregående framgår att det finns behov av åtgärder både hemma och hos EU. Låt mig först uppehålla mig vid vad som kan och bör göras i Sverige för att främja kvaliteten på de svenska texterna. I det inhemska språkvårdsarbetet brukar vi arbeta med fyra slag av åtgärder: vägledning i form av riktlinjer[1], utbildning, rådgivning och granskning. På samma sätt borde arbetet med EU-språkfrågorna kunna bedrivas. Detta är emellertid mer komplicerat än det inhemska språkarbetet eftersom det involverar inte bara svenska tjänstemän utan också EU-tjänstemännen. Behovet av en central instans, en central samordning för EU-språksfrågor är uppenbart om vi skall ha en möjlighet att systematiskt avhjälpa de brister som finns och tillfredsställa de behov som jag påvisat i det föregående kapitlet.

5.1 Riktlinjer för svenska tjänstemäns arbete med EU:s rättsakter: från ax till limpa

Jag föreslår att den centrala samordningen får till uppgift att utarbeta riktlinjer för svenska tjänstemäns språkliga arbete med EU:s rättsakter.

[1] Goda exempel finner vi i Statsrådsberedningens riktlinjer av olika slag för de olika textyperna som förenar språk- och saksynpunkter: Gula boken (om protokoll och beslut), Propositionshandboken, Svarta listan (om modernisering av ordförrådet i författningsspråket), Svara på remiss m.fl.

Idag finns det riktlinjer endast för kontakter med rådets juristlingvister och för åtgärder vid behov av rättelser av publicerade rättsakter[2] (utfärdade av Statsrådsberedningens rättschef, se bilaga 6) samt för användningen av svenska språket inom EU-institutionerna (Cirkulär 6 med riktlinjer för att främja svenska språkets ställning i EU-arbetet. Utfärdat av Utrikesdepartementets EU-sekretariat, se bilaga 14).

Det behövs riktlinjer som styr de språkliga insatser som behöver görs på olika stadier av en rättsakts tillblivelse, för att se till att det språkliga arbetet börjar tillräckligt tidigt. Som typexempel skall jag ta ett förslag till rådsdirektiv från det att beredningsarbetet börjar inom kommissionen[3] till dess att det slutliga förslaget föreläggs rådet för beslut. Sådana riktlinjer bör i grova drag ha följande innehåll.

Stadium i arbetet	**Vad bör den svenske tjänstemannen göra?**	**Vilka kontakter bör tas? Till vem framförs synpukter?**
Beredningsarbetet hos kommissionen börjar, texter endast på engelska eller franska.	Gå igenom texten för att se vilka terminologiska problem den rymmer och försöka lösa dessa.	Kontakter med Regeringskansliets centrala samordning för att diskutera termproblemen (den centrala samordningen, kontaktar vid behov det berörda rättssekretariatet och språkliga instanser som Tekniska nomenklaturcentralen och Svenska språknämnden). Kontakt med den språklige samordnaren hos kommissionens översättningstjänst för att erbjuda hjälp med termproblem och andra språkliga frågor.

[2] Med undantag för de riktlinjer som Jordbruksdepartementet utfärdat för sitt område.

[3] Vad som här sägs om kommissionen gäller i tillämpliga delar för arbetet hos rådet när det gäller det mellanstatliga samarbetet på det utrikes- och säkerhetspolitiska området samt på det rättsliga och inrikespolitiska området, där förslagen från början utarbetas hos rådet.

Stadium i arbetet	**Vad bör den svenske tjänstemannen göra?**	**Vilka kontakter bör tas? Till vem framförs synpukter?**
Svensk text föreligger före beslut hos kommissionen.	Vidta åtgärder för att få tillfälle att lämna synpunkter på texten. Granska texten från språklig och terminologisk synpunkt.	Begära att få lämna synpunkter på texten innan beslutet fattas. Under granskningens gång eventuellt kontakter med Regeringskansliets centrala samordning som sköter det samråd[4] i övrigt som kan behövas. Synpunkter framförs via sakhandläggaren, som i sin tur kontaktar kommissionens översättningstjänst.
Kommissionens förslag har överlämnats till rådet. Svensk text föreligger.	Texten granskas på nytt eller för första gången från språklig och terminologisk synpunkt.	Kontakt med rådets svenska översättningsavdelning för att erbjuda hjälp i språkliga och terminologiska frågor. Synpunkter på texten framförs till sakhandläggaren hos rådet, som i sin tur kontaktar rådets svenska översättningsavdelning, eventuellt via rådets centrala samordning[5].

[4] En annan möjlighet är att kräva att det berörda rättssekretariatet skall kontaktas och detta i sin tur svara för övrigt samråd.

[5] Om dokumenthanteringen i rådssekretariatet finns en särskild promemoria, se bilaga 12.

Stadium i arbetet	Vad bör den svenske tjänstemannen göra?	Vilka kontakter bör tas? Till vem framförs synpukter?
I beredningsarbetet hos rådet görs ändringar av innehållslig och redaktionell art i kommissionstexten.	Den svenske representanten uppmärksammar om nya termer införs för att i tid kunna bereda termfrågorna. Han eller hon granskar också nya versioner av den svenska texten.	Kontakter med Regeringskansliets centrala samordning för att diskutera termproblemen (den centrala samordningen, kontaktar vid behov det berörda rättssekretariatet och språkliga instanser som Tekniska nomenklaturcentralen och Svenska språknämnden). Under granskningen kontakt med det berörda rättssekretariatet som vid behov kontaktar Regeringskansliets centrala samordning. Synpunkterna framförs till sakhandläggaren hos rådet som för dem vidare.
Texten har granskats av rådets juristlingvister.	Slutlig genomgång av texten. Kontakt med det berörda rättssekretariatet.	Det berörda rättssekretariatet tar ställning till vilka synpunkter som eventuellt skall föras vidare till juristlingvisterna hos rådet. Vid behov samråd med Regeringskansliets centrala samordning, som alltid kontaktas när det gäller frågan om att vidhålla språkreservationer[6].

[6] Om språkreservationer se bilaga 14, sidan 7. Mer om olika typer av reservationer återfinns i cirkulär nr 4 från UD:s EU-sekretariat med riktlinjer för handläggning av s.k. A-punkter och skriftliga beslutförfaranden i EU-frågor, avsnitt 4, sidan 3.

Stadium i arbetet	Vad bör den svenske tjänstemannen göra?	Vilka kontakter bör tas? Till vem framförs synpukter?
		Synpunkter bör i första hand framföras via sakhandläggaren hos rådet. Det bör framgå vart juristlingvisterna kan vända sig för en diskussion av synpunkterna. Direktkontakt med juristlingvisterna är också möjlig. Om rättssekretariatet inte före överlämnandet av synpunkterna samrått med den centrala samordningen bör synpunkter översändas till samordningen samtidigt som de lämnas till rådet.
Rättsakten har publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning och ett språkligt fel eller ett olämpligt uttryck konstateras.		Det berörda rättssekretariatet kontaktas som efter samråd med den centrala samordningen avgör om rättelse skall begäras. För kommissionens rättsakter vänder sig rättssekretariatet till det berörda generaldirektoratet. För rådets rättsakter vänder sig rättssekretariet till juristlingvisterna.

Det närmare detaljerna i sådana riktlinjer måste naturligtvis diskuteras med departementens rättssekretariat och översättningsavdelningar och juristlingvister hos rådet och kommissionen.

Det behövs naturligtvis också råd om innehållet i språkarbetet i olika faser: vad man bör tänka på i termarbetet, vad som gäller för

svenskt författnings- och förvaltningsspråk och vilka anvisningar för översättningsarbetet hos EU som gäller. Vidare behövs information om befintliga text- och termbaser i Sverige och hos EU, om deras innehåll och användning.

5.2 Utbildning för dem som medverkar i EU-arbetet

Jag föreslår att den centrala samordningen får till uppgift att svara för utbildning i språkliga frågor för dem som medverkar i EU-arbetet.

För att svenska tjänstemän på effektivt sätt skall kunna bevaka de språkliga frågorna krävs en minimiutbildning för *alla* tjänstemän som deltar i EU-arbetet hos myndigheter och departement.

En utbildning för alla

En sådan utbildning bör omfatta:

1 Genomgång av dokumentflödet hos kommissionen och rådet.

2 Genomgång och diskussion av de riktlinjer som nämnts i avsnitt 5.1.

3 Genomgång och diskussion av de riktlinjer som gäller för svenskt författnings- och förvaltningsspråk.

4 Genomgång och diskussion av grundläggande översättningsfrågor, form- eller funktionsinriktad översättning (jfr avsnitt 3.3).

5 Genomgång av anvisningar för översättningsarbetet hos EU.

6 Presentation av text- och termbaser.

7 Genomgång och diskussion av exempel på synpunkter som framförts på EU-texter, goda och mindre goda sådana.

En sådan utbildning bör kunna genomföras under en dag, inledningsvis lämpligen som en kurs för ett departement och myndigheterna inom dess område.

Jag har här medvetet bortsett från den utbildning i engelska och franska som är nödvändig för att tjänstemännen skall kunna fullgöra sina uppgifter. (Jfr kapitel 7.)

Vidareutbildning för särskilda grupper

En mer fördjupad – och återkommande – utbildning behövs för tjänstemän som har särskilda uppgifter i det språkliga EU-arbetet. Jag tänker då på tjänstemän vid departementens rättssekretariat och de tjänstemän som ingår i den referensgrupp/det nätverk för termfrågor som jag ämnar föreslå. (se kapitel 6).

En speciell roll har i dag tjänstemännen vid vår representation hos EU i Bryssel. Dessa är förmedlare av synpunkter hemifrån och anlitas ofta av EU:s – framförallt rådets – tjänstemän i termfrågor. Den första av dessa uppgifter kommer säkert att bestå, den andra kanske tonas ner i framtiden. Redan den första uppgiften motiverar emellertid särskilda insatser för att fördjupa deras insikter i språkliga och terminologiska frågor.

Själva kontakterna i *termfrågor* (se ovan avsnitt 5.1) med den centrala samordningen fungerar naturligtvis som en sorts utbildning. Men det är rimligt att årligen anordna ett halv- eller heldagsseminarium för dessa grupper där principer för termarbete diskuteras och aktuella termfrågor analyseras. Också övningar i användningen och text- och termbaser bör ingå.

När det gäller *andra språkliga frågor* fungerar naturligtvis också här det återkommande samrådet enligt kapitel 5.1 som en sorts utbildning, men därutöver är det lämpligt att anordna seminarier för de tjänstemän hos rättssekretariaten som ansvarar för EU-lagstiftning. Rättssekretariaten förutsätts i min skiss till riktlinjer för det språkliga arbetet ha en nyckelroll. Det är rättssekretariaten som har ansvaret för EU-lagstiftningen på sitt område och det är därför alltid de som har avgörandet i sin hand när det gäller de slutliga texterna. Det krävs därför uppbyggnad av en särskild kompetens hos dessa och utvecklandet av en samsyn i översättningsfrågor. Seminarierna anordnas lämpligen departementsvis och till dem bör också andra intresserade tjänstemän inbjudas. Det kan gälla tjänstemän på departementens sakenheter som arbetar mycket med textgranskning eller tjänstemän hos departementets myndigheter som samordnar textgranskning hos sin myndighet.

5.3 Rådgivning för alla

Jag föreslår att den centrala samordningen får till uppgift att svara för rådgivning i EU-språksfrågor till svenska departement och myndigheter samt till EU-institutionernas översättare, granskare och juristlingvister.

Rådgivning behövs

Som framgått av det föregående anser jag att det finns ett stort behov av rådgivning under olika stadier av rättsakternas tillblivelse. Vi sörjer för redaktionell och språklig enhetlighet i Regeringskansliets författningstexter genom en rigorös granskning av texterna, detta trots att det finns en lång tradition inom Regeringskansliet på författningsskrivandets område och antalet aktörer ändå är relativt begränsat. När vi vänder oss mot EU-texterna är situationen en annan. I arbetet deltar hundratals tjänstemän från våra myndigheter. De utgår från sin myndighets författningsskrivningstradition, inte alltid överensstämmande med de principer som tillämpas i Regeringskansliet. Arbetet med att modernisera det svenska författningsbeståndet är långt i från slutfört. De insatser som gjorts för att styra arbetet genom råd i skrifter som Myndigheternas föreskrifter och genom den informations- och seminarieverksamhet som bedrivits av Klarspråksgruppen (se avsnitt 5.5) har långt ifrån varit verkningslösa, men – för att använda det klassiska svaret på frågor och interpellationer i riksdagen – "mycket har gjorts, men mycket återstår att göra". Vi kan således långt ifrån utgå från någon enhetlig uppfattning hos svenska tjänstemän i språkfrågor. Om de synpunkter som förs fram under beredningen av rättsakterna avspeglar alltför stora skillnader i språksyn, skapas det förvirring hos översättare och granskare i EU-institutionerna. Om synpunkterna skall respekteras får de inte sträva åt olika håll utan grundas på en samsyn. Rådgivningen är tillsammans med de andra uppgifter som presenteras i detta kapitel ett viktigt medel för att skapa en sådan samsyn.

Rådgivningen bör som jag föreslagit i skissen till riktlinjer (avsnitt 5.1) stå till förfogande under hela beredningsprocessen. Enligt min mening bör samråd vara obligatoriskt när det gäller synpunkter som framförs till rådets juristlingvister i slutet av beslutsprocessen (till detta återkommer jag i nästa avsnitt).

Rådgivning till EU:s översättare, granskare och juristlingvister

Rådgivningen bör stå öppen inte bara för svenska departement och myndigheter. Den bör också kunna utnyttjas av EU-institutionernas översättare, granskare och juristlingvister. Hit bör dessa kunna vända sig för att

- få hjälp med fackgranskning av svenska texter,
- få hjälp med termproblem (jfr kapitel 6) och andra språkliga problem som de möter i sitt dagliga arbete,

- diskutera sådana synpunkter, framförda av svenska myndigheter, som de önskar diskutera närmare.

När det gäller de båda första strecksatserna kan hjälpen ofta bestå i att förmedla kontakter med kompetenta personer som kan svara för fackgranskning av texter och ge upplysningar i termfrågor.

Rådgivningen bör omfatta alla typer av språkliga problem, även hjälp med översättning

Rådgivningen bör omfatta alla typer av språkliga problem. Jag tänker då förutom på rena termfrågor på de problem som valet av stilistiska alternativ kan vålla. Svarta listan förtecknar exempel på ord och uttryck som brukar användas i författningsspråket i stället för stelare och ålderdomliga varianter men listan är långt ifrån uttömmande. Skilda meningar gör sig ofta gällande. Synpunkter framförda från svenska tjänstemän bör grunda sig på den språksyn som präglat arbetet på en modernisering av svenska författnings- och förvaltningsspråk under de senaste årtiondena. Rådgivningen spelar en central roll för att förmedla och vidmakthålla denna språksyn.

En särskild roll som *medlare* mellan rättssekretariat och juristlingvister när åsikterna går isär ser jag som en viktig del av rådgivningen.

För svenska myndigheter och departement finns det ytterligare en viktigt uppgift, nämligen den att hjälpa till med tolkningen av innebörden av centrala textpartier där tjänstemän är osäkra, i den mån tveksamheten beror på bristande insikter i källspråken och EG-rättens terminologi. Den centrala samordningen bör också kunna förmedla hjälp med översättning av viktiga texter, när en för beredningen nödvändig svensk text saknas.

5.4 Granskning

Jag föreslår att den centrala samordningen får till uppgift

- att fortlöpande följa synpunktslämnandet i beredningsprocessen,
- att stickprovsvis kontrollera kvaliteten hos de rättsakter som publiceras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning,
- på begäran från department och myndigheter granska centrala texter.

Jag föreslår vidare att den centrala samordningen sticksprovsvis kontrollerar andra texter än rättsakter från de europeiska gemenskapernas institutioner

I utarbetandet av lagförslag och förordningar inom Regeringskansliet spelar granskningen en viktig roll. Alla texter granskas före regeringsbeslutet hos Justitiedepartementets granskningsenhet, där Regeringskansliets språkexperter ingår (jfr nästa avsnitt). En sådan obligatorisk central granskning av samtliga EG-rättsaktsförslag på olika stadier i beredningsprocessen är det inte möjligt att genomföra. Det skulle kräva orimliga resurser i den centrala samordningen.

T.o.m. en obligatorisk granskning av alla texter inför det slutliga beslutet hos rådet eller kommissionen skulle ställa sig svår i praktiken. Framförallt är det de knappa tidsmarginalerna som lägger hinder i vägen.

Ett sätt att lösa detta är att endast granska på begäran av department eller myndigheter. Och det är klart att en sådan möjlighet bör erbjudas för centrala texter.

Det är emellertid viktigt att också mer systematiskt – och utan att vara beroende av upplevda behov hos departement och myndigheter – följa de *synpunkter* som lämnas på de texter som granskats av juristlingvisterna. Som framgår av skissen till riktlinjer i avsnitt 5.1 anser jag att alla synpunkter som framförs i den viktiga slutfasen av lagstifningsarbetet också bör överlämnas till den centrala samordningen. Detta ger samordningen möjlighet dels att ingripa om den skulle finna krav på ändringar mindre välbetänkta, dels möjlighet att effektivt sköta sin rådgivande/medlande uppgift vid diskussioner med juristlingvisterna.

Rimligt är också ett obligatoriskt samråd när det gäller krav på *rättelser i rättsakter* som redan offentliggjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

Därutöver bör den centrala samordningen stickprovsvis kontrollera den språkliga kvaliteten på de *rättsakter som publiceras* i Europeiska gemenskapernas tidning. En sådan kontroll kan exempelvis ske ämnesområdesvis och lämna underlag för genomgångar med berörda rättssekretariat och deras myndigheter.

Naturligtvis finns det *andra betydelsefulla texter* som inte ingår i lagstiftningsarbetet som domar, vitböcker, grönböcker, informationsmaterial och rapporter. I viss utsträckning bör samordningen också granska sådana texter – kanske i samarbete med Svenska språknämnden. Det är naturligtvis särskilt viktigt att uppmärksamma om sådana texter utsätts för kritik exempelvis i medierna och riksdagsdebatten.

Sådana problem måste hanteras av den centrala samordningen som måste försöka finna en lösning på dem.

5.5 Organisatoriska frågor

Jag föreslår

- att de uppgifter för språkvård och kvalitetskontroll som i dag finns fördelade på tre instanser, nämligen Statsrådsberedningen, Justitiedepartementet och Finansdepartementet, förs samman på ett ställe,
- att den centrala samordningen för EU-språksarbetet också förs dit och att det språkliga arbetet förstärks med 2–3 medarbetare på heltid,
- att ansvaret för allt språkvårdsarbete i fortsättningen förläggs till Statsrådsberedningen.

Ansvaret för språkvårdsfrågor inom Regeringskansliet

Ansvaret för språkvårdsarbetet i Regeringskansliet är i dag uppdelat på tre instanser, nämligen Statsrådsberedningen, Justitiedepartementet och Finansdepartementet.

Huvudansvaret ligger på rättscheferna i Statsrådsberedningen och Justitiedepartementet. Ansvarsfördelningen mellan de båda rättschefera återfinns i instruktionen för Regeringskansliet (SFS 1996:1515):

> 26 § Rättschefen i Statsrådsberedningen skall svara särskilt för sådan samordning inom Regeringskansliet i rättsliga och språkliga frågor som främjar enhetlighet och hög kvalitet i lagstiftning och förvaltning. Rättschefen kan i det syftet ge ut handböcker, riktlinjer och annat material. Sådant material kan riktas även till myndigheter under regeringen. Rättschefen skall vidare uppmärksamma möjligheten att delegera ärenden till myndigheter under regeringen.
>
> Den chefstjänsteman i Justitiedepartementet som är utgivare av Svensk författningssamling skall i samverkan med rättschefen i Statsrådsberedningen vaka över lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet i författningsförslag, förslag till riksdagen och kommittédirektiv samt främja en enhetlig handläggning av ärenden inom Regeringskansliet. De skall båda medverka till att språket i författningar och andra beslut blir så enkelt och klart som möjligt.

Till detta kommer Klarspråksgruppen som sorterar under Finansdepartement och som 1993 inrättades för att främja språkvårdsarbete hos myndigheterna.

Klarspråksgruppen

- förmedlar kunskaper och idéer från språkvårdsarbete som pågår hos svenska myndigheter och utomlands.
- arrangerar språkvårdsseminarier.
- håller föredrag hos myndigheter
- medverkar vid internationella språkvårdskonferenser.
- ger ut ett nyhetsblad om språkvård, Klarspråksbulletinen.

Arbetet leds av rättschefen i Statsrådsberedningen. Gruppens ledamöter kommer från Justitedepartementet, Finansdepartementet, Riksdagens ombudsmän, Regeringsrätten och Högsta domstolen, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län och Svenska språknämnden.

Det finns historiska förklaringar till denna splittrade organisation av verksamheten. Fram till 1992 låg ansvaret för kvalitetskontroll och språkvårdsarbete på rättschefen i Statsrådsberedningen. Då infördes försökvis en omorganisation av verksamheten. Språkexperterna och juristerna i granskning- och anvisningsverksamheten överfördes till Justiedepartementet, där de bildade granskningsenheten. Rättschefen i Statsrådsberdningen hade ingen egen personal för de uppgifter som vilade på honom utan skulle få hjälp av granskningsenhetens personal.

Klarspråksgruppen inrättades när utbildningsmyndigheten SIPU lades ner. SIPU hade under 1980-talet fått i uppdrag att svara för det språkliga utvecklingsarbetet hos myndigheterna och där genomfördes ett språkvårdsprojekt under 1990-talets första år som avslutades med rapporten Visst går det att förändra myndighetsspråket. För att föra erfarenheterna från projektet vidare inrättades då hos Finansdepartementet Klarspråksgruppen, eftersom Finansdepartementet svarar för kompetensutvecklingsfrågor i myndighetsvärlden.

Det tycks mig föga ändamålsenligt att på detta sätt sprida ansvaret. Det bör ligga på ett och samma ställe.

Ansvaret för den centrala samordningen av EU-språksarbetet

När man betänker vilka krav som ställs på den centrala samordningen av EU-språksarbetet inser man att en sådan organisation inte lämpligen

kan byggas upp skild från annat språkarbete inom Regeringskansliet. Samordningen måste ha

- goda insikter i svensk inhemsk tradition när det gäller författningstexter och andra myndighetstexter och det pågående reformarbetet,
- kunskap om de principer som följts i översättningsarbetet av EU-texter inför EES-avtal och medlemskap,
- kunskaper om svensk rätt och EG-rätt,
- förtrogenhet med text- och termbaser hemma och hos EU.

Det uppenbart att alla dessa kunskaper inte kan finnas hos en eller två enskilda personer, här krävs det samverkan mellan folk med olika bakgrund. Det är därför naturligt att den centrala samordningen integreras med det övriga språkvårdsarbetet. Ansvaret för detta arbete bör ligga på samma ställe som för övrigt språkvårdsarbete. (Därmed har jag också avvisat alternativet att förlägga den centrala samordningen till EU-sekretariatet eller Utrikesdepartementets rättssekretariat för EU-frågor.)

När det gäller resursbehoven så kan de synas oändliga när man betänker arbetsuppgifternas omfattning och svårighetsgrad. Emellertid är både mänskliga och ekonomiska resurser knappa och det tycks mig därför lämpligt att föreslå att språkvården förstärks med 2–3 medarbetare på heltid för att möta de nya kraven.

Vem skall ansvara för språkvårdsarbetet i framtiden?

Det är naturligt att Finansdepartementet lämnar ifrån sig ansvaret för Klarspråksgruppen. Frågan är till vem.

Skall ansvaret för språkvårdsarbete och kvalitetskontroll ligga i Statsrådsberedningen eller i Justitiedepartementet. Såvitt jag har kunnat se har uppdelningen av ansvaret och överföringen av personalresurserna till Justitiedepartementet inte inneburit några fördelar för det språkliga utvecklingsarbetet. Tyngdpunkten i arbetet har förskjutits mot granskningsverksamhet, eftersom Justitiedepartementet sett detta som sin huvuduppgift (se departementets arbetsordning). Departementet har alltså i första hand – naturligt nog inriktat sin verksamhet på Regeringskansliets egna texter, som ansetts kräva stora insatser. Arbetet riktat mot myndigheterna har kommit i andra hand. Rättschefen i Statsrådsberedningen har inte haft de resurser som hade krävts för att med tillräcklig kraft driva utvecklingsarbetet framåt.

Den centraliserade språkvård och kvalitetskontroll som jag här föreslagit måste rikta sig både mot Regeringskansliet självt och mot

dess myndigheter – när det gäller EU-arbetet är detta en nödvändighet. Det tycks mig naturligt att ansvaret för en samordnande verksamhet som gäller hela statsförvaltningen läggs hos Statsrådsberedningen, där språkvårdsarbete och kvalitetskontroll med framgång bedrivits under årtionden.

6 Termarbete

6.1 Behovet av flerspråkiga termbaser för internationellt arbete

Jag föreslår att regeringen låter utreda skapandet och tillhandahållandet av flerspråkiga termbaser för internationellt arbete hos myndigheter, organisationer och företag samt Tekniska nomenklaturcentralens roll i detta.

Redan delegationen för översättning av EG:s regelverk (Översättningsdelegationen) påtalade i sin promemoria Svenskan i EU vikten av termarbetet. Arbetet med terminologi är också det som inledningsvis har krävt störst insatser i översättningsarbetet både här hemma och hos EU.

De viktigaste aktörerna på området är Tekniska nomenklaturcentralen (TNC), EU-institutionernas teminologi- och översättningsenheter, Regeringskansliets språkexperter, UD:s translatorsenhet, SIS-Standardiseringen i Sverige samt de internationella enheterna/avdelningarna hos svenska myndigheter, organisationer och företag.

Det blir alltför snävt att endast anlägga ett EU-perspektiv på termarbetet i betydelsen insamlandet, skapandet och tillhandahållandet av svenska motsvarigheter till fackterminologi på de stora världsspråken engelska och franska. Tillförlitliga sådana flerspråkiga termbaser är en nödvändighet i vår internationaliserade värld både för myndigheter, organisationer och företag. En nyckelroll i skapandet och tillhandahållandet av sådana termbaser tillkommer enligt min mening TNC. Jag avstår emellertid från att behandla termfrågorna i deras helhet, utan koncentrerar mig på EU-termarbetet och dess olika aktörer.

Därvid bör naturligtvis arbetet med att bygga upp en nordisk termbas i Nordterms regi särskilt beaktas.

6.2 EU-termarbetet

Före 1995

Under arbetet med översättning av de rättsakter som krävdes för *EES-avtalet* sköttes termarbetet i huvudsak av fackexperterna och översättarna i Översättningsdelegationens arbetsgrupper (se bilaga 11) och TNC.

TNC:s viktigaste uppgift var

- dels att lägga en grund för termarbetet genom att framställa ordlistor utifrån centrala EG-dokument som Romfördraget och vitboken om genomförandet av den inre marknaden,
- dels att lämna råd i termfrågor till översättarna,
- dels att välja ut och systematisera termer och fraser ur de översatta EES-texterna[1].

Till detta kom det arbete som Översättningsdelegationens kansli och Statsrådsberedningens rättsavdelning lade ner på termfrågor av olika slag.

TNC:s roll var mindre dominerande under arbetet med översättningen av de rättsakter som krävdes för *medlemskapet*. Översättningsdelegationens översättare och granskare vände sig i första hand till centrala myndigheter som Jordbruksverket, Tullverket och Fiskeriverket samt arbetsgruppernas fackexperter när det gällde de terminologiska problemen. Hos Översättningsdelegationen skapades en termbas som senare överlämnades till EU-institutionernas översättare.

Efter 1995

Vid Sveriges inträde i EU gick ansvaret för termarbetet i princip över på EU. Man började systematiskt att arbeta på att förse befintliga termbaser med motsvarigheter på svenska och finska. Mest aktiv har därvid kommissionen varit som i flera omgångar handlat upp arbetet med att finna svenska motsvarigheter till termposter i olika samlinger som ingår i kommissionens termbas Eurodicautom.

[1] De insamlade termerna gavs senare ut i bokform under titeln EG:s ord och uttryck.

Kommissionen handlar upp tjänsterna genom ett formellt anbudsförfarande och det är i huvudsak TNC som anförtrotts uppgiften att komplettera termbasen med svenska motsvarigheter.

Vidare har TNC – mot ersättning från kommissionen – utrett termfrågor som förmedlats via kommissionens terminologiavdelning.

Institutionernas översättare har på olika vägar sökt svar på akuta termproblem och registrerat sina resultat i interna termbaser för att så småningom föra in dem i de stora termbaserna, Eurodicautom hos kommissionen, TIS hos rådet och Euterpe hos parlamentet.

Betydelsefulla insatser gör de svenska tjänstemän som lämnar synpunkter på svenska texter, sådant borde som jag antytt i kapitel 4 och 5 ske betydligt mer systematiskt.

Översättarna klagar över att det ibland är svårt att få hjälp och att det många gånger är svårt att bedöma tillförlitligheten av uppgifter som olika tjänstemän och experter lämnar.

De skulle önska ett kontaktnät av det slag Översättningsdelegationen föreslog i sin promemoria Svenskan i EU.

Ett annat önskemål är att de termsamlingar som finns på olika håll hos myndigheter, organisationer och företag skall hållas tillgängliga på ett effektivt sätt.

I framtiden

Jag anser att Tekniska nomenklaturcentralen i princip bör bestå i sin nuvarande form och inte slås samman med Svenska språknämnden eller inlemmas i SIS-Standardiseringen i Sverige.

Tekniska nomenklaturcentralens insatser är i dag så väsentliga att den inte för närvarande bör undergå några större organisatoriska förändringar av det slag som föreslagits under senare år, nämlingen sammanslagning med Svenska språknämnden eller inlemmande i SIS-Standardiseringen i Sverige. De obetydliga kostnadsbesparingar som utredare sett i sådana åtgärder motiverar på inget sätt de föreslagna ingripande förändringarna som allvarligt skulle kunna störa arbetet i ett kunskapsföretag av TNC:s typ.

Det är viktigt att TNC kan fortsätta att fungera som det gjort hittills i EU-termarbetet och att TNC kan anförtros nya uppgifter i detta.

Jag anser att det är viktigt att TNC har tillräckliga basresurser för att kunna åta sig uppdrag åt EU:institutionerna som kompletteringar av termsamlingar och rådgivning åt översättare.

Tekniska nomenklaturcentralen måste också fortsättningsvis ha tillräckliga resurser för att kunna åta sig uppdrag åt EU-institutionerna som de ovannämnda kompletteringarna av termsamlingar och rådgivning åt översättare.

För denna typ av termarbete finns det få alternativ i Sverige och inga företag eller institutioner som täcker så många ämnesområden som TNC. Hos EU-institutionerna känner man stor tacksamhet för att det i Sverige och Finland finns institutioner med vana vid systematiskt termarbete. Man har vid mina kontakter framhållit hur smidigt samarbetet med ett kompetent fackorgan fungerar. TNC:s insatser har getts mycket höga betyg vid de jämförande bedömningar som skett.

Jag föreslår att regeringen avtalar med Tekniska nomenklaturcentralen

- om en systematisk insamling och genomgång av termsamlingar av betydelse för EU-arbetet hos myndigheter, företag och organisationer samt ser till att dessa hålls allmänt tillgängliga med hjälp av informationsteknik, och
- om ersättning för rådgivning till EU-översättare, om denna inte täcks av EU-institutionerna.

I dag finns det termsamlingar på olika håll i Sverige. I Regeringskansliet finns hos UD en termbas som byggts för UD:s behov. Riksdagen har termsamlingar för sina behov. Hos många myndigheter finns termsamlingar som används för deras internationella kontakter, det gäller t.ex. Jordbruksverket, Luftfartsverket, Naturvårdsverket och Riksskatteverket. Organisationer av olika slag bygger upp termsamlingar, t.ex. Kommun- och Landstingsförbunden. Företag med internationell verksamhet som Ericsson samlar termer på sitt område.

Det är av största vikt att dessa termbaser samlas och hålls allmänt tillgängliga på ett och samma ställe. Den centrala samordningen för EU-språkarbetet bör anförtros uppgiften att närmare diskutera med de berörda hur en sådan uppgift skulle kunna genomföras.

I detta sammanhang måste planerna på att bygga upp en nordisk termbank tillgänglig på Internet beaktas. Det är skrivande stund inte

möjligt att bedöma i vilken utsträckning de samlingar som jag här avser är lämpade att ingå i den planerade nordiska termbanken[2].

I dag har TNC ett avtal om rådgivning i termfrågor med kommissionens terminologiavdelning. Sådana avtal existerar inte för andra språk och man får förutse att avtalet inte kommer att förnyas. Det är emellertid viktigt att TNC kan rådfrågas i det löpande översättningsarbetet. Ett avtal om ersättning för sådan rådgivning bör slutas med staten. Diskussioner om utformning bör anförtros den centrala samordningen. Hos kommissionen förmedlas sådana frågor av terminologiavdelningen. På motsvarande sätt bör det vara den centrala samordningen som avgör när översättares termfrågor som ersätts enligt avtalet, skall vidarebefordras till TNC.

Jag föreslår att den centrala samordningen får till uppgift att bygga upp ett kontaktnät för EU-termarbetet hos svenska myndigheter.

Jag förutsätter att de rutiner som jag föreslagit i avsnitt 5.1 leder till att EU:s översättare vet till vem de kan vända sig för att få hjälp med de termfrågor som aktualiseras i arbetet med rättsakterna. Arbetet omfattar emellertid många andra typer av texter och det är viktigt för översättarna att få kontakt med någon som verkligen tar sig an deras problem. I dag är de i mycket utelämnade åt tillfälligheter. De kanske känner någon med kunskaper inom ett område, de har kanske tur och får kontakt med en expert som är intresserad av att hjälpa till, de kanske i stället möter någon som bara försöker hålla besväret ifrån sig.

Det behövs ett stabilt kontaktnät dit översättare kan vända sig och få kontakt med en person som ser som en viktig uppgift att hjälpa dem med deras problem.

Den centrala samordningen bör bygga upp ett sådant kontaktnät. Vid varje myndighet bör det finnas en person som är ansvarig för termfrågorna och som hjälper till med att lösa termproblem inom myndighetens område. Det innebär inte att kontaktpersonen själv måste kunna svara på alla frågor, men han eller hon skall kunna leda frågan vidare till någon sakkunnig inom den egna myndigheten eller vid andra instanser – myndigheter, organisationer eller företag - där sakkunskapen finns.

[2] När detta betänkande slutredigeras våren 1998 har planerna fått konkret form. EU har ställt pengar till förfogande och en Nordtermbank kommer att byggas. Uppgifter om detta återfinns på Internet under adress http://www.tsk.fi/ti/nnet.html.

Den centrala samordningen ansvarar för att listan över kontaktpersoner hålls aktuell och tillgänglig för översättarna hos EU-institutionerna.

Jag föreslår att samråd med den centrala samordningen skall vara obligatoriskt när det gäller skapandet av nya termer på EU-området.

När det gäller insamlandet av redan existerande termer så bör detta huvudsakligen kunna skötas inom detta kontaktnät. En annan sak är skapandet av nya termer antingen för nya företeelser eller som ersättning för mindre lämpliga termer. Här bör samma regler gälla som de som gäller för gemensam beredning av nationell lagstiftning inom Regeringskansliet (jfr Statsrådsberedningens promemoria Samrådsformer i Regeringskansliet). Den som vill föreslå sådana termer måste alltid samråda med den centrala samordningen, som bedömer vilka ytterligare kontakter inom och utom Regeringskansliet som måste tas.

Jag föreslår att den centrala samordningen upprättar riktlinjer för kontaktrutiner i termfrågor.

Jag ser då tre huvudalternativ för EU-översättarnas kontakter i termfrågor: det föreslagna kontaktnätet, den centrala samordningen och Tekniska nomenklaturcentralen. Det naturligtvis viktigt att avgör i vilken ordning och i vilken typ av frågor de lämpligen kontaktas.

När kontakter behövs vid *översättning av rättsakter* tycks mig följande ordning vara den lämpliga:

1 Översättaren kontaktar den tjänsteman som enligt rutinerna i avsnitt 5.1 erbjudit sina tjänster.

2 Om någon sådan hjälp inte erbjudits vänder sig översättaren till den centrala samordningen som med hjälp av det berörda rättssekretariatet finner en lämplig kontaktperson.

3 Om kontakterna inte ger resultat överväger översättaren möjligheten att rådfråga Tekniska nomenklaturcentralen. Ett alternativ är att på nytt vända sig till den centrala samordningen för att se om man där kan finna en lösning på problemet.

4 Om översättaren får motstridande uppgifter vid olika kontakter vänder han eller hon sig till den centrala samordningen som efter

kontakter med myndigheter och språkvårdande organ föreslår en lämplig lösning.

När kontakter behövs vid *översättning av andra typer av texter* bör följande ordning tillämpas:

1 Översättaren kontaktar kontaktpersonen vid en lämplig myndighet som antingen själv kan lösa problemet eller som förmedlar en kontakt med en annan sakkunnig inom eller utom den egna myndigheten.

2 Om detta inte ger resultat, kontaktas den centrala samordningen som avgör om frågan skall vidarebefordras till Tekniska nomenklaturcentralen eller till någon annan lämplig instans.

3 Om översättaren får motstridande uppgifter vid sina kontakter gäller det samma här som vid översättning av rättsakter: översättaren kontaktar den centrala samordningen.

I båda dessa fall gäller som tidigare framhållits att den centrala samordningen skall kontaktas om det inte finns etablerade svenska termer eller om man önskar skapa nya som ersättning för de tidigare använda.

7 Behovet av översättning i Sverige

Jag föreslår att en enkät genomförs under 1998 för att ta reda på vilka behov som myndigheter har av översättning till svenska för EU-arbetet.

Det ingick i mitt uppdrag att utreda

- hur svenska behov av översättning till svenska – utöver den som EU svarar för – skall tillgodoses, såväl under inledningsfasen som på sikt.

Under inledningsfasen erbjöds departement och myndigheter möjlighet att låta översätta viktiga dokument genom Översättningsdelegationens försorg.

Under den försöksverksamhet som jag bedrivit (se avsnitt 1.4) erbjöds departement och myndigheter också översättningshjälp. Efterfrågan på dessa tjänster var mycken liten, kanske berodde detta på att information om möjligheten inte fick tillräcklig spridning.

Att mer systematiskt undersöka behoven av översättning till svenska för EU-arbetet fann jag föga ändamålsenligt eftersom EU:s översättningsresurser inte blir fullt utbyggda förrän hösten 1997.

Emellertid talar mycket för att det finns ett behov av översättning – det kan inte vara en slump att det brittiska utrikesdepartementet sysselsätter tolv översättare som huvudsakligen sysslar med översättning av EU-dokument till engelska. Detta trots att engelska texter i allmänhet föreligger på ett betydligt tidigare stadium än svenska texter.

Jag har föreslagit att det inom ramen för den centrala samordningens rådgivning skall finnas möjligt att få hjälp med översättningen av mindre textavsnitt och förmedling av översättningstjänster då det gäller texter av större omfång.

Visserligen kan efterfrågan på dessa tjänster vara ett indicium på behovet, men jag förordar ändå att den centrala samordningen genomför en enkät för att kartlägga behovet. Under 1998 bör tiden vara mogen för att genomföra en sådan enkät, då torde EU:s översättnings-

verksamhet vara fullt utbyggd och svenska texter tillhandahållas i den utsträckning EU:s resurser tillåter. I en sådan enkät bör man fråga

- i vilken utsträckning man anser sig ha behov av sådana tjänster och
- hur man hanterar behovet, om man klarar sig utan trots att det vållar problem, om man har egna översättningsresurser eller om man anlitar frilansöversättare eller översättningsbyråer.

Jag anser att UD inför det förestående svenska ordförandeskapet i EU bör undersöka hur medlemsländer med jämförbara språk hanterat mötesledning och dokumentframställning. Om man väljer att producera texter på engelska bör en kompetent engelskspråkig redaktion för de engelska texterna finnas.

Det förestående svenska ordförandeskapet i EU aktualiserar en annan typ av tolknings- och översättningsproblem. Jag har fått veta att man hos UD avser att alla sammanträden hos rådet ska ledas på svenska. Jag ställer mig skeptisk till möjligheten att få tolkning från svenska i samtliga arbetsgrupper utan att anlita relätolkning (= tolkning via ett annat språk). Det är illa nog att leda förhandlingar med direkt tolkning. Men den slow-motioneffekt som uppstår om ordförandens inlägg skall passera flera led innan det nått alla deltagare blir etter värre. Jag anser att UD bör undersöka hur ordförandeländer med jämförbara språk hanterat frågan, innan man slutligt bestämmer sig.

En annan fråga är i vilken utsträckning det svenska ordförandelandets dokument skall utformas på svenska eller på engelska[1]. Vi har i gott minne den jämmer som rådde under det spanska ordförandeskapet, då många dokument gjordes tillgängliga inför beslut endast på spanska. Sannolikheten för att rådets kapacitet att översätta från svenska skulle vara större än dess kapacitet att översätta från spanska tycks mig liten. Också här bör UD undersöka hur andra ordförandeländer med jämförbara språk gjort. Om man bestämmer sig för att producera texter på engelska bör man betänka att svenska tjänstemäns engelskkunskaper knappast räcker till för att producera engelska texter som möter höga krav på språklig kvalitet. Engelska texter skrivna av svenska tjänstemän måste granskas för att en acceptabel språkform skall kunna garanteras.

[1] Alternativen franska eller tyska torde vara uteslutna. Svenska tjänstemäns kunskaper i främmande språk tillåter inte de alternativen.

8 Svenskan som arbetsspråk i EU

Jag anser att det finns goda skäl att inför en utvidgning av EU se över principer för tolkning och översättning inom EU-institutionerna. Möjligheten att få tolkning från modersmålet borde utvidgas på bekostnad av tolkning till modersmålet. Kravet på översättning av arbetsdokument borde skärpas. Effekterna av planerade rationaliseringar av EU:s översättnings- och tolkningsverksamhet måste noga analyseras.

Det är rådet som genom enhälligt beslut fastställer regler för språkanvändningen i Europeiska gemenskapens institutioner (artikel 217 i Romfördraget). Enligt rådets beslut skall alla medlemsländernas officiella språk vara likställda som arbetsspråk (se rådets förordning nr 1 från 1958).[1] I praktiken behandlas dock inte alla språken lika i alla sammanhang. Dokument föreligger först på franska och engelska och först senare på andra språk. Tolkning erbjuds långt ifrån alltid från och till samtliga språk[2].

EU-sekretariatet hos Utrikesdepartementet har utarbetat riktlinjer för svenska krav på användningen av svenska språket i EU-arbetet (bilaga 14). Dessa riktlinjer anser jag väl tillgodose rimliga krav från svensk sida i dagsläget. Jag vill emellertid här diskutera den situation som kan tänkas uppstå vid en utvidgning med fem eller tio språk till. Jag behandlar först tolkningsfrågorna och därefter översättningsfrågorna.

Oavsett antalet tolkriktningar anser jag att tolkning till och från alla officiella språk också i en överskådlig framtid måste ske i enlighet med EU-sekretariatets riktlinje, när det gäller vissa församlingar:

[1] Frågan om arbetsspråken och den rättsliga bakgrunden behandlas i Översättningsdelegationens promemoria Svenskan i EU, avsnitten 1–4.

[2] I sin rapport Dansk i EF beskriver Allan Karker förhållandena för danskans del vid decenniets början. Man kan räkna med att den beskrivning som där lämnas, i dag också stämmer in på svenskan, eftersom UD strävat efter att få svenskan behandlad på samma sätt som andra "mindre" språk, t.ex. danskan.

> Svenska folkvalda representanter i Europaparlamentet och svenska företrädare i andra EU-organ på hög nivå såsom rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén måste ha möjlighet att kommunicera på svenska. Valet av dessa representanter får inte avgöras av deras språkkunskaper.

Däremot anser jag att det är orealistiskt att tänka sig en lika omfattande tolkning i församlingar där *tjänstemän* företräder medlemsländerna. En *tolkning till svenska* i den utsträckning som förekommer i dag syns mig svår att motivera i ett perspektiv där tolkning skulle behöva ske från och till 15–20 språk. Det tycks mig rimligt att av de svenska tjänstemän som deltar i EU-arbetet kräva att de på ett tillfredsställande sätt kan förstå engelska inom sina fackområden. På många fackområden inom naturvetenskap och samhällsvetenskap är huvuddelen av litteraturen i mer avancerade studier på engelska. Den omfattande utbildningsverksamhet som bedrivs i juridisk engelska i Forum Europas regi torde komplettera de rena fackkunskaperna på ett tillfredsställande sätt. Eventuellt måste alla gnuggas i engelskt EU-rättsspråk. I dag har man strömlinjeformade regler för krav på tolkning till svenska oberoende av kompetensen hos de deltagande svenska tjänstemännen: "svenskan skall inte behandlas annorlunda än andra jämförbara språk". Det borde vara lämpligare att anpassa kraven till de faktiska behoven hos de deltagande tjänstemännen.

Problemet gäller knappast förståelse av engelska, utan förståelse av franska. Det bör därför i alla sammanhang krävas garantier för att det tolkas till engelska.

Tolkningen från svenska är en helt annan sak. Få tjänstemän har en sådan behärskning av ett främmande språk att de i en förhandlings- och sammanträdessituation kan hantera det som ett andra modersmål. Vi måste betänka att det rör sig om stora grupper av tjänstemän, inte bara om UD:s verserade polyglotter. De allra flesta förlorar i karisma och övertygande kraft om de måste framträda på ett annat språk än sitt modersmål. Alla tjänstemän, svenska och andra, bör ha en rätt att använda sitt modersmål. För att möjliggöra det måste man sannolikt inskränka tolkningen *till* modersmålet.

Det är uppenbart att en utvidgad tolkning från modersmålet kräver en inskränkning av tolkriktningarna. Man borde kunna förvänta sig att medlemsländernas tjänstemän skulle kunna följa förhandlingarna om tolkning till ett fåtal språk skedde, t.ex. till engelska, franska och tyska. Man skulle då se till att förstärka dessa tolkgrupper så att man utan att behöva tillgripa relätolkning (=tolkning via ett annat språk) skulle kunna klara tolkning från samtliga medlemsspråk. Visserligen skulle de som hade tolkspråken som modersmål gynnas, men en utvidgad

tolkning från modersmålet skulle ändå betyda en förbättring i förhållande till dagens praxis, med begränsade möjligheter till tolkning från och till svenska.

Skulle den tolkningsordning som jag här förordar vara till nackdel för Sverige och för svenska språket? Enligt min mening borde en effektiv tolkning från svenska snarare främja Sveriges möjligheter att driva sina frågor. Svenska tjänstemän skulle yttra sig oftare och med större kraft i arbetsgrupper och kommittéer. Till nackdel för det svenska språket skulle det knappast kunna vara. Svenskan skulle ju användas mer än idag. Det kan vidare knappast vara till nackdel att svenska tjänstemän måste göra klart för sig vilka de svenska motsvarigheterna är till arbetsdokumentens engelska/franska termer och uttryck. Det skulle rent av befrämja ett tidigt termarbete, eftersom tolkarna skulle ställa krav på termhjälp inför mötena..

När det gäller *översättning* ser jag saken annorlunda. Här anser jag snarare att man borde öka kraven på att på ett tidigt stadium få arbetsdokument på svenska. Det är viktigt att det finns svenska texter för beredningsarbetet och samhällsdebatten i Sverige. Det är betydelsefullt för det svenska språkets användbarhet att det finns goda svenska översättningar inte bara av slutliga dokument utan också av arbetsdokument (jfr ovan avsnitt 2). Det är mycket viktigt att man från svensk sida hävdar kravet på svenska texter. Visserligen är kostnaderna för översättning stora, men det är enligt min mening väl använda pengar. Vi skall inte göra oss några illusioner: slutar vi översätta EU-dokument till svenska så får det svåra följder för svenskt språk och svensk samhällsdebatt. En stor majoritet av svenska folket utestängs från möjligheten att ta del av viktiga samhällsdokument. De kunskaper som förmedlas genom grundskola och gymnasium i engelska är för flertalet helt otillräckliga när det gäller att tillgodogöra sig genomsnittliga EU-texter. Det stora arbete som vi lagt ner på att reformera vårt eget författnings- och förvaltningsspråk skulle i mycket vara spilld möda om vi släppte kravet på att få alla centrala EU-texter på vårt modersmål.

Det är därför oroande när vi får signaler om att utvidgningen skulle kunna klaras utan ökade kostnader också när det gäller tolkning- och översättning hos EU-institutionerna. Kan man minska kostnaderna genom att skriva kortare och enklare texter så är det bara att välkomna men det gäller att noga följa diskussionerna på detta område och se till att rationaliseringar inte går ut över kvaliteten på översättningarna och inte leder till att centrala texter lämnas oöversatta.

9 Enklare och mer begripliga EU-texter

Jag föreslår att den centrala samordningen får i uppdrag att tillsammans med Utrikedsdepartementets EU:sekretariat ta initiativ till ett utvecklingsarbete inom EU-institutionerna när det gäller arbetet på att öka tillgängligheten hos EU:s texter.

I kapitel 3 uppehöll jag mig vid distinktionen mellan goda texter och goda översättningar. Resonemangen i det föregående har främst gällt åtgärder för att främja kvaliteten på översättningarna. I detta kapitel kommer jag att behandla vad som kan göras för att förbättra kvaliteten på de texter som man översätter från.

Det finns flera orsaker till att dessa uppvisar brister. Den främsta är att EU:s skribenter har andra strävanden i skrivandet än de som under senare årtionden alltmer kommit att prägla utformningen av svenska författningar och myndighetstexter. Det är uppenbart att EU:s författningstexter och politiska planeringsdokument vänder sig till experter och inte till en vidare allmänhet. Det är svårt för EU-medborgaren att tillgodogöra sig innehållet i merparten av de tiotusentals sidor som årligen produceras hos EU:s institutioner.

En annan viktig orsak är att flertalet EU-tjänstemän inte använder sitt modersmål när de skriver. Redan förmågan att hantera modersmålet är mycket skiftande. Risken för bristande språkbehandling är naturligtvis mycket större när man skriver på ett annat språk än sitt modersmål.

Problemet med texternas otillgänglighet har i olika sammanhang uppmärksammats. Upprepade gånger har Europeiska rådet krävt att EU-lagstiftningen måste göras bättre tillgänglig för medborgaren. Rådet uttalade sig i en resolution 1992 om den redaktionella kvaliteten på gemenskapslagstiftningen och krävde vissa åtgärder för att göra gemenskapslagstiftningen tillgängligare.

Ekonomiska och sociala kommittén tog på eget initiativ upp frågan i ett yttrande till rådet[1] och konstaterade att "ett klart och tydligt språk är oumbärligt för att skapa en öppnare gemenskap".

Effekterna av dessa uttalanden har gett få konkreta resultat. Detta förvånar desto mer när man betänker att så gott som alla medlemsländer arbetar på att modernisera och förenkla sitt författnings- och förvaltningsspråk. Det gäller så vitt mig är bekant Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Storbritannien, Spanien, Sverige, Tyskland, och Österrike[2].

Av erfarenhet vet vi att det inte är lätt att ändra skrivtraditioner. Vårt eget arbete har pågått i decennier och kan på intet sett betraktas som avslutat. Detta trots att det i Sverige funnits betydligt färre aktörer än vad det gör inom EU och en betydligt kraftfullare samordningsorganistion i denna typ av frågor än vad EU kan uppvisa.

Den typ av uttalanden som gjorts har föga effekt i sig. Det går inte att beordra fram en ny skrivtradition, den måste växa fram i ett systematiskt utvecklingsarbete. Men hur skall ett sådant arbete kunna komma till stånd och vad kan Sverige bidra med?

Svenskarna har i olika sammanhang beskyllts för självgodhet. De påstås slå sig för bröstet och ropa "hurra va vi ä bra" och förvänta sig att alla rättar in sig i ledet. En mer försiktig framtoning är att rekommendera om vi skall kunna vinna gehör för våra synpunkter.

Enligt min mening borde man kunna arbeta i följande steg:

1. En konferens om EU-språket anordnas där medlemsländerna presenterar sina erfarenheter från det nationella språkreformarbetet. Till konferensen inbjuds tongivande företrädare för EU-institutionerna. Konferensen avslutas med en diskussion av vilka åtgärder som kan vidtas för att påbörja ett utvecklingsarbete.
2. Senast i samband med att Sverige blir ordförandeland bör en sådan konferens ordnas och en försöksverksamhet inledas.

Hur skulle en sådan försöksverksamhet kunna läggas upp? Det tycks mig lämpligt att inleda arbetet med någon form av rättsakt inom något område. Låt oss säga direktiv på miljöområdet eller förordningar på jordbruksområdet. Att tänka sig att reformera direktiv- eller förord-

[1] Yttrande på eget initiativ från Ekonomiska och sociala kommittén om Ett klart och tydligt språk. Bryssel 12 juli 1995. Se bilaga 17.

[2] Vissa av dessa projekt presenteras i Klarspråksbulletinen, utgiven av Klarspråksgruppen. nr 95:3 (engelska), 95:4 (franska), 96:2 (italienska, spanska), 97:2 (franska och spanska).

ningsskrivandet i dess helhet är ett alltför ambitiöst mål. Det skulle säkert misslyckas bl.a. på grund av resursbrister. Det är möjligt att till och med de begränsade projekt som jag här antytt måste göras ännu snävare. För att ett sådant projekt skall kunna vara framgångsrikt krävs följande:

1. De juridiska avdelningarna hos rådet och kommissionen måste tillåta sådana avvikelser från sina författningstekniska riktlinjer som främjar tillgängligheten utan att gå ut över precisionen i texten.
2. Hos kommissionen måste man finna en generaldirektör eller direktör som är villig att ställa sig i spetsen för ett sådant arbete inom sitt revir. Kommissionens generalsekretariat eller möjligen det aktuella kommissionärskansliet måste tillföras redaktionella resurser och juridisk komptens för det språk som används vid generaldirektoratet. Texternas tillkomst måste följas av dess experter under hela deras tillblivelser, på det sätt som Regeringskansliets språkexperter deltagit som experter och sakkunniga inom det svenska kommittéväsendet.
3. I den mån texten går vidare till andra institutioner måste man försäkra sig att de också där får en särbehandling. Redaktionell och juridisk expertis måste följa texten på dess väg genom beredningen hos rådet, så att inte texten förfaller på vägen.
4. Efter en tids arbete kan erfarenheterna sammanfattas. Riktlinjer för författningsskrivandet revideras och arbetssättet utvidgas till nya områden.

Detta kan jag föreställa mig är en framkomlig väg. Vad som verkligen bör göras är naturligtvis också beroende av vad som händer under de närmaste året och åren. Det ryktas att Storbritannien under sitt ordförandeskap kommer att driva tillgänglighetsfrågorna. Det är naturligtvis viktigt att stödja sådant arbete och se till att det får en fortsättning.

Det är lämpligt att den centrala samordningen i samråd med UD:s EU-sekretariat bevakar och driver dessa frågor.

Utöver dessa samnordnade ansträningar krävs naturligtvis en vaksamhet hos svenska tjänstemän i arbetet med texterna. Det bör vara lika självklart att klaga över otillgängligheten hos en tungfotad och svårgenomtränglig engelska eller fransk text som det enligt EU-sekretariatets riktlinjer skall vara att klaga över att man inte får tolkning eller att svenska texter inte kommit i tid för mötet.

10 Övriga frågor

I detta kapitel tar jag upp vissa frågor som inte naturligen låtit sig behandlas i det föregående.

10.1 Samarbete med övriga nordiska länder

Samarbetet med övriga nordiska länder kan ske i olika konstellationer:

- När det gäller termarbetet innefattas samtliga nordiska länder inom Nordtermsamarbetet (se ovan kapitel 5).
- När det gäller arbetet på att skapa en ny texttradition, bättre texter, bör man, som nämnts ovan (kapitel 9), söka samverkan med medlemmarna i EU, Danmark och Finland, som båda driver ett moderniserings- och förenklingsarbete när det gäller författnings- och förvaltningsspråket på hemmaplan.
- När det gäller det löpande samarbetet om de svenska texterna är det Finland som är den naturliga samarbetspartner. Här skall jag ta upp denna aspekt av samarbetet.

För det första är det viktigt att se till att samverkan sker med finlandssvenska språkvårdsorgan när det gäller mer generella ställningstaganden. Under försöksverksamhetens gång har jag haft anledning att samråda med Svenska språkbyrån och Justitieministeriet/Utrikesministeriet när det gällt frågan om statsnamn och andra nationalitetsord, och när det gällt skrivregelsfrågor i allmänhet. Ansvaret för ett samråd med Sverige och Finland i denna typ av frågor vilar naturligtvis i första hand på EU:s institutioner, men det är uppenbart att Sverige och Finland bör söka gemensamma ståndpunkter i språkliga frågor av denna art. Ansvaret för att samråd sker bör ligga på samordningsfunktionen.

En annan sak är lämnandet av synpunkter på de svenska översättningarna i det löpande lagstiftningsarbetet. Vid de kontakter som jag haft med Justitieministeriet i Helsingfors har det framgått att det för de svenska texternas del inte sker någon egentlig samordning i Finland

och det är därför svårt att se hur samverkan skall kunna organiseras. Samordningsfunktionen bör få till uppgift att tillsammans med EU-sekretariatet försöka finna former för en samordning av synpunkter. Det är nämligen mycket olyckligt om motstridiga synpunkter förs fram under arbetets gång.

En mycket enkel tänkbar form för samordning är följande. Finländska språkliga synpunkter på de svenska texterna förekommer relativt sällan. Man borde därför kunna komma överens med EU:s institutioner om att dessa kontaktar samordningsfunktionen när de fått in språkliga synpunkter som inte är förenliga med svenska synpunkter i det aktuella eller tidigare ärenden. Samordningen skulle sedan kunna ta de kontakter som krävs för att lösa problemet.

10.2 Var skall EU:s översättningsarbete bedrivas?

Jag anser att Sverige bör verka för att översättningsarbetet i större utsträckning bedrivs i medlemsländerna.

Det översättningsarbete som EU bedriver i egen regi utförs huvudsakligen i Bryssel och Luxemburg. Frilansöversättningarna utförs huvudsakligen i respektive medlemsländer.

Det har i många sammanhang påpekats att det i det långa loppet innebär risker för EU-svenskan att översättarna under en lång följd av år lever utanför det svenska språkområdet. Många har påpekat att man relativt snart förlorar känsla för vad som är levande svenskt språkbruk. Man blir allt mer benägen att acceptera ord och konstruktioner präglade av engelska eller franska, språkkänslan trubbas av. Det har därför framförts tankar på att förlägga översättningen till medlemsländerna i stället.

Vid sina representationer i medlemsländerna har kommissionen små filialer – två översättare per plats, som håller kontakt med frilansöversättare och också sprider information om översättningsverksamheten till universitet, myndigheter, företag och organisationer. De står också till tjänst med översättningar för representationens behov och deltar i viss utsträckning i det löpande översättningsarbetet hos kommissionens översättningstjänst.

För närvarande finns det, så vitt jag kunnat finna, inga planer hos EU:s institutioner på att utöka filialverksamheten. Enligt min mening bör emellertid Sverige verka för att så sker. Visserligen kan man räkna

med att andelen frilansöversättning hos institutionerna ökar – möjligen med undantag för rådet, som inte använder sig av någon frilansöversättning i dag. Redan detta innebär naturligtvis en ökning av andelen översättare som lever i det svenska språkområdet. Men tyvärr är yrkeskunnandet hos dem som är verksamma som frilansöversättare mycket skiftande. Det är inte givet att en utökad frilansöversättning i sig innebär en garanti för ett idiomatiskt svenskt språkbruk.

Också i fortsättning kommer en stor del av översättningsarbetet att bedrivas i egen regi. Det är därför viktigt att Sverige verkar för att större filialer skapas, så att institutionernas översättare får möjlighet att under några år återvända till de länder där deras språk talas. För svenskans[1] del skulle en sådan filial kunde bestå av ett 30-tal översättare i Stockholm, en mindre del med fast stationering där, resten med tillfällig. Det skulle ge översättare stationerade i Bryssel och Luxemburg möjlighet att för några år återvända till det svenska språkområdet för att stärka känslan för levande svenskt språkbruk. Ett liknande system tillämpas för de svenska UD-tjänstemännen som efter en tids utlandstjänstgöring måste återvända till arbetet i Sverige.

10.3 EU:s text- och termbaser måste göras tillgängliga för alla som har behov av dem.

En nödvändig förutsättning för ett effektivt språkarbete är fri tillgång till term- och textbaser hos EU. Fram till i dag har man där betraktat sina term- och textbaser som en kommersiell tillgång som kan utnyttjas för att förstärka budgeten hos Publikationsbyrån i Luxemburg. En sådan hållning är oförenlig med kraven på tillgänglighet och effektivitet. I Rixlex har vi fri tillgång till svenska lagstiftning och den politiska beslutsprocessens centrala dokument. På samma sätt måste EU:s rättsdatabas Celex göras tillgänglig för alla EU-medborgare. I ett första steg måste svenska myndigheter få fri tillgång till Celexbasen.

Sverige bör verka för fri tillgång via Internet för de EU-baser som innehåller offentliggjorda dokument. Ett första steg har kommissionen tagit genom att öppna sin termbas Eurodicautom för allmänt bruk på Internet. Sverige bör verka för att man fortsätter den inslagna vägen.

[1] Behoven för engelska, tyska, nederländska och franska översättare är mindre än för andra språk eftersom det för dessa är lätt att uppehålla kontakt med det levande språket.

10.4 Kostnader och vissa andra konsekvenser av förslagen

I betänkandet har jag föreslagit och motiverat inrättandet av en central samordningsfunktion i Regeringskansliet för EU-språkarbetet. Samordningsuppgiften är en offentlig angelägenhet. Kostnaderna kan bli relativt begränsade, huvudsakligen för nyanställningar (avsnitt 5.5).

Tekniska nomenklaturcentralen kan vidare behöva vissa resursförstärkningar. Hur stora får den av mig föreslagna utredningen utvisa.

Några regional- eller jämställdhetspolitiska konsekvenser är knappast aktuella, än mindre några konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

Bilaga 1

Kommittédirektiv

Svenskan i EU

Dir. 1995:81

Beslut vid regeringssammanträde den 24 maj 1995

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att utreda vilka åtgärder som kan behövas i den svenska förvaltningen och i EU för att garantera kvaliteten på svenska EU-texter.

Utredaren skall föreslå

- hur Sverige skall arbeta inom EU för att främja kraven på begriplighet och lättillgänglighet i lagstiftningen,
- hur Sveriges deltagande i EU:s redaktionella lagstiftningsarbete bör organiseras,
- hur erfarenheterna från det svenska arbetet med översättning av EES- och EU-texter, bl.a. användningen av informationsteknik, skall tas till vara i det fortsatta arbetet,
- hur kvalitetskraven i arbetet med svenska termer för EU-behoven skall kunna tillgodoses och hur termerna skall komma till allmän kännedom,
- hur de översättare och tolkar i EU som arbetar med svenska språket skall kunna få stöd i sitt arbete under inledningsfasen samt föreslå åtgärder för att på sikt stödja fortbildning och rådgivning för översättare, tolkar och terminologer,

- hur svenska behov av översättning till svenska - utöver den som EU svarar för - skall tillgodoses, såväl under inledningsfasen som på sikt,

- vilka krav Sverige skall ställa på användning av svenska som arbetsspråk inom EU:s institutioner,

- hur arbetet med svenska språket i EU bör samordnas och organiseras i Sverige.

Utredaren får också lämna förslag till lösning på andra problem med svenskan i EU som möter under arbetets gång. En utgångspunkt för utredaren är att det är EU:s institutioner som har ansvaret för såväl översättning av EU-dokument till svenska som tolkning.

Arbetet skall vara avslutat före utgången av år 1996.

Problem och behovet av samordning

Språkfrågor är av naturliga skäl viktiga inom Europeiska unionen. Att den språkliga kommunikationen fungerar är en grundförutsättning för att unionen skall kunna arbeta effektivt. Det gäller den muntliga och skriftliga kommunikationen inom EU:s egna institutioner. Det gäller EU-texter riktade till medlemsländer och medborgare, numera också till Sverige och svenskarna. Det gäller språket i den allmänna information om EU-frågor som vi behöver för att kunna diskutera unionen och dess politik i den svenska samhällsdebatten.

Före Sveriges inträde i EU har den huvudsakliga insatsen gällt översättning av de 50 000 sidor bindande EG-regler som översatts av Delegationen för översättning av EG:s regelverk (Översättningsdelegationen), som inom kort avslutar sitt arbete med översättningen inför det svenska medlemskapet.

Inträdet i EU aktualiserar en rad språkliga problem, bl.a. följande:

- EU:s institutioner har ännu inte byggt upp en fungerande svenskspråkig tolk- och översättningsverksamhet, inte heller någon fungerande terminologiverksamhet.

- Bristen på tolkar och översättare mellan svenska och västeuropeiska språk är stor. EU:s institutioner får inte tillräckligt många kompetenta sökande för att kunna fylla sina personalbehov inom den närmaste framtiden.

- Svenska myndigheter har språkproblem. För ställningstagande får de ofta texter på andra EU-språk än engelska - det enda icke nordiska språk man kan räkna med att det finns kompetens att klara hos en svensk myndighet.

- Regeringskansliet och svenska myndigheter, organisationer och företag ställs inför ständiga problem när det gäller namn och termer inom EU-området. De finns inte tillgängliga på något enkelt sätt.

- Det finns ingen svensk instans som har ett samordnande ansvar för EU-språkliga frågor. Många vänder sig till Översättningsdelegationen för att få hjälp, andra till regeringskansliets språkexperter, Svenska språknämnden eller Tekniska nomenklaturcentralen (TNC).

Alla dessa problem bör finna sin lösning, åtminstone tillfälligt, under 1995. Ett första steg har redan tagits genom att regeringen den 6 april 1995 bemyndigade Översättningsdelegationen att mot ersättning åta sig översättningsuppdrag för EU:s institutioner. De åtgärder som vidtas på svensk sida får emellertid inte leda till någon begränsning av det ansvar för översättning och tolkning som ligger på institutionerna.

Det finns också frågor som måste lösas på längre sikt.

I Sverige har vi sedan årtionden bedrivit ett arbete med att modernisera och förenkla myndigheternas språk, särskilt författningsspråket. Vårt mål har varit lagar och andra författningar som riktar sig inte bara till experter. Intresset för arbetet har varit stort och stor enighet har rått om dess vikt. Nu senast har insatserna redovisats i ett betänkande från konstitutionsutskottet (bet. 1994/95:KU13 s. 8-12).

Inom EU möter vi en författningstradition av annat slag. Den är präglad av helt andra språkliga ideal än de som nu bestämmer det svenska författningsspråket. En oro för negativ påverkan från EU-texterna har kommit fram i olika sammanhang. Det är viktigt, bl.a. ur rättssäkerhetssynpunkt, att se till att EU-rättsakterna så långt möjligt uppfyller svenska krav på begriplighet och lättillgänglighet och att nyskapade termer inte präglas av den fransk-engelskt dominerade miljön i EU.

Utredningsuppdraget

I uppdraget ingår att lösa vissa akuta problem som gett sig till känna i inledningfasen av medlemskapet, främst problem som har med översättningsarbetet att göra, men också att föreslå åtgärder som på sikt garanterar en hög kvalitet på svensk tolkning och på svenska EU-texter.

Hur stödja översättningsarbetet i EU:s regi?

- Utredaren skall föreslå i vilka former de av EU:s översättare som arbetar med svenska språket skall kunna få stöd i sitt arbete under inledningsfasen och föreslå åtgärder för att på sikt stödja fortbildning och rådgivning för översättare, tolkar och terminologer.

De översättare som nu arbetar som anställda eller som frilansare hos EU ställs inför många svåra problem. De anställda - många tidigare anställda hos Översättningsdelegationen - har en god grundkunskap men har inte tillgång till effektiva hjälpmedel när det gäller terminologi och anknytande texter på svenska. Frilansarna saknar ofta helt kunskap om de redaktionella principer som etablerats under det svenska översättningsarbetets gång.

För att säkra kvaliteten på de svenska texterna behövs rådgivning till båda grupperna. En sådan rådgivning bör organiseras i samarbete med de berörda EU-institutionerna. Också på längre sikt behövs ett stöd för översättningsarbetet i EU i fråga om fortbildning och termrådgivning.

Medverkan i EU:s lagstiftningsarbete

- Utredaren skall föreslå hur Sveriges deltagande i EU:s redaktionella lagstiftningsarbete bör organiseras.

En rad svenska myndigheter sänder experter som medverkar i olika skeden av lagstiftningsarbetet. Det är viktigt att dessa svenska representanter är medvetna om språkfrågornas vikt och att de har någonstans att vända sig för diskussion av redaktionella problem och termproblem.

Under författningsarbetets slutfas görs i EU en författningsteknisk granskning av de förslag som skall läggas fram. Till dessa kallas också nationella juristlingvister. Det är viktigt att Sveriges deltagande i dessa genomgångar organiseras på ett ändamålsenligt sätt.

Den svenska standardiseringsorganisationen är genom medlemskap i de europeiska standardiseringsorganen CEN, CENELEC och ETSI bunden av kontrakt med kommissionen för översättning av standarder som anknyter till EG:s nya metod för rättslig harmonisering. Det är viktigt att detta arbete samordnas med det övriga språkarbetet.

Terminologiskt arbete

- Utredaren skall föreslå hur kvalitetskraven i arbetet med svenska termer för EU-behoven skall kunna tillgodoses och hur termer skall komma till allmän kännedom.

Det terminologiska arbetet inom EU har traditionellt två sidor:

- En insamlande och dokumenterande del: man samlar in och tillhandahåller etablerade motsvarigheter till termer på andra språk.

- En skapande del: man finner lämpliga beteckningar för nya företeelser.

Det är viktigt att kvaliteten på båda sidorna av detta arbete blir god. En förutsättning för detta kan vara ett systematiskt arbete med att analysera svensk terminologi inom viktiga EU-områden och att finna motsvarigheter på andra språk. TNC har i dagarna slutit avtal med kommissionens översättningstjänst om att finna motsvarigheter till vissa delar av kommissionens termbas Eurodicautom samt att upprätta en termtjänst för översättarna i Bryssel och Luxemburg i första hand under 1995. Arbetet med att finna termmotsvarigheter bedrivs av olika ämnesexperter med TNC som samordnare och kvalitetsgarant. Viktigt är det nordiska termsamarbetet. Så samarbetar de finska och svenska terminologicentralerna om en EU-termbank. Vidare har ett samarbete mellan Nordisk språksekretariat och Nordterm inletts om en förstudie till en samnordisk termbank.

Hur hjälpa svenska myndigheter med översättningar?

- Utredaren skall föreslå hur svenska behov av översättning till svenska - utöver den som EU svarar för - skall tillgodoses, såväl under inledningsfasen som på sikt.

Under de första åren kommer EU endast att kunna översätta delar av de icke bindande rättsakter som utfärdas av institutionerna. Vidare kommer många anmälningar från medlemsländerna för ställningstagande till Sverige på respektive anmälarlands språk. Översättningar av dessa texter kommer att behövas i det löpande arbetet hos riksdag, regering och myndigheter.

Hur erfarenheterna från det svenska översättningsarbetet tas till vara

- Utredaren skall föreslå hur erfarenheterna från det svenska översättningsarbetet skall tas till vara i det framtida arbetet.

Under arbetet med att översätta regelverket har en stor kunskap om EU:s texter och språket i dem byggts upp hos Översättningsdelegationen och TNC. Den kunskapen finns dels hos de individer som arbetat med texterna, dels i de olika term- och textbaser som byggts upp. Vidare har arbetet bedrivits med avancerade informationstekniska hjälpmedel, som medger snabb åtkomst till termer och texter.

Det är viktigt att dessa erfarenheter tas till vara när översättningen inför medlemskapet nu avslutas. De möjligheter till informationssökning som finns bör göras tillgängliga för riksdagen, regeringen och deras myndigheter.

Kvaliteten på de svenska texterna, särskilt författningstexterna

- Utredaren skall föreslå hur Sverige skall arbeta inom EU för att främja kraven på begriplighet och lättillgänglighet i lagstiftningen.

Mötet med EU:s författningstradition får inte ge negativa språkliga konsekvenser för det pågående reformarbetet i Sverige. För att undvika detta är det naturligtvis viktigt att språkliga och redaktionella frågor beaktas under hela författningsarbetets gång hos EU, både när förslagen utarbetas, i allmänhet på franska eller engelska, och när dessa källtexter översätts till svenska.

Översättningsdelegationen har i sin promemoria Svenskan i EU (januari 1994) pekat på en rad faktorer som är av betydelse för kvaliteten på EU:s texter. En viktig framtidsfråga som kräver sin lösning är frågan var översättningsarbetet skall bedrivas: i de länder där EU:s institutioner finns eller i medlemsländerna?

I arbetet med språkfrågor inom EU bör möjligheterna till nordisk samverkan tas till vara. En önskan om sådant samarbete har redan förts fram av Forskningscentralen för de inhemska språken i Helsingfors.

Svenskan som arbetsspråk

- Utredaren skall föreslå vilka krav Sverige skall ställa på användning av svenska som arbetsspråk inom EU:s institutioner.

Utökningen av antalet språk inom EU leder till många praktiska problem när det gäller användningen av de officiella språken som arbetsspråk på olika nivåer inom unionen. Det är viktigt att ange riktlinjer för vilka krav som skall ställas på tolkning och översättning till och från svenska i olika sammanhang.

Organisationen i Sverige

- Utredaren skall föreslå hur arbetet med svenska språket i EU bör samordnas och organiseras i Sverige.

Frågan om svenskan i EU har många aspekter. Det är viktigt att finna en effektiv lösning av organisationsproblemen. Särskilt viktigt är det att så snart som möjligt föreslå hur arbetet skall samordnas. EU:s lagstiftningsarbete är en integrerad del av författningsarbetet hos regering och myndigheter. Det är därför viktigt att de båda delarna styrs av samma språkliga och redaktionella principer. Den organisation för arbetet som föreslås bör garantera detta.

Också andra problem får behandlas

Språkproblemets komplexitet gör det omöjligt att här förutse alla de typer av problem som kan komma att möta under inledningsfasen efter Sveriges inträde i EU. Inget bör hindra att problem som inte berörts här tas upp och leder till förslag från utredaren.

Tidsplan och andra ramar för arbetet

Utredaren skall bedriva sitt arbete skyndsamt och successivt lämna förslag till lösningar på de olika delproblem som behöver lösas, åtminstone provisoriskt, under år 1995. Utredningsarbetet i dess helhet skall vara avslutat före utgången av år 1996.

Utredaren skall samråda med Svenska språknämnden, Tekniska nomenklaturcentralen, SIS - Standardiseringen i Sverige, Kommissionen för att främja en bred användning av informationsteknik (SB 1995:01), regeringskansliets språkexperter och Utrikesdepartementets översättningssektion.

Utredaren skall beakta regeringens direktiv om att redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23) och om att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:124).

(Statsrådsberedningen)

Bilaga 2

Erfarenheter från det första årets arbete hos rådet och kommissionen

Referat av delar av Statskontorets rapport. "Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU"

När det gäller en bredare kartläggning av svenska erfarenheter efter EU-inträdet har den s.k. EU 96-kommittén – som har haft i uppdrag att låta göra utredningar om viktigare sakfrågor som kan komma att behandlas vid 1996 års regeringskonferens inom EU och stimulera den offentliga debatten kring regeringskonferensens huvudfrågor samt ge företrädare för olika åsiktsriktningar utrymme att argumentera för sina uppfattningar – funnit det angeläget bl.a. att få fram en tidig inventering av den svenska statsförvaltningens erfarenheter av och syn på EU:s struktur och arbetsformer. Statskontoret överlämnade i januari 1996 rapporten "Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU" till EU 96-kommittén. Den rapporten bygger i första hand på intervjuer med svenska tjänstemän främst vid departement och myndigheter. Intervjuerna har skett vid personliga sammanträffanden och per telefon. Denna beskrivning av erfarenheter bygger i första hand på Statskontorets rapport.

Erfarenheterna från det första året visar att det varit stora problem både i råds- och kommissionsarbetet. Informations- och dokumentflödet från EU:s institutioner är mycket stort. Vid rådet upprättas ungefär 11 000 officiella dokument varje år medan ungefär 50 000 sidor text översätts. Antalet officiella dokument vid kommissionen är betydligt mindre, knappt 1 000 per år. Härtill kommer det stora flödet av inofficiella dokument. Hos kommissionen översätts därför dubbelt så många sidor per språk som hos rådet. När den svenska översättningen blir fullt utbyggd, kommer ca 100 000 sidor per år att översättas.

Det stora flertalet tjänstemän anser att dokumentationen inför mötena skickas ut alltför sent. Arbetsbördan blir mycket tung eftersom ambitionen är att hinna läsa allt innan mötet.

Det stora flertalet av de tillfrågade anser att fördragstexter och dokument är tunglästa och bär spår av en annan rättstradition än den svenska. Vidare menar många att författningstraditionen inom EU präglas av helt andra språkliga ideal än de krav på begriplighet och lättillgänglighet som kännetecknar det svenska författningsspråket. En del upplever det som ett problem att kallelser och de dokument som bifogas dessa är otydligt och ofullständigt formulerade. Tjänstemännen är ofta inte insatta i den förhistoria som är knuten till sakfrågan. Protokoll och bakgrundsinformation om tidigare handläggning inom EU borde därför distribueras i större utsträckning.

Språket i dokumenten

Det språk som används i kallelser och andra dokument varierar. Vissa departement och myndigheter får nästan allt på engelska medan andra får många dokument enbart på franska. När det gäller arbetsgruppsmöten i rådet är det ordförandelandet som styr valet av språk i arbetspapper och utkast till nya texter. Detta medförde att det under hösten 1995 skickades papper på spanska. Många tjänstemän anser att Sverige bör kräva att få alla dokument översatta till åtminstone engelska.

Översättningar: kvalitet och tillgänglighet

Det är EU:s institutioner som har ansvaret för såväl översättning av EU-dokument till svenska som tolkning. Det kan emellertid konstateras att EU:s institutioner vid slutet av år 1995 ännu inte byggt upp någon svenskspråkig tolk- och översättningsverksamhet som fungerar tillfredssällande. Det finns inte heller någon väl fungerande terminologiverksamhet. Detta har helt naturligt medfört merarbete och problem för svenska departement och myndigheter. Översättningen av arbetsdokument tar lång tid eftersom man inte omedelbart får fram en adekvat och korrekt svensk översättning. Det är ett känt faktum att man ofta inte kan nöja sig med en svensk version av texten. Ofta är det nödvändigt att jämföra med de engelska, franska, tyska och danska versionerna.

För att en rättsakt skall kunna beslutas skall den finnas på alla officiella språk. I brådskande fall avviker rådet från denna regel. För att göra det krävs enhällighet. Innan en rättsakt träder i kraft måste den dock undantagslöst finnas på alla språk.

Reservationer

Under det första året som medlem i unionen har Sverige vid ett inte obetydligt antal tillfällen framställt språkreservationer. Genom en språkreservation markerar medlemsstaten i fråga att förslaget är acceptabelt i sak och att det endast är översättningsfrågor som återstår. Om språkfrågan väntas kunna dölja problem i sak skall i stället en annan typ av reservation utnyttjas, oftast granskningsreservation som används när ett förslag verkar godtagbart men man önskar granska "det finstilta". Om företrädarna för medlemsstaten inte haft tid att studera ett förslag eller få instruktioner framställs en reservation i avvaktan (på studium eller instruktioner). Om ett förslag kan godkännas endast under förutsättning att regeringen skall få tillfälle att samråda med riksdagen kan en s.k. reservation för parlamentarisk granskning framställas.

Ovan nämnda reservationer är s.k. provisoriska reservationer. Om en medlemsstat är negativ till sakinnehållet i ett förslag framställs en reservation i sak.

Reservationer förekommer även i arbets- och expertgrupper.

Bilaga 3

Publikationshandboken

Institutionernas redaktionella regler

Innehållsförteckning

I innehållsförteckningen hänvisas till avsnittens sidnummer.
I texten hänvisas dels till de olika delarna i innehållsförteckningen (t.ex. "se punkt 2.1.1"),
dels till hänvisningssiffrorna i marginalen (t.ex. "se nummer 86").

Andra delen — Publikationer

4. Förfarande och grundformat

5. Publikationens struktur

Tredje delen — Gemensamma regler för alla språk

Bilaga 4

Svenska interinstitutionella språkvårdsgruppen

DAGORDNING
1997-06-09

1. Godkännande av protokollet från mötet den 14 mars 1997.

2. Meddelanden angående protokollet från mötet den 14 mars 1997.

3. Fastställande av dagordning

4. Val av sekreterare (dagens möte)

5. Snabbrapport

6. a) Övriga meddelanden

   b) Inventering av ordlistor

   c) Celex

Frågor som tog upp på förra mötet

7. Svenska titlar på befattningshavare i andra länder (M. Kihlberg)

8. Benchmarking (M. Kihlberg)

9. "Refonte" (U. Jonsson)

10. "Crédit pour engagement" (K. Larsson)

11. Euro Info Point (K. Larsson)

12. "Education primaire et secondaire" (K. Larsson)

13. Modala hjälpverb (K. Larsson)

14. Förkortning för den gemensamma organisatio-nen av marknaden (GOM?) (K. Larsson)

15. Förkortning för den gemensamma jordbruks-poli-ti-ken (CAP eller GJP eller GEJP?) (K. Larsson)

16. Förkortning för länderna i Central- och Östeuropa (PECO/CEEC) (K. Larsson)

17. Namn på kommissionens generaldirektorat (GD XI och XXIV) (M. Kinde)

Nya frågor:

18. "Transmissibel, överförbar, smittsam"(rådet & kom)

19. "Införliva i / med" (kom)

20. Inrättade organ (kortformer och förkort-ningar?) (kom-Lux) (inkl. förkortn. för Europeiskt centrum för övervakning av narkotika och narkotikamissbruk (rådet)

21. "Communautaire" (kom-Lux)

22. "Europe/Europa/europeisk" (EP & kom-Lux)

23. EES (kom-Lux)

24. Namn på stater (kom-Lux)

25. Hänvisningar till publikationer (kom-Lux)

26. "Implementation and enforcement of Community Law" (kom-Lux)

27. "Consumer education (and training)" (kom-Lux)

28. Användningen av att i rubriker och mål (kom-Lux)

29. "Sponsored by" (EP)

30. "Fair trading" (EP)

31. Bestämd eller obestämd form i titlar (kom-Bxl)

32. "Multimedia content" (kom-Bxl)

33. Samrådsförfarandet/rådfrågningsförfarandet (kom-Bxl)

34. "Groupe interservice" (kom-Bxl)

35. "Dialogue structuré/structural dialogue" (kom-Bxl)

36. "Actions" (kom-Bxl)

37. Hänvisning till stycken i ingressen (kom-Bxl)

38. "Communication" (kom-Bxl)

39. Artighetsfraser (kom-Bxl)

40. Vad heter CSSE, ETUCE och ETUC på svenska? (rådet)

41. Förkortningar i budgeten (rådet)

42. Hur skall man markera ett byte av term på svenska? (kom-Bxl)

43. Övriga frågor

Bilaga 5

Decentraliserade inrättningar skapade av rådet, officella namn

- Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och mönster) (Alicante)
- Europeiska arbetsmiljöbyrån (Bilbao)
- Europeiska byrån för besiktning och kontroll på veterinär- och växtskyddsområdet (Dublin)
- Europeiska centralbanken (Frankfurt)
- Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotika-missbruk (Lissabon)
- Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildningen (Thessaloniki)
- Europeiska investeringsfonden
- Europeiska läkemedelsmyndigheten (London)
- Europeiska miljöbyrån (Köpenhamn)
- Europeiska polisbyrån (Haag)
- Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublin)
- Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen (Turin)
- Gemensamt europeiskt torus (EG:s fusionsforskningsanläggning) (Culham)
- Gemenskapens växtsortsmyndighet (Angers)
- Översättningscentrum för Europeiska unionens organ (Luxemburg)

Bilaga 6

STATSRÅDSBEREDNINGEN 1996-07-01
Rättschefen

Till
expeditionscheferna och rättscheferna

Samordning av kontakter med rådets juristlingvister samt rättelser i EGT

Kritik mot Sveriges agerande

Rådets juristlingvister har riktat kritik mot hur Sverige framför synpunkter på de svenska versionerna av rådets rättsakter. Framför allt har man kritiserat att Sverige – enligt uppgift till skillnad från övriga EU-länder – inte samordnar synpunkterna genom sin representation. Det förekommer att flera svenska myndigheter lämnar olika förslag till skrivningar av samma text.

Utredningen Svenskan i EU (SB 1995:03) har bl.a. i uppdrag att föreslå hur arbetet med svenska språket i EU bör samordnas och organiseras i Sverige.

För att underlätta samarbetet mellan Sverige och rådet är det dock nödvändigt att snarast samordna de svenska synpunkterna. Till dess att utredningen kommer med ett förslag i frågan bör samordningen organiseras enligt följande.

Kontakter med juristlingvisterna

Varje rättschef ansvarar inom sitt verksamhetsområde för att kontakterna med juristlingvisterna samordnas. Synpunkter från förvaltningsmyndigheter och sakenheter på departementet på den svenska versionen måste alltså gå via rättschefen, som avgör om synpunkten är av den digniteten att den skall föras vidare. I principiellt viktiga språkfrågor ska samråd ske med språkexperterna på granskningsenheten i Justitiedepartementet.

EGT

Motsvarande rutiner bör gälla för rättelse i en rättsakt som har publicerats i EGT. Det är således respektive rättschef som avgör i vilka fall Sverige skall begära rättelse och som svarar för kontakterna med det ansvariga organet i EU.

/Bengt-Åke Nilsson/

Bengt-Åke Nilsson

Bilaga 7

STATSRÅDSBEREDNINGEN 1996-10-31

Rättschefen

Chefstjänstemännen
Chefen för EU-sekretariatet

Svenskan i EU – riktlinjer för en försöksverksamhet

En särskild utredare (Kenneth Larsson) har regeringens uppdrag att föreslå

a) hur Sveriges deltagande i EU:s redaktionella lagstiftningsarbete skall organiseras,
b) hur de översättare, tolkar och terminologer i EU som arbetar med svenska språket skall få råd och stöd i det arbetet,
c) hur svenska behov av översättning av EU-texter till svenska (utöver den som EU svarar för) skall tillgodoses, och
d) hur arbetet med svenska språket i EU skall samordnas och organiseras i Sverige.

I anslutning till utredarens arbete och då främst uppdraget enligt a och d genomförs nu en försöksverksamhet. Den tar sikte på att praktiskt pröva och utveckla metoder som förstärker samordningen av – och genomslaget för – svenska synpunkter på den redaktionella och språkliga utformningen av rättsakter i EU-arbetet. Tanken är bl.a. att vi som ett led i dessa strävanden med hjälp av utredaren skall skaffa oss en samlad och fullständig bild av våra kontakter med rådets juristlingvister under den tid som försöksverksamheten pågår.

Alla som företräder Sverige i någon rådsarbetsgrupp – de må komma från departement eller andra myndigheter – bör delta i försöksverksamheten enligt följande riktlinjer:

1. Varje rättschef i regeringskansliet ansvarar för granskningen av författningsförslagen på sitt område. Den som företräder Sverige i en rådsarbetsgrupp och som behöver råd i en redaktionell eller språklig fråga eller som behöver granskningsstöd eller översättningsstöd kan vända sig till rättschefen.

2. Innan synpunkter lämnas till rådets juristlingvister bör de underställas rättschefen eller någon som rättschefen har delegerat granskningen till. I frågor om termbildning och i andra redaktionella och språkliga frågor som har principiell betydelse ser rättschefen till att synpunkterna utformas i samråd med den särskilda utredaren. Dennes postadress är Statsrådsberedningen, Svenskan i EU, Kenneth Larsson, 103 33 Stockholm, telefon 08-405 46 74, telefax 08-405 46 77.

3. Utredaren hjälper dem som vänder sig till honom i redaktionella och språkliga frågor. Hjälpen lämnas i form av råd, granskningsstöd och översättningsstöd. Den kan gälla enstaka ord och fraser eller större textpartier. Vid behov delas hela texten med utredaren.

4. Rättscheferna svarar för att de synpunkter samordnas som lämnas till rådets juristlingvister. Rättscheferna ser också till att utredaren fortlöpande får del av dessa synpunkter – även bagatellartade. Det kan ske genom att synpunkterna lämnas via utredaren. Allmänt gäller att synpunkter till juristlingvisterna bör lämnas skriftligt, gärna som delningsanmärkningar per telefax. När synpunkter lämnas direkt till juristlingvisterna och inte via utredaren skall en kopia så snart som möjligt skickas till honom för kännedom.

5. Rådets juristlingvister är välkomna att kontakta utredaren för att till honom eller via honom lämna synpunkter eller få synpunkter.

6. I principiellt viktiga frågor skall utredaren samråda med rättscheferna och också med språkexperterna på granskningsenheten i Justitiedepartementet.

Dessa riktlinjer skall tillämpas från och med måndagen den 11 november 1996. De gäller tills utredaren har avslutat sitt arbete.

Varje rättschef svarar på sitt område för att riktlinjerna når ut till alla berörda.

Bengt-Åke Nilsson

Bilaga 8

REGERINGEN
Kulturdepartementet

REGERINGSBESLUT 12

1997-04-30

Ku96/2527/ESU
(delvis)
Ku97/55/Ko

Svenska språknämnden
Box 9215
102 73 STOCKHOLM

Uppdrag till Svenska språknämnden att utarbeta förslag till handlingsprogram för att främja svenska språket

Bakgrund

Svenska språket måste vårdas så att det även i framtiden kan fungera som ett allsidigt och gemensamt medel för tänkande och kommunikaion. Svenska språknämndens huvuduppgift är att bidra till vården av det gemensamma svenska språket.

Svenska språknämnden och Svenska Akademien m.fl. har uttryckt en oro för vad som kan hända med språket i framtiden. Det gäller framför allt hur medie- och IT-samhället kan komma att förändra villkoren för det skrivna ordet och för språkbruket samt vad en ökad europeisk och global integrering innebär för svenska språket.

Svenska språkets ställning är en viktig kulturfråga. Regeringen gjorde i propositionen 1996/97:3 om kulturpolitik bedömningen att åtgärder bör vidtas för att stärka svenska språkets ställning och aviserade att ge Svenska språknämnden i uppdrag att utarbeta förslag till ett handlingsprogram för att främja svenska språket. Nämnden har ställt sig positiv till ett sådant uppdrag.

Vid behandlingen av propositionen om kulturpolitik har riksdagen framhållit att det talade och skrivna språket är den främsta kulturbära-

ren och utgör en av de viktigaste förutsättningarna för människans kulturella identitet. Riksdagen betonar vikten av att det svenska språket vårdas och att dess ställning stärks och har välkomnat regeringens förslag om att ge Svenska språknämnden ett uppdrag att utarbeta förslag till handlingsprogram. Riksdagen har i sin bedömning utgått från att uppdraget kommer att innefatta de frågor som aktualiserats genom motionerna om skolans och lärarutbildningens roll och om bevarandet av bokstäverna å, ä och ö. Vidare utgår riksdagen från att Språknämnden i sitt arbete kommer att hålla kontakt med andra språkvårdande organ, medier, representanter för skola och lärarutbildning m.fl. (bet. 1996/97:KrU1 s. 69–71, rskr. 1996/97:129).

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Svenska språknämnden att redovisa vilken omfattning språkvården har idag, i vilka former den bedrivs och hur de olika språkvårdsorganen samarbetar.

Nämnden skall vidare identifiera och analysera de faktorer som har betydelse för det svenska språkets bestånd och utveckling och i det sammanhanget beakta vad riksdagen anfört.

På grundval av analysen skall Svenska språknämnden utarbeta ett förslag till handlingsprogram. Handlingsprogrammet skall innehålla mål för svensk språkvård samt förslag till framtida strategier och konkreta åtgärder för att främja det svenska språket. Språknämnden bör utföra sitt uppdrag i nära samarbete med universitet och högskolor samt andra språkvårdande organ.

Förslag som innebär ökade kostnader för staten skall åtföljas av kostnadsberäkningar och finansieringsförslag. Utgångspunkten skall vara att förslag skall rymmas inom befintliga utgiftsramar för statsbudgeten.

Uppdraget skall redovisas till Kulturdepartementet senast den 1 mars 1998.

På regeringens vägnar

Marita Ulvskog

Birgit Gunnarsson

Bilaga 9

Utlåtande

om en översättningsfråga i ett EG-direktiv om varningstexter på tobaksförpackningar

1. Inledning

Socialstyrelsen har genom Bo Pettersson vänt sig till mig för att få ett utlåtande om den språkliga bedömning som professor Ulf Bernitz gjort i ett rättsutlåtande från den 23 januari 1997 ang. varningstexters och innehållsdeklarationers synlighet på tobaksförpackningar.

Jag kommer först att sammanfatta Bernitz analys och därefter göra min egen bedömning.

2. Bernitz analys

Det är Bernitz mening att socialstyrelsen ställer alltför långtgående krav på läsbarheten hos varningstexter och innehållsdeklarationer bl.a. med stöd av en felaktig översättning i den svenska versionen av rådets direktiv 13 november 1989 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tobaksvaror. Det diskuterade stället återfinns i artikel 4.4 andra stycket a där det sägs att varningstexterna skall vara "tydliga och lätt läsbara".

Bernitz jämför med motsvarande textställe på

franska	"claire et lisible"
engelska	"clear and legible"
tyska	"deutlich lesbar"

Bernitz räknar sedan ord och söker ett ord motsvarande "lätt" i den svenska översättningen, konstaterar att det saknas och menar därför att

socialstyrelsen inte kan kräva att texterna skall vara "lätt läsbara" eftersom detta inte har stöd i de övriga språkversionerna. Socialstyrelsen skulle endast kunna kräva att texterna var "läsbara".

3. Min bedömning av översättningen

Bernitz metod syns mig något vansklig. Man kan knappast bedöma översättningen genom att söka motsvarigheter ord för ord. Motsvarigheter måste sökas på betydelsenivå. Låt oss se vad vi får för resultat.

Vad betyder då "lisible" på franska. Enligt centrala ordböcker är betydelsen:

"aisé à lire" (Le petit Larousse, Le Robert methodique, = "lätt att läsa")
"facile à lire" (Larousse, = lätt att läsa)

Den franska versionen ger således ett mycket klart stöd för den svenska textens "lätt läsbar". Hur är det då med de två övriga.

Enligt ordböckerna har "legible" och "lesbar" en mer neutral betydelse "able to be read" (Collins) och "so beschaffen dass man es lesen kann" (Brockhaus-Wahrig = så beskaffad att man kan läsa den).

Ord av den här typen som kan graderas från "med stor lätthet" till "med yttersta svårighet" får sin positiva eller negativ betydelse ur sammanhanget. Att det är en positiv betydelse som avses här framgår av sammanställningen med "clear" och "deutlich", båda entydigt positiva ord.

"Clear" betyder "easy to see" (Collins), "deutlich" betyder "gut wahrnembar, scharf umrissen" (Duden = lätt att i akttaga, med skarpa konturer). Den tyska versionen för de två adjektiven ännu närmare varandra och visar tydligt att det positiva gäller dem båda.

Jag drar slutsatsen att den svenska versionen är en god översättning av rådsdirektivets uttryck. Det finns ingen anledning att rätta den gällande autentiska texten.

Det kan också finnas anledning att påpeka att redan det ensamma ordet *läsbar* på svenska kan ha en positiv innebörd. Det är nämligen så att adjektiv som är bildade *-bar*, *-lig* och *-abel/ibel* ofta har betydelsen "som lätt kan + verb i s-form" (Thorén, Svensk ordbildningslära, s. 25.)

Vi kan ta ett par tydliga exempel:

Ordet "användbar" betyder inte "som är möjlig att använda" det betyder "som det går bra att använda" (Norstedts stora svenska ordbok).
Ordet "tillgänglig" betyder inte "som det är möjligt att nå" utan snarare "som kan nås med normala fortskaffningsmedel" (samma ställe).

Många minns kanske de första "bärbara" datorerna som användarna hånfullt döpte om till "släpbara" eftersom det inte gick lätt att bära dem.

Låt oss se på vårt ord i Svenska akademiens ordbok: Under uppslagsordet "läsbar" hittar vi en hänvisning till "läslig": "som utan svårighet kan läsas, läsbar, lättläst". Som synes står ordet läsbar mellan de båda positivt bestämda synonymerna. Betydelsen uppfattas således som positiv.

När man kvalificerar ordet "läsbar" med "lätt" så gör man således endast en inneboende betydelse hos ordet explicit.

Sammanfattning: "lätt läsbar" är en korrekt översättning av direktivets uttryck.

Stockholm den 25 mars 1997

Kenneth Larsson

Litteratur:

Brockhaus-Wahrig, Deutsches Wörterbuch. Band 4. Stuttgart 1982.
Collins, English Dictionary. 1991.
Duden, Deutsches Universalwörterbuch. Mannheim 1989.
Larousse, Dictionnaire de la langue francaise. Paris 1989.
Le petit Larousse illustré 1994. 1994.
Norstedts stora svenska ordbok. Stockholm 1986.
Robert methodique, Dictionnaire méthodique du francais actuel. Paris 1990.
Svenska Akademiens ordbok. Lund 1942. Band 16.
Thorén, Svensk ordbildningslära. 1981.

Utdrag ur

RÄTTSUTLÅTANDE

ang varningstexters och innehållsdeklarationers synlighet på tobaksförpackningar

1. Uppdraget

- - -

2. Jämförelse med EG-direktivet och Socialstyrelsens föreskrifter

- - -

Direktivets art 4.4 andra stycket ger närmare bestämmelser om varningstexternas utformning. Där föreskrivs:

"De föreskrivna varningstexterna på de två största sidorna på varje cigarettförpackning

a) skall vara tydliga och lätt läsbara
b) skall tryckas med fetstil
c) skall tryckas mot en kontrasterande bakgrund,
d) skall inte tryckas på ett ställe där texten kan skadas när paketet öppnas,
e) skall inte tryckas på det genomskinliga omslaget eller på något annat yttre omslag."

Den citerade texten har inte ändrats genom 1992 års direktiv.

I sak utgör den svenska direktivtexten en översättning, i första hand från den engelska texten. Den ovan citerade punkten a) lyder i den engelska texten:
"shall be clear and legible".

Man noterar att denna text saknar motsvarighet till ordet lätt i den svenska texten. Motsvarande olikhet föreligger i förhållande till den franska texten som lyder:

"doivent être clairs et lisibles".

Den motsvarande tyska texten lyder:
"müssen deutlich lesbar sein".

Man observerar i denna text ordet deutlich, som betyder tydlig. Å andra sidan saknar den tyska texten motsvarighet till orden clear resp. clairs. Ordet deutlich fyller uppenbarligen samma funktion som dessa ord. Också den tyska texten saknar motsvarighet till ordet lätt i den svenska texten.

Någon förklaring till varför man vid översättningen till svenska i direktivtexten fört in ordet lätt, som sålunda saknar motsvarighet i de andra språkversionerna, är inte bekant för mig.

Uppgiften att implementera direktivbestämmelserna i nu aktuell del har genom lagstiftningsdelegation uppdragits åt Socialstyrelsen och har genomförts inom ramen för Socialstyrelsen ovannämnda föreskrifter. Dessa innehåller i 3 § närmare regler om varningstexternas utformning och lyder numera:

"Texterna skall
– vara tydliga och lätt läsbara
– tryckas med fet stil samt
– tryckas mot kontrasterande bakgrund.

Texterna får inte
– tryckas på ett ställe där texten kan skadas när paketet öppnas eller
– tryckas på det genomskinliga omslaget eller på något annat yttre omslag".

I stort återger dessa föreskrifter direktivtexten. Några skillnader kan dock iakttas. Tydlighetskravet har uttryckts på samma sätt som i den svenska versionen av direktivtexten, dvs det innehåller ett krav på att texten skall vara lätt läsbar.

- - -

Vad gäller föreskrifternas bestämmelse om att varningstexten skall vara lätt läsbar har denna, som ovan behandlats, visserligen motsvarighet i den svenska direktivtexten men inte i den engelska, franska eller tyska. I EG-rätten är det ett välkänt problem att mindre olikheter kan föreligga mellan olika språkversioner. EG-domstolen har uttalat sig om detta problem framför allt i det kända målet CILFIT (283/81, (1982) ECR 3415. Domstolen framhöll att vid oöverensstämmelse mellan språkversioner måste vid tolkning en jämförelse göras mellan de olika språkversionerna. En sådan jämförelse visar att ordet lätt är specifikt för den svenska versionen, som dessutom – även om den i och för sig är autentisk – i sak utgör en översättning i efterhand. I en sådan situation är det riktigaste att låta den svenska versionen vika. Detta innebär att direktivet – och därmed även den i sak likalydande texten i Socialstyrelsens föreskrifter – skall tillämpas som om ordet "lätt" saknades.

- - -

Stockholm den 23 januari 1997

Ulf Bernitz

Bilaga 10

Myndigheter berörda av EU:s lagstiftningsarbete

Justitiedepartementet

Domstolsverket
Riksåklagaren
Rikspolisstyrelsen
Kriminalvårdsstyrelsen
Datainspektionen
Kustbevakningen
Socialstyrelsen
Läkemedelsverket
Folkhälsoinstitutet
Generaltullstyrelsen

Utrikesdepartementet

Statens invandrarverk
Utlänningsnämnden
Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida)
Inspektionen för strategiska produkter

Försvarsdepartementet

Försvarsmakten
Försvarets materielverk
Överstyrelsen för civil beredskap
Statens räddningsverk
Kustbevakningen

Socialdepartementet

Riksförsäkringsverket (RFV)
Smittskyddsinstitutet
Handikappombudsmannen

Kommunikationsdepartementet

Banverket
Luftfartsverket
Kommunikationsforskningsberedningen
Post- och telestyrelsen
Sjöfartsverket
Vägverket
Statens institut för kommunikationsanalys
Statens väg- och transportforskningsinstitut

Finansdepartementet

Riksrevisionsverket
Statistiska Centralbyrån
Finansinspektionen
Riksgäldskontoret
Riksskatteverket
Nämnden för offentlig upphandling
Bokföringsnämnden

Utbildningsdepartementet

Högskoleverket
Centrala studiestödsnämnden
Forskningsrådsnämnden

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksverk
Fiskeriverket
Livsmedelsverket
Statens veterinärmedicinska anstalt
Sveriges lantbruksuniversitet
Skogs- och jordbrukets forskningsråd
Statens växtsortsnämnd
Statens utsädeskontroll
Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden
Centrala försöksdjursnämnden
Statens maskinprovningar

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknadsstyrelsen
Arbetarskyddsstyrelsen
JämO
Jämställdhetsnämnden
Arbetsdomstolen

Kulturdepartementet

Radio- och TV-verket
Granskningsnämnden för radio och TV
Riksarkivet
Riksantikvarieämbetet
Statens kulturråd

Närings- och handelsdepartementet

Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Bergsstaten
NUTEK
Skogsstyrelsen
Skogsvårdsstyrelserna
Turistdelegationen
Konkurrensverket
Revisorsnämnden
Rymdstyrelsen
Delegationen för utländska investeringar i Sverige, ISA
Elsäkerhetsverket
Exportkreditnämnden
Kommerskollegium
Patent- och registreringsverket (PRV)
Patentbesvärsrätten (PBR)
Sprängämnesinspektionen (SÄI)
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC)

Inrikesdepartementet

Boverket
Lantmäteriverket
Konsumentverket
Resegarantinämnden

Miljödepartementet

Statens naturvårdsverk
Kemikalieinspektionen
Statens strålskyddsinstitut
Statens kärnkraftinspektion

Bilaga 11

DELEGATIONENS ARBETSGRUPPER

arbetsmarknad, personers rörlighet och jämställdhet
arbetsmiljö
arbetsrätt
behörighet för hälso- och sjukvårdspersonal
bolagsrätt
byggprodukter
elektrotekniska varor
energifrågor
etableringsrätt för självständiga näringsidkare
Euratom-rättsakter
finansiella tjänster
fordonsbestämmelser I
fordonsbestämmelser II
forskning och utveckling
generella tbt-frågor
gödselmedel
immaterialrätt
järnvägstransporter
konkurrensrätt
konsumentlagstiftning
landtransporter
livsmedel
luftfart
läkemedelslagstiftning
mätinstrument
naturskyddslagstiftning, kemikaliefrågor inbegripet
produktansvar
sjöfart
skatter
socialförsäkring
spritdrycker
statistik

statliga stödåtgärder och offentlig upphandling
telekommunikationer
traktorbestämmelser
utbildning
utsäde
veterinära frågor I
veterinära frågor (livsmedel)

EUROPEAN UNION
THE COUNCIL

Bilaga 12

JANUARY 1997

THE CODING, PRODUCTION AND DISTRIBUTION OF COUNCIL DOCUMENTS

Document for internal use
drawn up by Central Coordination

TABLE OF CONTENTS

1. WORKING LANGUAGES AND CODE NUMBERS

1.1. Working languages

In principle, documents for the Council or its subordinate bodies (Coreper and Working Parties) should be in all the official languages of the Union (principle that each language version has equal status).

For the purposes of the day-to-day management of document production, the languages are listed in the following order:

F, D, I, NL, EN, DK, GR, E, P, FI, S.

This is simply the order in which the different languages have been added further to successive accessions.

As far as treaties and agreements are concerned, the official order is as follows:

E, DK, D, GR, EN, F, IRL, IT, NL, P, FI, S.

Here, the languages are listed in alphabetical order of the names of the languages in the original. Spanish comes first since the official language in Spain is "Castillano". Note that treaties and certain agreements are also drawn up in Irish.

1.2. Types of document

Council documents fall into the following categories:

ST: "Standard" documents. These documents are translated, typed and distributed within the General Secretariat and sent to the Permanent Representations and relevant Ministries of the Member States.

Some "Standard" documents containing legislative texts to be adopted by the Council and published in the Official Journal are revised by the Legal/Linguistic Experts Department.

SN: Unofficial documents ("Sans Numéro") the translations of which are sent only to the Directorate-General which has requested them.

T: Telexes, which are translated and telexed to the addressees.

LT: Letters.

The following categories are for internal documents intended solely for the staff of the General Secretariat:

CP: Staff Communications ("Communications au Personnel").

NC: Notes from the Staff Committee.

RS: Documents reproduced by the special reprographic service ("Reproduction Spéciale") such as forms for the purposes of personnel administration, etc.

DA: Confidential documents from the Administration.

The above category codes do not necessarily appear on the documents themselves. They have been created in particular in order to identify and encode the various types of document when programming translations, typing and printing.

1.3. Chronological numbering

a) **Numbers above 5000**

Official documents issued by the Council and addressed to the Member States and in some cases to other Community Institutions are numbered from 5001 upwards, as from 1 January 1997 (4001 previously).

b) **Numbers below 5000**

Documents originating from the Council acting jointly with other Community Institutions or with third-party organizations or States are numbered between 1 and 5000. The numbers are reserved in blocks of 50 or more for each different institutional framework.

For example, the block from 3600 to 3799 is used for legislative texts adopted jointly by the Parliament and the Council, in accordance with the Maastricht Treaty on European Union.

Annex I contains a table setting out in detail the institutional frameworks to which the blocks of numbers under 5000 are allocated.

1.4. Suffixes

Documents are, of course, always susceptible to modification.

The Council has created several suffixes which are added to the original document number when modifications are issued. These suffixes are as follows:

COR1, COR2, etc.	For Corrigendum 1, Corrigendum 2, etc.
AMD1, AMD2, etc.	For a proposed modification by a delegation subject to the approval of the other Member States (Amendment)
ADD1, ADD2, etc.	For Addendum 1, Addendum 2, etc.
EXT1, EXT2, etc.	When extracts from documents are issued. This is often the case for minutes of Council and Coreper meetings, when it is necessary to publish the minute concerning a particular subject before the complete text of the minutes has been finalized.
REV1, REV2, etc.	When a document is completely revised for the first, second, etc., time.

Suffixes can be combined. For example, an addendum can be corrected (ADD1 COR1), a revision amended (REV1 AMD1), etc.

It should be noted that if a document with a suffix is not drawn up in all the language versions, mention is made in brackets immediately after the document number and suffix of the languages issued (e.g. 4001/94 COR1 (f, d, i)).

1.5. Subject codes

In addition to its chronological number, each document also bears one or several subject code numbers which are also attributed in chronological order. Such subject codes mean that documents can be filed by subject matter.

Annex II contains a complete list of subject codes, together with a brief explanation of the meaning of each code. This list is being constantly updated, as new matters are dealt with.

After consultation with each Member State, the Secretariat has drawn up different lists of addressees for each subject matter. For example, documents bearing the subject matter code AGRI will be addressed to the division dealing with agricultural matters at the Permanent Representation, and to the Ministry of Agriculture in each Member State, as well as to any other addressee which the Permanent Representation requests.

1.6. Confidentiality rating

Depending upon their degree of confidentiality, documents bear one of the following references:

1. Non-classified documents

- no reference at all for press releases: these documents are for the information of the public and sent all over the world;

- LIMITE: apart from press releases, all documents issued by the Council Secretariat are distributed only to Member States' governments or their representatives and not to the general public – hence the reference "LIMITE". Several copies of such documents are sent to a number of addressees (see chapter on subject codes). If an individual or undertaking wishes to receive documents, an application must be made in writing to the General Secretariat of the Council. Directorate-General F (information, transparency, public relations) will examine the merits of the application before taking action or bringing the problem before the Council;

NK/NM: in addition non-classified documents may bear the reference NK (which means they are not sent to the Commission), or NM which means they are not sent to Ministries. A very small number of documents also bear the reference "TRA" (meaning transitory and short-lived).

2. Classified documents (see Staff Note 6/95)

- RESTREINT: this is the least confidential of the three categories of documents containing information which is rated as "classified". The translation and distribution of classified information is managed by the classified information bureau known as the "BIC" (Bureau des Informations Classifiées, see page 14 below). Documents bearing this reference are sent (in envelopes) to specific addressees, each of whom receives only one copy. At meetings only the interpreters are provided with one copy of these documents, placed in the booths by the Conference Department, under the responsibility of the classified information bureau, and recovered at the end of the meeting.

- CONFIDENTIEL: the second most confidential category of classified information, the translation and distribution of which is also managed by the BIC. The recipients of documents rated CONFIDENTIEL are always specified by name and the document is dispatched in one of the three following ways:

  * by internal mail, in two envelopes, the outside one bearing no distinctive sign and the inside one being marked "CONFIDENTIEL";

  * by registered post, with acknowledgement of receipt, or by a private delivery company. Here again the document is placed in two envelopes and only the inside one is marked "CONFIDENTIEL";

  * in encrypted form (CFSP and JHA documents for the time being);

- SECRET: the most confidential category of classified information, also dealt with by the BIC. These documents are not translated unless the Secretary-General or the Director-General responsible, acting under the Secretary-General's authority, decides otherwise. The recipients are always specified by name and the document is dispatched in one of the two following ways:

  * either in two envelopes, the outside one bearing no distinctive sign, and the inside one being stamped "SECRET". The envelopes are delivered by authorized messenger, who must obtain an acknowledgement of receipt;

  * or in encrypted form, (CFSP and JHA documents for the time being).

1.7 Interinstitutional code number

Since 1 January 1994 the Commission has allocated an interinstitutional code number to each of its proposals for Community legislation. It is the intention that each Institution will mention this number on all documents drawn up in connection with the proposal in question, which should facilitate the compilation of complete dossiers on the evolution of each procedure, from its inception until it is adopted by the Council or the Parliament and the Council acting jointly as the case may be.

Depending upon the procedure for adoption of the legislation to be followed in accordance with the Treaties, the interinstitutional code number is followed by one of the six abbreviations set out below:

- COD: for the codecision procedure (Article 189b of the Treaty on European Union)
- SYN: for the cooperation procedure (Article 189c of the Treaty on European Union)
- AVC: for the "avis conforme" (Parliament assent) procedure (Article O of the Treaty on European Union, Articles 228 and 238 of the Treaty establishing the European Community)
- CNS: for the consultation procedure
- ACC: for the procedure under Article 113 of the Treaty establishing the European Community
- PRT: for procedures falling under the Protocol on Social Policy

The interinstitutional dossier number attributed by the Commission and mentioned on the cover page of proposals for legislation ("COM" and "SEC" documents) is mentioned on the top left-hand side, in a box, of the first page of Council documents concerning the proposals in question.

2. DOCUMENT PRODUCTION

2.1. The production circuit

The original versions of documents drawn up by the Private Office, the Legal Service or the Directorates-General are dealt with in the order shown in the following diagram for translation purposes. The original document is sent directly from Central Coordination to the reproduction department.

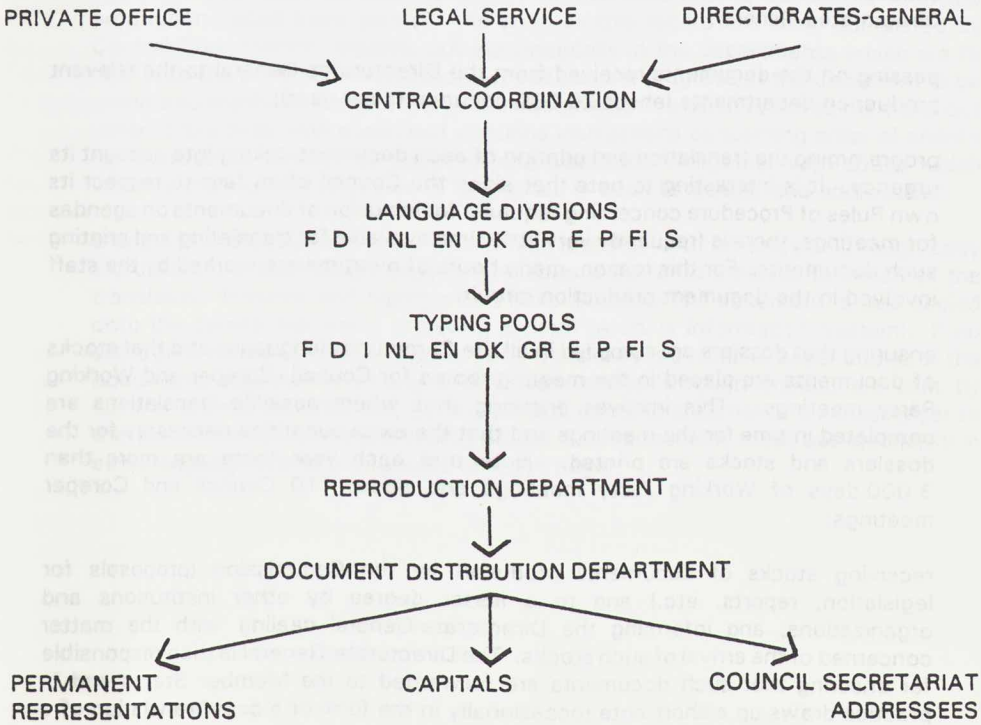

2.2 Central Coordination

This department manages the translation, reproduction and distribution of Council documents, taking into account the dates and level of the meetings at which they are to be examined. In practice, this means that Central Coordination is responsible for programming the work of about one thousand people, all of whom are connected with the document production circuit, i.e. translators, typists, and staff involved in the printing, photocopying and distribution of the documents.

The tasks performed by Central Coordination may be listed as follows:

- allocation of document numbers and subject codes at the request of the Directorates-General;

- passing on the documents received from the Directorates-General to the relevant production departments (about 20 000 documents per year);

- programming the translation and printing of each document, taking into account its urgency. It is interesting to note that since the Council often fails to respect its own Rules of Procedure concerning requests for inclusion of documents on agendas for meetings, there is frequently very little time available for translating and printing such documents. For this reason, many hours of overtime are worked by the staff involved in the document production circuit;

- ensuring that dossiers are compiled in all the Community languages and that stocks of documents are placed in the meeting rooms for Council, Coreper and Working Party meetings. This involves ensuring that where possible translations are completed in time for the meetings and that the extra quantities necessary for the dossiers and stocks are printed. Note that each year there are more than 3 000 days of Working Party meetings and about 110 Council and Coreper meetings;

- receiving stocks of documents produced by the Commission (proposals for legislation, reports, etc.) and to a lesser degree by other institutions and organizations, and informing the Directorate-General dealing with the matter concerned of the arrival of such stocks. The Directorate-General is then responsible for ensuring that such documents are forwarded to the Member States and in practice draws up a short note (occasionally in the form of a copy/translation of a letter) which is forwarded to Central Coordination for dispatch to the Member States and Permanent Representations.

Central Coordination deals with the documents it receives from the Directorates, etc., either in electronic form or on paper, as follows:

- each document is given a formal check to ensure that it bears the correct codes, contains the number of pages indicated on the job slip, etc.;

- Central Coordination checks that the background documents mentioned for the translators are correct and already translated into the various languages. It provides a link between the different language divisions and plays the part of a linguistic information office;

- for each document an electronic record ("fiche de coordination") is established in a central data base (Oracle) to which all the departments concerned with the production circuit have access. As soon as this record has been completed by Central Coordination, it prints out automatically in the departments which are to deal with the document in question. It enables the progress of the document to be monitored (each department marks the documents in when it receives them and out when it has dealt with them) and contains instructions concerning order of priority for translation, typing, reproduction and distribution, together with codes which indicate the number of copies to be printed in each language, and addressees;

- a copy of the document to be translated, together with an electronic rough copy ("brouillon") if such rough copy is available, is put onto a server to which all the translation divisions and typing pools have access. The document is also copied onto the central electronic archiving system (Archive Information System). If no electronic version of the document to be translated is available, paper copies of the document, together with any handwritten drafter's rough copies, are sent by Central Coordination by fax, by mechanical document carrier or by messenger to the translation divisions and typing pools. Each document is set out identically in each language (same paragraphs on each page).

The following departments operate in close collaboration with Central Coordination:

- the classified information bureau ("BIC") which, as its name implies, deals with all documents classified as "SECRET", "CONFIDENTIEL" or "RESTREINT" (see page 8, point 1.6, Confidentiality rating).

- the Letters Unit, which arranges for signature by the President, the Secretary-General or the appropriate Director-General of all official acts (such as regulations, directives, decisions, letters, etc.), as well as their transmission to the Central Archives and to the Permanent Representatives, where appropriate.

- the Agreements Office, which is responsible for the technical preparation of international agreements and conventions entered into between the European Communities and third countries, as well as related documents such as instruments of full powers and acts of notification. The Council is the Institution responsible for concluding the vast majority of such international agreements (Article 228 of the Treaty) and the Agreements Office acts as the depositary for such agreements, on behalf of the Secretary-General. This involves the organization of signatures (ceremonial or otherwise), the transmission of certified true copies to each contracting party, the registration of all related acts and letters and the general dissemination of information relating to the agreements concluded.

2.3. The Translation Department

This department is responsible for translating the documents at the latest by the date set by Central Coordination. Approximately 55 000 pages are translated into each of the Community languages per year (fewer into French, which in 1995 accounted for 68% of the original texts and in 1996 for 46%, compared with 35% in English).

Translations are made in two stages. Documents are first translated by a translator and then passed on to a senior translator or "Reviser" who checks them carefully, making any improvements he feels necessary, before handing the rough copy on to the typing pools.

During Council sessions, small teams of translators and typists move into special "express translation" offices located near the meeting room. Thus, documents emanating from Council meetings can be translated and distributed in the meeting in all the languages with minimum delay.

2.4. The Typing Pools

Each pool types up clean copies of the documents sent to them by the language divisions, together with those sent by the Legal/Linguistic Experts Department, which means a total output of about 80 000 pages per year and per language (50 000 for the French pool).

When documents are typed up, the format of the document in the original language is respected meticulously. Before being sent to the printing department documents are reread and any necessary corrections are made.

In addition to documents sent by the language divisions, the pools type up documents for the Legal/Linguistic Experts Department (approximately 24% of the total). These are in fact texts of legislation in its final form to be adopted by the Council and signed by the President, prior to publication in the Official Journal. After they have been typed, these texts are generally returned to the Legal/Linguistic Experts Department or to the Agreements Office for further verification. Only after any final corrections have been made by the typing pools are these documents sent on to the printing department.

Throughout the Council Secretariat WordPerfect 5.1 word-processing software is used, facilitating the electronic transfer of documents, etc. The Commission has recently adopted a policy imposing the same software throughout the Institution. This should further simplify interinstitutional exchange of documents in electronic form.

2.5. The Printing Department

When the typed documents reach the printing department their arrival is registered in the production monitoring system, which prints out a slip indicating the number of copies per language to be printed. Such quantities are calculated on the basis of the subject and distribution codes typed into the computer by Central Coordination when creating the electronic record which accompanies each document. The computer also takes into account codes indicating any extra quantities which may be necessary for certain documents in order to provide stocks for files and meeting rooms.

At present the printing department uses offset machines for documents of which a large number of copies is required (almost 1 000 copies are made of the French and often the English version and sent to all addressees, no matter what their mother tongue may be). For smaller quantities photocopying machines are used. As photocopying machines are becoming faster and faster, they will probably replace the offset machines before very long (64% of the total in 1995).

About 140 000 000 pages are printed or photocopied each year, of which approximately 1 800 000 are cover pages pasted to documents produced by the Commission.

In addition, the Council has many photocopying machines dispersed throughout the building for use by the Directorates-General. These machines produce about 50 000 000 copies per year.

3. DOCUMENT DISTRIBUTION

Distributing Council documents is a very complicated task. Indeed, there are few if any organizations apart from the Institutions of the European Union which issue documents in eleven languages, in varying quantities for each addressee and consisting of from one to several hundred pages per document.

At present document distribution is entirely manual, and documents are sorted into named pigeonholes similar to those traditionally used in post-office sorting offices.

It is the intention that at some time in the near future all documents will be archived electronically, which will mean that they can also be electronically dispatched to the Permanent Representations in Brussels and to the Ministries in the Member States. No doubt the Council will continue for some time to come to send out paper copies in addition to the electronic versions.

The document distribution department carries out the following tasks:

- the distribution of the documents both to the members of staff concerned at the General Secretariat and to outside addressees (Permanent Representations, the relevant Ministries and other European Union Institutions). Lists of addressees correspond to subject and distribution codes indicated by Central Coordination on the job slip for each document;

- the compilation of dossiers for various meetings;

- the filing of one copy of every document in each language in numerical order, to facilitate rapid retrieval of any document should new photocopies be required. Copies are kept within the distribution department for two or three years. Documents dating further back can be obtained from the official archives department. Until recently the distribution department kept such copies on paper only, but since the beginning of 1994 an electronic scanning system has been in place, and documents can also be retrieved and copied electronically, using sophisticated equipment.

In order to carry out the above tasks, the distribution department has been divided into six different parts:

- the document distribution area, where the documents are sorted into the named pigeonholes;
- the dispatch department, responsible for actually sending the documents to outside addressees. Documents for the Permanent Representations and other EU Institutions located in Brussels are delivered by driver three times a day. Documents sent to the Member States go by post (20 000 000 Belgian francs per year are spent on stamps!);
- an office where files for meetings are made up ("Service Dossiers");
- an office where lists of addressees and the number of copies to be printed of each document are kept up to date ("Service Adressographe");
- a department responsible for sending out documents other than standard Council documents, such as Official Journals, trade union tracts, etc. ("Service Brochures");
- a department responsible for filing in numerical order one paper copy of every document in each language. In fact, this department mainly assists Central Coordination, which is regularly called upon to obtain documents for administrators and for delegations who have mislaid copies or not received the document in certain languages, and compiles dossiers for meetings or simply stocks for meeting rooms ("Service Classement général").

As far as distributing documents within the Council Secretariat is concerned, several means are available. In addition to staff responsible for delivering documents on each floor, transmission can be by fax, electronic mail or a mechanical transportation system along the corridors of the new Justus Lipsius Council Secretariat building. Minibuses are also on call for delivering documents to the departments located in other buildings (Finnish and Swedish translation divisions).

4. ARCHIVING OF DOCUMENTS

Documents are officially filed in paper form in the Central Archives Department (Historical Archives).

In addition, an imagery department scans all documents and keeps them at the disposal of DG A III, for the purpose of reproducing stocks for meetings, and the Permanent Representations (on optical disc).

Finally, documents recently started being filed electronically in a system called AIS (Archieve Information System), available to all Secretariat staff (with a PC linked to the central network).

Annex 1

NUMBERS RESERVED FOR DOCUMENTS CONCERNING INSTITUTIONAL FRAMEWORKS OTHER THAN THE COUNCIL AND THE REPRESENTATIVES OF GOVERNMENTS OF MEMBER STATES

Numbers attributed	Subject code	Subject matter
1 - 99	EUROMED	Euro-Mediterranean Conference
101 - 199	CE-TR	EC/Turkey Association Agreement
201 - 499	COST	European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research
501 - 599	CPE	Standing Committee on Employment
601 - 699	CE-M	EC/Malta Association Agreement
701 - 799	CE-CY	EC/Cyprus Association Agreement
801 - 999	COM-INT	Interim Committee pending accessions
1001 - 1199	CE-YU	EC/Yugoslavia Cooperation Agreement
1201 - 1399	CREST	Scientific and Technical Research Committee
1401 - 1499	UE-PL	EU/Poland Association Agreement
1501 - 1599	UE-H	EU/Hungary Association Agreement
1601 - 1699	EEE	European Economic Area
1701 - 1799	UE/CZ	EU Czech Association Agreement
1801 - 1899	UE/RO	EU Rumania Association Agreement
1901 - 1999	UE/BG	EU Bulgaria Association Agreement
2001 - 2099	UE/SK	EU Slovak Republic Association Agreement
2101 - 2299	ACP-CE	EC/ACP Cooperation Agreement
2301 - 2599	CONF/VAR	Intergovernmental Conference (miscellaneous)
2601 - 2699	CE-TU	EC/Tunisia Cooperation Agreement
2701 - 2799	CE-MA	EC/Morocco Cooperation Agreement
2801 - 2899	CE-RAE	EC/Egypt Cooperation Agreement
2901 - 2999	CE-ISR	EC/Israel Cooperation Agreement
3001 - 3099	CE-RL	EC/Lebanon Cooperation Agreement
3101 - 3199	CE-AL	EC/Algeria Cooperation Agreement
3201 - 3299	CE-SY	EC/Syria Cooperation Agreement
3301 - 3399	CE-RHJ	EC/Jordan Cooperation Agreement
3401 - 3499	CE-YAR	EC/Yemen Cooperation Agreement
3501 - 3599	CE-GOLFE	EC/Gulf States Cooperation Agreement
3601 - 3800	PE-CONS	Joint Council/European Parliament Legislation
3801 - 3999	CONF	Intergovernmental Conference

Bilaga 13

Ett lagstiftningsärende om tullsamarbete

Under november 1996 anmälde Näringsdepartementet problem med tullsamarbetsavtal. Främst invände man mot användningen av ansökande myndighet i stället för begärande myndighet som beteckning för den myndighet som för hjälp vände sig till en tullmyndighet hos det andra landet, den anmodade myndigheten. Jag föreslog Näringsdepartementet att ta upp frågan senare i samband med behandlingen av en ny tullsamarbetsförordning. En sådan överenskommelse träffades också med rådets juristlingvister som först ställt sig avvisande till kravet på ändring till begärande myndighet.

Redan den 7 februari 1995 hade ett förslag till tullsamarbetsförordning slutgranskats av rådets juristlingvister. I slutet av 1996 eller början av 1997 var det slutliga beslutet att förvänta. Inför det hade Näringsdepartementet föranstaltat om en genomgång av texten och lämnat in ett förslag till ändringar.

Jag hade under hösten 1996 konstaterat att det fanns brister av olika slag i de ändringsförslag som fördes fram av svenska departement och myndigheter (Se promemorian Några erfarenheter av utredningens försöksverksamhet med samordning av redaktionella och språkliga synpunkter på EU-rättsakter, sidan 9–11). Jag beslöt att göra en grundlig genomgång av de lämnade förslagen.

Jag gjorde i tabellform en jämförelse mellan förslaget till svensk, fransk och engelsk version, förde in det ändringsförslag som från svensk sida lämnats, kommenterade ändringsförslaget och tog ställning till det. Ibland ansåg jag att det borde vidhållas, andra gånger att det inte fanns någon anledning att följa ändringsförslaget (släpps), åter andra gånger ansåg jag att en ändring visserligen var befogad men lämpligen kunde göras på annat sätt.

I denna bilaga återges ett urval av mitt arbetsmaterial i tabellform. För att underlätta för läsaren har den text som behandlas tryckts av in extenso på motstående sida.

I en särskild PM behandlade jag termfrågan begärande eller ansökande myndighet (se bilaga 16).

Ingressen

Nr	Textställe	Rådsförslaget	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
1	Beaktandestycke 1	särskilt	strykes	Stöd i franska texten	Släpps
2	Sid 2 beaktandestycke 3	... *upprättades i detta avseende ett system av* nära samarbete mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och kommissionen. *Detta system* har visat sig vara effektivt.	. etablerades ett... som	Knappast möjligt att invända mot den föreslagna översättningen eftersom den nära följer den franska texten utan att vara oidiomatisk. Dock är prepositionsvalet *system av nära samarbete* kanske mindre lyckat. Bättre vore "för". Ingen som helst anledning att välja *etablera* istället för *upprätta* eller *inrätta*. Man kan naturligtvis också fråga om *system* är lämpligt i sammanhanget. I beaktandestycke 6 föreslås "ordning" i stället för system. Det är inget tvivel om att *ordning* är mer allmänt förekommande i svenska författningstexter men ordet *system* används också i samma betydelse. Inte lämpligt att göra det till en mening som föreslagits. De olika whereas/considérant que bör motsvaras av självständiga meningar på svenska. Både den engelska och svenska texten har hoppat över ett led "entre celle-ci".	system *för* nära samarbete eventuellt ordning Det bör bli: för nära samarbete mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och mellan dessa och kommissionen

RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr /95 av den	REGLEMENT (CE) N° /95 DU CONSEIL du	COUNCIL REGULATION (EC) No /95 of
om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen	relatif à l'assistance mutuelle entre les autorités administratives des Etats membres et à la collaboration entre celles-ci et la Commission en vue d'assurer la bonne application des réglementations douanière et agricole	on mutual assistance between the administrative authorities of the Member States and cooperation between the latter and the Commission to ensure the correct application of the law on customs and agricultural matters
- - -	- - -	- - -
1 Bekämpningen av bedrägerier som rör tullunionen och den gemensamma jordbrukspolitiken kräver ett nära samarbete mellan de administrativa myndigheter i varje medlemsstat som är ansvariga för genomförandet av de bestämmelser som har antagits på dessa två områden. Dessutom krävs ett lämpligt samarbete mellan dessa nationella myndigheter och kommissionen, som är ansvarig för att övervaka tillämpningen av fördraget och av de bestämmelser som antagits med stöd av detta. Ett effektivt samarbete inom detta område stärker **särskilt** skyddet av gemenskapens finansiella intressen.	consierdérant que la lutte contre la fraude dans le cadre de l'union douanière et de la politique agricole commune exige une collaboration étroite entre les autorités administratives chargées dans chacun des Etats membres de l'exécution des dispositions arrêtées dans ces deux domaines ; qu'il exige également une collaboration appropriée entre ces autorités nationales et la Commission, chargée de veiller à l'application du traité ainsi que des dispositions prises en vertu de celui-ci ; qu'une collaboration efficace dans ce domaine est de nature à renforcer **notamment** la protection des intérêts financiers de la Communauté ;	Whereas combating fraud in the context of the customs union and the common agricultural policy calls for close co-operation between the administrative authorities responsible in each Member State for the application of provisions adopted in those fields; whereas it also calls for appropriate cooperation between these national authorities and the Commission, which is responsible for ensuring the application of the Treaty and the provisions adopted by virtue thereof; whereas effective cooperation in this field strengthens the protection of the financial interests of the Community;
2 Genom rådets förordning (EEG) nr 1468/81 av den 19 maj 1981 om ömsesidig hjälp mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter samt om samarbete mellan de förra och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen[1] **upprättades i detta avseende ett system av nära samarbete mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och kommissionen. Detta system har visat sig vara effektivt.**	considérant que le règlement (CEE) n° 1468/81 du Conseil, du 19 mai 1981, relatif à l'assistance mutuelle entre les autorités administratives des Etats membres et à la collaboration entre celles-ci et la Commission en vue d'assurer la bonne application des réglementations douanière ou agricole[(1)] **a établi à cet égard un système de collaboration étroite entre les autorités administratives des Etats membres et entre celles-ci et la Commission ; que ce système s'est avéré efficace** ;	Whereas Council Regulation (EEC) No 1468/81 of 19 May 1981 on mutual assistance between the administrative authorities of the Member States and cooperation between the latter and the Commission to ensure the correct application of the law on customs or agricultural matters[(1)] **established close cooperation between the said authorities and the Commission; whereas that system has proved effective;**

Nr	Textställe	Rådsförslaget	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
3	sid 3 beaktandestycke 6	gemenskapsbestämmelserna om *upprättandet* av *ett system av* ömsesidigt bistånd och samarbete mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och mellan dessa och kommissionen.	in... en ordning för	I och för sig används *inrätta* i konventionen om användning av informationsteknologi för tulländamål, men det är knappast betydelsefullt att vara följsam när det gäller så nära synonymer som dessa. Pinsamt att finna att ändringsförslagen inte är konsekventa. Ovan krävdes "etablera". När det gäller ordning/system se ovan. Prepositionen "för" bör användas.	system/ordning för...
4	sid 3 beaktandestycke 7	Det är därför nödvändigt att medlemsstaterna lämnar *närmare upplysningar* till kommissionen.	mer detaljerad information om sådana åtgärder	Ändringsförslaget följer den engelska texten. Rådets översättning den franska. Jag föreslår en tredje översättning som anknyter nära till den franska texten och som låter naturlig på svenska.	håller kommissionen informerad mer i detalj
5	sid 4 beaktandestycke 8	.... att ... *systemet* för ömsesidig administrativ hjälp inte leder till *diskriminering mellan ekonomiska aktörer* i olika medlemsstater	ordningen att ekonomiska aktörer behandlas olika	"diskriminering mellan " är väletablerat i både primär- och sekundärrätt, se t.ex. Romfördraget 1957 artikel 33, Kol- och stålfördraget artikel 69 och rådets förordning 394R3290 åtskilliga ställen - i förordningen talas det till råga på allt om "diskriminering mellan aktörer". Jag har kontaktat Svenska språknämnden, där man finner bruket acceptabelt om än något ovanligt. Man har där ett belägg från Dagens Nyheter 1997. TOC-S ombudsmannen Rune Larsson skriver där om "diskriminering mellan könen".	Släpps

3 Dessutom är de allmänna **gemenskapsbestämmelserna om upprättandet av *ett system* av ömsesidigt bistånd och samarbete mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och mellan dessa och kommissionen** inte tillämpliga om de överlappar de bestämmelser som fastställs genom särskilda förordningar, med mindre än att de allmänna bestämmelserna förbättrar eller förstärker det administrativa samarbetet. Införandet av tullens informationssystem, i synnerhet, skall inte på något sätt påverka medlemsstaternas skyldighet att lämna upplysningar till kommissionen, såsom anges i bl.a. förordningarna (EEG, Euratom) nr 1552/89[1] och EEG nr 595/91[2], eller den vedertagna användningen av informationsblad om bedrägeri för spridning av information av gemenskapsintresse.

considérant en outre que les règles communautaires générales **établissant un système d'**assistance mutuelle et de la collaboration entre les autorités administratives des Etats membres et entre celles-ci et la Commission ne s'appliquent pas dans la mesure où elles recouvrent celles de règlements spécifiques, à moins que les règles générales n'améliorent ou ne renforcent la coopération administrative ; qu'en particulier la mise en oeuvre de système d'information douanier n'affecte en rien les obligations d'informations des Etats membres à l'égard de la Commission telles que prévues notamment par les règlements (CEE, Euratom) n° 1552/89[(1)] et (CEE) n° 595/91[(2)], ni la pratique des fiches de fraude utilisées pour diffuser les informations d'intérêt communautaire ;

Whereas, furthermore, the general Community rules **establishing a systeme of** mutual assistance and cooperation among the administrative authorities of the Member States and between them and the Commission do not apply where they overlap with those laid down by specific regulations, save where the general rules improve or reinforce administrative cooperation; whereas, in particular, the implementation of the customs information system does not in any way affect the Member States' obligations to provide information to the Commission, laid down inter alia under Regulations (EEC, Euratom) No 1552/89[(1)] and EEC No 595/91[(2)], or the established use of fraud information sheets to circulate information of Community interest;

4 Ett förstärkt samarbete mellan medlemsstaterna kräver att undersökningar och andra åtgärder som genomförs av de behöriga organen samordnas. **Det är därför nödvändigt att medlemsstaterna lämnar närmare upplysningar till kommissionen.**

considérant qu'un renforcement de la collaboration entre les Etats membres nécessite par ailleurs que les enquêtes et les autres actions soient coordinnées entre leurs services compétents ; **qu'il est donc indispensable que la Commission soit informée de manière plus complète par les Etats membres;**

Whereas greater cooperation between the Member States requires co-ordination of enquiries and other activities carried out by the bodies concerned; **whereas it is therefore essential that the Commission should be given more detailed information concerning such activities by the Member States;**

5 Kommissionen skall säkerställa att ekonomiska aktörer behandlas likvärdigt och att medlemsstaternas tillämpning av **systemet för ömsesidig administrativ hjälp inte leder till diskriminering mellan ekonomiska aktörer i olika medlemsstater.**

considérant que la Commission doit veiller à un traitement égal des opérateurs économiques en faisant en sorte que l'application du **système d'**assistance mutuelle administrative par les Etats membres **ne crée pas de discriminations entre les opérateurs economiques situés dans divers Etats membres ;**

Whereas the Commission must ensure that economic operators are treated equally and that the application by the Member States of the mutual administrative assistance **system** does **not lead to discrimination between economic operators in different Member States;**

Nr	Textställe	Rådsförslaget	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
6	sid 4 beaktandestycke 10	... skall kunna vara närvarande vid nationella undersökningar avseende ömsesidigt administrativt bistånd, när *så är lämpligt*, ...	det finns anledning därtill	Väl motiverat att ändra. Den föreslagna ändringen något tungfotad.	när det är motiverat
7	sid 4 beaktandestycke 11	För ett framgångsrikt administrativt samarbete *måste* kommissionen ...	Det är nödvändigt för ett framgångsrikt administrativt samarbete att kommissionen	Den föreslagna ändringen omotiverad. Det ursprungliga förslaget snarare smidigare än ändringsförslaget.	släpps
8	sid 4 beaktandestycke 12	information som *meddelats* kommissionen	... vidarebefordrats till	"meddela information" knappast idiomatiskt. Vidarebefordra onödigt tungfotat.	lämnats

6 Behörigheten för nationella företrädare som genomför undersökningar i en annan medlemsstat bör fastställas. Det bör också utfärdas bestämmelser enligt vilka företrädare för kommissionen **skall kunna vara närvarande vid nationella undersökningar avseende ömsesidigt administrativt bistånd, när så är lämpligt**, och deras behörighet skall fastställas.

considérant qu'il convient de préciser les compétences des agents nationaux qui effectuent des enqêtes dans un autre Etat membre ; qu'il convient également de prévoir la possibilité pour les agents de la Commission **d'être présents dans la mesure où cela se justifie lors d'une enquête nationale relative à l'assistance mutuelle administrative et de préciser leurs compétences** ;

Whereas the powers of national representatives conducting enquiries in other Member States should be defined; whereas provision should also be made for Commission representatives **to be present, where justified, at national enquiries concerning mutual administrative assistance, and for their powers to be defined**;

7 **För ett framgångsrikt administrativt samarbete måste kommissionen** underrättas om den information som utväxlas mellan medlemsstaterna och tredje länder i de fall som är av särskilt intresse för gemenskapen.

considérant qu'il est nécessaire, pour la réussite de la coopération administrative, que la Commission soit informée des informations échangées entre des Etats membres et des pays tiers dans les cas où cela présente un intérêt particulier pour la Communauté ;

Whereas it is necessary for the succesful functioning of administrative cooperation that the Commission be informed of information exchanged between Member States and third countries in cases of particular interest for the Community;

8 För att säkerställa ett snabbt och systematiskt utbyte av den **information som meddelats kommissionen** är det nödvändigt att skapa ett datoriserat tullinformationssystem på gemenskapsnivå. I samband därmed är det också viktigt att känsliga uppgifter avseende bedrägerier och oegentligheter rörande tull och jordbruk lagras i en central databas som är tillgänglig för medlemsstaterna, samtidigt som sekretesskyddet för de uppgifter som utbytts respekteras, särskilt vad gäller uppgifter som rör enskilda personer. På grund av hur känslig frågan av berättigade skäl är måste klara och entydiga bestämmelser fastställas för att skydda den enskildes frihet.

considérant qu'en vue d'un échange rapide et systématique des informations **communiquées à** la Commission, il est nécessaire de créer un système d'information douanier automatisé au niveau communautaire ; que, dans ce cadre, il importe également de conserver les informations sensibles concernant les fraudes et irrégularités en matière douanière ou agricole dans une base de données centrale accessible aux Etats membres, tout en veillant à respecter la caractère confidentiel de l'information échangée, notamment des données à caractère personnel ; qu'en raison de la sensibilité légitime de cette question, des règles précises et transparentes doivent être instaurées afin de garantir les libertés individuelles ;

Whereas, with a view to securing the rapid and systematic exchange of information **forwarded** to the Commission, there is a need to set up a computerized customs information system at Community level; whereas in that context sensitive data concerning frauds and irregularities in the customs and agricultural domains should be stored in a central database accessible to the Member States, while ensuring that the confidential nature of the information exchanged, in particular data of a personal nature, is respected; whereas, given the justifiable sensitivity of the issue, there should be clear and transparent rules to protect the freedom of the individual;

Nr	Textställe	Rådsförslaget	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
9	sid 5 beaktandestycke 14	... uppgifter som rör enskilda personer...	personuppgifter	Ändringsförslaget har stöd i konventionen och är kort och smidigt.	Vidhålls
10	sid 5 beaktandestycke 15	... skall ... skall	måste	Skall bör inte användas i ingressen - annat än i återgivande av bestämmelser. Ändringen bör införas.	vidhålls
11	sid 5 beaktandestycke 16	*de data med namnangivelser som finns* i tullinformationssystemet	personrelaterade uppgifter/persondata	Visserligen använder här både franskan och engelskan ett variantuttryck, men sammanhanget gör det helt klart att de namn som avses är personnamn. Ett av de föreslagna uttrycken är att föredra.	Vidhålls

9 De upplysningar som utbyts kan avse fysiska personer, och inom denna förordnings tillämpningsområde skall därför principer om skydd av personer i samband med automatisk eller annan behandling av **uppgifter som rör enskilda personer** införas. Till dess att en horisontell gemenskapslagstiftning har antagits på detta område bör dessa principer föreskrivas i denna förordning. Innan en sådan lagstiftning införs bör vissa medlemsstater, som för närvarande inte har några skyddsbestämmelser för icke databehandlade uppgifter, befrias från tillämpningen av denna förordning vad gäller dessa uppgifter.

considérant que les informations échangées peuvent concerner des personnes physiques et que le présent règlement doit donc mettre en oeuvre dans son champ d'application les principes de la protection des personnes à l'égard du traitement, automatisé ou non, de leurs **données à caractère personnel** ; que ces principes doivent, jusqu'à l'adoption d'une réglementation communautaire horizontale en la matière, être eux-mêmes posés dans le présent règlement ; qu'en attendant l'application d'une telle réglementation, il convient de dispenser de l'application des dispositions du présent règlement relatives aux échanges de données non automatisées certains Etats membres qui, au stade actuel, ne disposent pas de règles de protection à l'égard de telles données ;

Whereas the exchanged information may concern physical persons and this Regulation must therefore implement, in its scope, the principles of the protection of persons with regard to the processing, by automatic means or otherwise, of **personal data**; whereas, until the adaption of horizontal Community legislation in this field, these principles should themselves be provided for in this Regulation; whereas, pending implementation of such legislation, certain Member States which have no protection rules for such data at the present time should be exempted from applying the provisions of this Regulation concerning the non-automatic exchange of data;

10 För att kunna delta i tullinformationssystemet **skall** medlemsstaterna och kommissionen lagstifta om individers rättigheter och friheter avseende behandling av uppgifter som rör enskilda personer. Till dess att den nationella lagstiftningen har harmoniserats **skall** medlemsstaterna och kommissionen säkerställa en skyddsnivå som överensstämmer med principerna i Europarådets konvention nr 108 av den 28 januari 1981 om skydd av individer med avseende på automatisk behandling av personuppgifter.

considérant que, afin de pouvoir participer au système d'information douanier, les Etats membres et la Commission **doivent** adopter une législation relative aux droits et aux libertés des personnes à l'égard du traitement des données à caractère personnel ; que, jusqu'à ce qu'une harmonisation des législations nationales soit adoptée, les Etats membres et la Commission **doivent** assurer un niveau de protection s'inspirant des principes de la convention du Conseil de l'Europe n° 108 pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel, du 28 janvier 1981 ;

Whereas, in order to take part in the Customs Information System, the Member States and the Commission **must** adopt legislation on the rights and freedoms of individuals with regard to the processing of personal data; whereas, until there is harmonization of national legislation, the Member States and the Commission **must** guarantee a level of protection consistent with the principles of Convention No 108 of the Council of Europe of 28 January 1981 for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data;

11 För att säkerställa ett tillräckligt skydd av de berörda personernas rättigheter måste en oberoende övervakning av **de data med namnangivelser som finns i tullinformationssystemet** tillförsäkras såväl på medlemsstatsnivå som med avseende på kommissionen.

considérant que, dans le souci d'une protection adéquate des droits et des personnes concernées, il est nécessaire de garantir un contrôle indépendant des **données nominatives** contenues dans le système d'information douanier tant au niveau de chaque Etat membre que vis-à-vis de la Commission ;

Whereas, in order to ensure that the rights of the persons concerned are sufficiently protected, there needs to be a guarantee of independent supervision of the **nominative data** in the Customs Information System both at Member State level and in respect of the Commission;

Nr	Textställe	Svenska	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
12	sid 6 beaktandestycke 19	För *att verkställa* vissa bestämmelser i denna förordning, *att* möjliggöra inrättandet av tullinformations-systemet och dess tillämpning ... *bör en kommitté upprättas*.	... tillämpningen av... för att ... är det nödvändigt att tillsätta en kommitté[2].	1) När det gäller en förordnings bestämmelser föredrar vi på svenska att använda ordet "tillämpa". Vi har alltså en begränsad uppsättning uttryck jämfört med franskan och engelskan. Ändringsförslaget med byte från verbform till substantiv (tillämpa - tillämpning) bryter den symmetri som finns i franskan och engelskan och i rådsförslaget. Det erkänns att substantivformen låter mer hemvan på svenska men jag föreslår ändå att symmetrin bibehålls. 2) När det gäller sista satsen finns det inget skäl till ändringen. Rådsförslaget är en smidig översättning av den franska formuleringen. "är önskvärt"/"bör" är båda möjliga översättningar. Däremot brukar inte kommittéer "upprättas" på svenska, de idiomatiska uttrycket är "inrättas" eller "tillsättas".	1) För att tillämpa ... för att möjliggöra ... samt för att undersöka 2) upprättas ersätts med inrättas eller tillsättas.

12	**För att verkställa vissa bestämmelser i denna förordning, att möjliggöra inrättandet av tullinformationssystemet och dess tillämpning samt att undersöka eventuella svårigheter i samband med utvecklingen av det administrativa samarbetet som föreskrivs i denna förordning, bör en kommitté upprättas.**	considérant que, afin de pouvoir **mettre en oeuvre certaines dispositions du présent règlement, de favoriser la mise en place et le fonctionnement du système d'information douanier et d'examiner les problèmes éventuels concernant le développement de la collaboration administrative prévue par le présent règlement, il est opportun de prévoir la création d'un comité ;**	Whereas, with the aim of **implementing certain provisions of this Regulation, enabling the installation and functioning of the Customs Information System and examining possible problems in connection with the development of administative cooperation as provided for in this Regulation, it is necessary to establish a Committee;**

Avdelning 1

Nr	Textställe	Rådsförslaget	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
1	artikel 2.1 femte strecksatsen	personalen hos	tjänstemän vid	Lämpligt med enhetlig översättning av "agent" = tjänsteman. Engelskan varierar.	tjänstemän
2	samma ställe	vid utövandet av sina uppdrag	i sin tjänsteutövning	Ändringsförslaget klart bättre. Oidiomatiskt med "utövande av ett uppdrag"? Kontamination mellan "utöva en tjänst" och "fullgöra ett uppdrag". Utöva ett uppdrag har flitigt använts vid översättandet av EG-rätten. Förekommer både i primär- och sekundärrätt. Kontrolleras med Svenska språknämnden och i Språkbanken. Samtal med Birgitta Lindgren, Språknämnden. Vi har samma uppfattning. "utöva ett uppdrag" känns fel. Men också konstigt att tala om uppdrag när det gäller en tjänsteman. Vi bör rekommendera översättningen "i tjänsten" eller "i sin tjänsteutövning" som översättning när det gäller tjänstemän. Om ordet uppdrag passar in bör "fullgöra sitt uppdrag" väljas. Undersökning i Språkbanken bekräftar iakttagelserna. "utöva tjänst" förekommer. I kombination med uppdrag förekommer det endast en gång i det undersökta materialet: "utöva ett politiskt förtroendeuppdrag".	i sin tjänsteutövning
3	artikel 3 första stycket andra strecksatsen	*hejda* ett bedrägligt *beteende*	sätta stopp för ... förfarande	1) sätta stopp för stilistiskt betydligt bättre än hejda. 2) "bedrägligt beteende" är ju ett brottsbalksbrott. Kanske för belastat för att användas här. Den föreslagna ändringen bör därför införas.	Vidhålls
4	artikel 3 andra stycket	Dessa uppgifter skall emellertid först godkännas av den rättsliga myndighet som rådfrågas i detta syfte för varje enskilt fall.	Den juridiska myndighet som kontaktas i ärendet måste emellertid från fall till fall och innan sådana uppgifter överlämnas ha lämnat tillstånd därtill.	Mycket oklart vad som avses med *à cet effet* och *for this purpose*. Den föreslagna ändringen översätter "i ärendet", vilket torde vara lika oklart som originaltexterna. Är det godkännandet av överlämnandet eller de åtgärder som kräver godkännande enligt första stycket som avses? Ändringsförslaget är emellertid något tungfotat. Jag föreslår därför en alternativ formulering.	Överlämnandet skall från fall till fall i förväg godkännas av den juridiska myndighet som kontaktats i ärendet.
5	artikel 7.a	beträffande vilka det finns skälig grund att anta	skäl att misstänka	Det vore väl bäst att ansluta till formulering i svensk lagstiftning. Bra mycket elegantare. Se bifogade PM om varurörelser och resor. Att använda "misstänka" saknar stöd i fransk och engelsk text.	som skäligen kan antas

1 2	- "administrativ undersökning", all övervakning, kontroll och andra åtgärder som vidtas av **personalen hos** de behöriga administrativa myndigheter som avses i artikel 1.1 **vid utövandet av sina uppdrag** i syfte att säkerställa en riktig tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen och, i förekommande fall, i syfte att kontrollera oegentligheterna hos verksamheter som förefaller att bryta mot denna lagstiftning, med undantag för åtgärder som vidtas på begäran av en juridisk myndighet eller under dennes kontroll.	- "enquête administrative", tous les contrôles, vérifications et actions entrepris par des **agents** des autorités administratives visées à l'article 1er paragraphe 1 **dans l'exercice de leurs fonctions** visant à assurer l'application correcte des réglementations douanière et agricole et à établir, le cas échéant, le caractère irrégulier d'opérations qui paraissent être contraires à celles-ci, à l'exception des actions entreprises à la demande ou sous le contrôle direct d'une autorité judicaire ;	- "administrative enquiry" means all controls, checks and other action taken by the **staff** of the administrative authorities specified in Article 1(1) **in the performance of their duties** with a view to ensuring proper application of customs and agricultural legislation and, where necessary, checking the irregular nature of operations which appear to breach that legislation, except action taken at the request of or under a direct mandate from a judicial authority;
3	- den del av akten som behövs för att **hejda ett bedrägligt beteende**.	- les éléments essentiels du dossier permettant de **mettre fin à une practique frauduleuse**.	- that part of the file required to **put a stop to a fraudulent practice**,
4	**Dessa uppgifter skall emellertid först godkännas av den rättsliga myndighet, som rådfrågas i detta syfte för varje enskilt fall.**	**Toutefois, une telle communication doit être préalablement autorisée par l'autorité judiciaire consultée à cet effet cas par cas.**	**However, any such communication must have the prior authorization of the judicial authority consulted for this purpose on a case-by-case basis.**
5	a) personer **beträffande vilka det finns skälig grund att anta** att de överträder tull- eller jordbrukslagstiftningen och särskilt dessa personers förflyttningar,	a) sur les personnes dont **il y a lieu raisonnablement de croire** qu'elles commettent des infractions aux réglementations douanière et agricole, et plus particulièrement sur les déplacements de ces personnes ;	(a) on persons, and more particularly their movements, **where there are reasonable grounds for believing** that they are breaching customs or agricultural legislation;

Nr	Textställe	Svenska	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
6	artikel 7.b	beträffande vilka det finns skälig grund att anta	skäl att misstänka	Oklart om variationen på franska och engelska också innebär en innehållslig skillnad. Franska texten tycks bara vara en stilvariant.	som skäligen kan antas
7	samma ställe	avsedda *för* överträdelser av tull- och jordbruks-lagstiftningen	att ingå i förfaranden som utgör	Väl fritt översatt. Syftet är knappast att åstadkomma överträdelse utan något (som dessvärre innebär en överträdelse). Någon mer ordagrann översättning av alimenter/supply är knappast möjlig. Ändringsförslaget väl tungfotat.	avsedda för förfaranden som strider mot tull- och jordbrukslagstiftning en
8	artikel 7.c	*förflyttningar av varor*[1] som *anmälts*[2] eventuellt vara föremål för överträdelser[3]	varurörelser som kan antas bli föremål för eventuella överträdelser	1) "varurörelser" är det gängse uttrycket. Se PM om resor och varurörelser (PM:et bifogas ej här). 2) Återges inte i ändringsförslaget. Ej acceptabelt. I svenska texter har "rapporterats" använts. Om ändå ändring i stycket gärna också detta. Annars bara stilistisk skillnad. 3) Jag anser att man gärna kan ligga nära den franska texten och använda förfaranden som strider	varurörelser som rapporterats vara föremål för förfaranden som kan strida mot ...
9	Artikel 7.d	beträffande vilka det finns skälig grund att anta	????	Ej uppmärksammat av Sverige	som skäligen kan antas
10	artikel 9.1 första stycket	*på lämpligt sätt* genomföra, eller låta genomföra, *administrativa undersökningar* avseende...	lämpligen ... lämpliga administrativa undersökningar ...	Rådsförslaget återger genom adverbialet "på lämpligt sätt" engelskans och franskans attributiva bestämning. I ändringsförslaget har detta inte uppmärksammats. Där har "på lämpligt sätt" ändrats till *lämpligen*, något som är svårt att förstå. Adverbialet måste strykas om ändringsförslaget skall följas. Jag anser att rådsförslaget gott duger. Det är svårt att se någon egentlig betydelseskillnad. Hade vi bytt substantivet undersökning till verb så hade vi ju inte haft något annat val: *på lämpligt sätt undersöka* torde vara synonymt med att *genomföra en lämplig undersökning*. Rådsförslaget är stilistiskt bättre än ändringsförslaget.	Släpps
11	artikel 9.2 första stycket	får[1] personal[2] som utsetts av den ansökande myndigheten[3] vara närvarande	kan tjänstemän som ... få vara närvarande	1) Enligt anvisningar bör man endast använda *får*, *bör* och *skall* som modala hjälpverb i de bjudande delarna av en författningsregel. Svårt att se motivet för ändringen till *kan få vara*. Varken sakligt eller stilistiskt välmotiverat. 2) Som tidigare sagts lämpligt att genomgående använda tjänsteman/tjänstemän. 3) Miss av "den ansökande myndigheten".	personal > tjänstemän ansökande > begärande

6 b) platser där varor lagras på ett sådant sätt att
7 **det finns skälig grund att anta** att de är **avsedda för överträdelser av tull- och jordbrukslagstiftningen,**

b) sur les lieux où des dépôts de marchandises sont constitués dans des conditions telles qu'elles laissent raisonnablement **supposer qu'ils ont pour but d'alimenter des opérations contraires aux réglementations** douanière et agricole ;

(b) on places where goods are stored in a way that gives grounds to **suspect** that they are **intended to supply operations contrary to customs or agricultural legislation;**

8 c) **förflyttningar av varor som anmälts eventuellt vara föremål för överträdelser** av tull- eller jordbrukslagstiftningen,

c) **sur les mouvements de marchandises signalés comme pouvant faire l'objet** d'opérations contraires aux réglementations douanière et agricole ;

(c) **on the movements of goods indicated as being the object of potential breaches** of customs or agricultural legisaltion;

9 d) transportmedel **beträffande vilka det finns skälig grund att anta** att de används för handlingar som strider mot tull- eller jordbrukslagstiftningen.

d) sur les moyens de transport dont il y a lieu raisonnablement de croire qu'ils sont utilisés pour effectuer des opérations contraires aux réglementations douanière ou agricole.

(d) on means of transport, where there are reasonable grounds for believing that they are being used to carry out operations in breach of customs or agricultural legislation.

10 1. På begäran av den ansökande myndigheten skall den anmodade myndigheten **på lämpligt sätt genomföra, eller låta genomföra, administrativa undersökningar avseende** handlingar som strider mot, eller förefaller den ansökande myndigheten att strida mot, tull- eller jordbrukslagstiftningen.

1. Sur demande de l'autorité requérante, l'autorité requise **procède ou fait procéder aux enquêtes administratives appropriées** concernant des opérations qui sont ou paraissent à l'autorité requérante être contraires aux réglementations douanière ou agricole.

1. The requested authority shall at the request of the applicant authority **carry out, or arrange to have carried out, the appropriate administrative enquiries** concerning operations which constitute, or appear to the applicant authority to constitute, breaches of customs or agricultural legislation.

11 2. Efter överenskommelse mellan den ansökande myndigheten och den anmodade myndigheten **får personal som utsetts av den ansökande myndigheten vara närvarande** vid de administrativa undersökningar som avses i punkt 1.

2. Par accord entre l'autorité requérante et l'autorité requise, **des agents désignés par l'autorité requérante peuvent être présents** aux enquêtes administratives visées au paragraphe 1.

2. By agreement between the applicant authority and the requested authority, **officials appointed by the applicant authority may be present** at the administrative enquiries referred to in paragraph 1.

Nr	Textställe	Svenska	Ändringsförslag	Kommentar	Ställningstagande
12	sidan 12. artikel 9.2 andra stycket första meningen	genomföras av *personal av den anmodade myndigheten*	den ... myndighetens tjänstemän	Prepositionsfel i översättningen. Prepositionen borde ha varit hos eller vid.	Vidhålls
13	artikel 9.2 tredje stycket första meningen	Om *nationell straffrättslig lagstiftning förbehåller vissa åtgärder för viss personal som* särskilt anges i nationell lag skall den ansökande myndighetens *personal* inte delta i dessa åtgärder.	Om vissa åtgärder enligt nationell straffrättslig lagstiftning förbehålls vissa tjänstemän som ... tjänstemän	1) Ingen betydelseskillnad mellan rådsförslag och ändringsförslag men ändringsförslaget klart bättre språkligt sett.	Vidhålls
14	artikel 11	Den *ansökande* myndighetens *personal* som befinner sig i en annan medlemsstat i enlighet med ... skall alltid kunna förete en fullmakt som *fastslår*[1] deras identitet och *officiella funktioner*[2]	... begärande ... tjänstemän ... utvisar ... tjänsteställning	1) Som framgår av bifogade PM (bifogas ej här) är ordet "utvisa" det som normalt används i motsvarande sammanhang i svensk författningstext. Ett alternativ som förekommer är "bevisar", men ordet "utvisar" svarar väl mot de franska och engelska uttrycken. Det framgår av PM:et att ordet "fastslå" i svensk lagstiftning används om själva beslutet eller arbetet med att fastställa, inte om dokument som intygar ngt. 2) Som framgår av bifogade PM (bifogas ej här) är "tjänsteställning" den bästa motsvarigheten till "qualité officielle".	Vidhålls
15	sidan 13 artikel 12	Utredningsresultat ... rörande *det bistånd som föreskrivs i* artiklarna 4–11, får åberopas som bevismaterial av de behöriga organen i den *ansökande* myndighetens medlemsstat	... enligt ... begärande	Rent stilistisk ändring. Det är riktigt att de engelska och franska uttrycken ofta med fördel kan återges med "enligt", så också här. Den enklare struktur som därigenom åstadkoms gör att ändringen bör göras.	Vidhålls

12 Administrativa undersökningar skall alltid **genomföras av personal av den anmodade myndigheten**. Den ansökande myndighetens personal får inte på eget initiativ utöva de kontrollbefogenheter som personal från den anmodade myndigheten har. De skall emellertid ha tillgång till samma lokaler och samma dokument som den anmodade myndighetens personal har, genom dessas förmedling och endast för att den administrativa undersökningen skall kunna genomföras.

Les agents de l'autorité requise assurent à tout moment la conduite des enquêtes administratives. Les agents de l'autorité requérante ne peuvent, de leur propre initiative, mettre en oeuvre les pouvoirs de contrôle reconnus aux agents de l'autorité requise ; ils ont cependant accès aux mêmes locaux et aux mêmes documents que ces derniers, par l'intermédiaire de ceux-ci et pour les seuls besoins de l'enqête administrative en cours.

Administrative enquiries shall at all times **be carried out by staff of the requested authority**. The applicant authority's staff may not, of their own initiative, assume powers of inspection conferred on officials of the requested authority. They shall, however, have access to the same premises and the same documents as the latter, through their intermediary and for the sole purpose of the administrative enquiry being carried out.

13 **Om nationell straffrättslig lagstiftning förbehåller vissa åtgärder för viss personal som särskilt anges i nationell lag skall den ansökande myndighetens personal inte delta i dessa åtgärder**. I vart fall skall de inte delta vid husrannsakan eller vid formella förhör av personer vid straffrättsliga förfaranden. De skall emellertid ha tillgång till den information som därvid erhålls enligt de villkor som fastställs i artikel 3.

Dans la mesure où les dispositions nationales en matière de procédure pénale réservent certains actes à des agents spécifiquement désignés par la loi nationale, les agents de l'autorité requérante ne participent pas à ces actes. En tout état de cause, ils ne participent notamment pas aux visites domiciliaires ou à l'interrogatoire formel des personnes dans le cadre de la loi pénale. Ils ont toutefois accès aux informations ainsi obtenues, dans les conditions prévues à l'article 3.

Insofar as national provisions on criminal proceedings reserve certain acts to officials specifically designated by national law, the applicant authority's staff shall not take part in such acts. In any event, they shall not participate in particular in searches of premises or the formal questioning of persons under criminal law. They shall, however, have access to the information thus obtained subject to the conditions laid down in Article 3.

14 **Den ansökande myndighetens personal som befinner sig i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 9 och 10 skall alltid kunna förete en fullmakt som fastslår deras identitet och officiella funktioner**.

Les agents de l'autorité requérante qui sont présents dans un autre Etat membre en application des articles 9 et 10 doivent être en mesure de présenter à tout moment en **mandat écrit dans lequel sont indiquées leur identité et leur qualité officielle**.

Staff of the applicant authority present in another Member State in accordance with Articles 9 and 10 must at all times be able to produce written authority **stating their identity and their official functions**.

15 **Utredningsresultat**, intyg, uppgifter, dokument, bestyrkta kopior och alla upplysningar som den anmodade myndighetens personal erhåller och överlämnar till den ansökande myndigheten **rörande det bistånd som föreskrivs i artiklarna 4–11, får åberopas som bevismaterial av de behöriga organen i den ansökande myndighetens medlemsstat**.

Les constatations, attestations, informations, documents, copies certifiées conformes et tous les renseignements obtenus par des agents de l'autorité requise et transmis à l'autorité requérante dans les cas d'assistance **prévus** aux articles 4 à 11 peuvent être invoqués comme éléments de preuve par les instances compétentes de l'Etat membre de l'autorité requérante.

Findings, certificates, information, documents, certified true copies and any intelligence obtained by the staff of the requested authority and communicated to the applicant authority in the course of the assistance **provided for** in Articles 4 to 11 may be invoked as evidence by the competent bodies of the Member States of the applicant authority.

Bilaga 14

UTRIKESDEPARTEMENTET EU-sekr./cirk.6:1996
EU-sekretariatet

1996-12-12

CIRKULÄR 6

Riktlinjer för att främja svenska språkets ställning i EU-arbetet

1 EU-sekretariatets cirkulär

- Cirkulär 1 ger grunderna för EU-samordningen i regeringskansliet.
- Cirkulär 2 ger riktlinjerna för regeringskansliets samråd och information mellan regering och riksdag i EU-frågor.
- Cirkulär 3 ger riktlinjerna för den gemensamma beredningen av svenska ståndpunkter och instruktioner i EU-frågor.
- Cirkulär 4 ger riktlinjerna för beredningen av s.k. A-punkter och skriftliga beslutsförfaranden.
- Cirkulär 5 ger riktlinjerna för handläggning av frågor rörande Europeiska kommissionens verkställighetskommittéer.
- Cirkulär 6 ger riktlinjerna för att främja svenska språkets ställning i EU-arbetet.

2 Tillämpningsområde

Detta cirkulär ersätter den promemoria om svenska språket i EU som distribuerades i maj 1995. Det skall tillämpas i samtliga forum i EU där den svenska regeringen representeras, oavsett om Sverige företräds av medlemmar av regeringen eller tjänstemän från regeringskansliet eller en myndighet. Sålunda gäller språk principerna även för deltagare i kommissionens verkställighetskommittéer, men inte i de expertkommittéer eller vetenskapliga kommittéer där svenskar deltar i egenskap av experter, på uppdrag av kommissionen eller annat EU-organ.

Sedan den 1 januari 1995 är svenska ett av EU:s officiella språk.

Inledande svårigheter med nya språk är inte unika vid en utvidgning av medlemskretsen, och det är ofrånkomligt att EU-institutionerna behöver viss tid för anpassning av sitt arbete.

3 Språkprinciperna

Inför våra fortsatta strävanden efter större öppenhet och djupare demokratisk förankring av EU-samarbetet är språkfrågan av mycket stor betydelse. Regeringen fäster största vikt vid svenska språkets ställning inom EU.

Syftet med Sveriges *policy* är att förmå EU:s institutioner att ta sitt fulla ansvar för tolkning och översättning. Såväl enskilda som myndigheter måste ha möjlighet att använda svenska vid kontakter med EU:s institutioner. Detta kräver ett konsekvent och målmedvetet agerande på alla nivåer av såväl politiker som tjänstemän.

Till dess EU:s institutioner förfogar över nödvändigt antal tolkar och översättare för att tillgodose de krav som berättigas av svenska språkets ställning som officiellt språk, får vissa principer ligga till grund för svenskt agerande:

- Svenska folkvalda representanter i Europaparlamentet och svenska företrädare i andra EU-organ på hög nivå såsom rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén måste ha möjlighet att kommunicera på svenska. Valet av dessa representanter får inte avgöras av deras språkkunskaper.
- Svenska språket skall inte behandlas sämre än jämförbara språk.

- För svensk del är de bästa alternativen antingen tolkning till och från samtliga officiella språk eller en begränsning till engelska och franska. I det senare fallet är det ett starkt svenskt intresse att engelskan hävdas i förhållande till franskan.
- Så länge som institutionerna inte anställt det planerade antalet svenskspråkiga översättare bör Sverige verka för att institutionerna koncentrerar sina krafter på att få fram bra översättningar av sådana dokument som är av normativ karaktär och rättsligt bindande för Sverige.
- EG-domstolens domar betraktas som delar av det gemensamma regelverket. Domar som offentliggjorts före Sveriges inträde i EU skall därför översättas till svenska utan onödigt dröjsmål. Det är nödvändigt att medborgarna får möjlighet att tillgodogöra sig EG-domstolens avgöranden – och på så sätt ta del av utvecklingen av praxis – på svenska.

Åtgärder på politisk nivå för att uppnå syftet med denna policy skall stödjas av ett konsekvent agerande av alla som företräder Sverige på övriga nivåer i unionens olika forum.

Nedanstående riktlinjer syftar till att möjliggöra ett sådant konsekvent agerande. Riktlinjerna skall tillämpas med fasthet och konsekvens. Särskilda omständigheter kan dock medföra att svenska regeringsföreträdare, politiker såväl som tjänsteman, i konkreta situationer måste göra självständiga bedömningar av hur både det svenska språket och den aktuella sakfrågan bäst främjas.

Riktlinjerna kommer att revideras med hänsyn till utvecklingen av svenska språkets användning i EU-arbetet. En utvärdering av språkprinciperna och deras praktiska tillämpning planeras till hösten 1997. Det är således viktigt att kunna överblicka hur det svenska språket behandlas i olika EU-forum. De som företräder Sverige vid möten bör därför rapportera till EU-sekretariatet om mötestillfällen där de bedömer att de svenska språkprinciperna inte beaktats. Dessa reaktioner kommer att följas upp och bl.a. utgöra en del av underlaget för utvärderingen.

4 Riktlinjer för praktisk tillämpning av språkprinciperna

4.1 Tolkning

Grundprincipen är att vi inte på någon nivå godtar någon särställning för ett enskilt språk – varken positiv eller negativ. I vissa forum har man etablerade arbetssätt som vi accepterar; t.ex. i Ständiga representanternas kommitté (Coreper), där man talar engelska, franska och tyska, Politiska kommittén (Poco) där man talar engelska och franska utan tolkning och de olika grupper där man efter särskilt beslut inom gruppen *endast* talar engelska eller franska. Den fem- eller sexspråksordning[1] som fanns etablerad i vissa grupper redan vid det svenska EU-inträdet finner vi oförenlig med EU:s grundläggande språkprinciper och vi kommer att sträva efter att den skall försvinna. Vi kan dock tills vidare tolerera den i de grupper där den är praxis.

För **rådsmöten** skall vi målmedvetet hävda våra krav på tolkning i båda riktningarna, enligt principen för folkvalda representanter.

För **arbetsgrupperna** (rådsarbetsgrupper och kommissionens verkställighetskommittéer) skall principen vara tolkning till och från svenska i samma utsträckning som till och från något av de med svenskan närmast jämförbara språken t.ex. danska, finska, grekiska och portugisiska. Vi skall eftersträva att arbetsgrupper arbetar antingen på samtliga språk eller enbart på engelska och franska.

Svenska deltagare i arbetsgrupper skall alltid, helst i förväg inför varje möte, fråga om tolkning till respektive från svenska finns tillgänglig. De skall alltid begära tolkning till och från svenska, när detta är rimligt och lämpligt i ljuset av behandlingen av jämförbara språk.

Om svenska inte får samma ställning som jämförbara språk trots att de svenska deltagarna begärt detta, skall de verka för att man i stället övergår till en två- eller trespråksordning. Detta kan lämpligen genomföras genom att mötesdeltagaren gör ett standardiserat uttalande,

[1] EU har 11 officiella språk: engelska, franska, tyska, italienska, spanska, nederländska, grekiska, portugisiska, danska, svenska och finska. En tvåspråksordning innebär att man arbetar på engelska och franska, en trespråksordning att man talar dessa två samt tyska, osv...

enligt den formulering som anges i bilagan till detta cirkulär, i början av varje möte där diskriminering av svenska språket förekommer. I de fall då tolkarnas arbetsdag når sitt slut, och mötet skall besluta om vilket språk som skall användas under återstoden av mötet, skall den svenske deltagaren kräva att mötet fortsätter på ett språk denne behärskar tillräckligt väl.

4.1.1. Prioriterad tolkning

Representationen i Bryssel skall upprätta och löpande uppdatera en förteckning över de grupper som har högst prioritet att få tolkning till eller från svenska. Representationen skall också se till att denna lista är känd och efterlevs av institutionerna.

4.2 Informella ministermöten

Informella ministermöten är inte rådsmöten i egentlig mening. Därför gäller inte rådets arbetsordning och inte heller EU:s språkregler. Vid diskussionen om rådets arbetsmetoder i april – maj 1995 konstaterades att tolkning skall erbjudas efter faktiska behov och värdlandets gottfinnande. Vid informella ministermöten skall, när faktiskt behov föreligger, starka önskemål uttryckas om tolkning både till och från svenska. Vi skall i varje enskilt fall ta tidig kontakt med ordförandelandet i syfte att undersöka förutsättningarna för tolkning och behovet av den.

4.3 Översättning av arbetsdokument

Arbetsdokument kommer så gott som alltid ut först på franska och därefter, med några dagars eller någon veckas fördröjning, på engelska. På vissa områden, t.ex. EG:s budget och jordbrukspolitiken, är det inte helt ovanligt att dokument levereras enbart på franska.

När det gäller arbetsdokument med förslag till rättsakter skall en fullt godtagbar svensk översättning finnas tillgänglig inom rimlig tid före det rådsmöte då ett formellt beslut om förslaget förutses. Enligt rådets arbetsordning skall texterna finnas tillgängliga minst två veckor före beslut. Detta gäller såväl nya rättsakter som ändringar av existerande.

Avsteg från tvåveckorsregeln kan medges endast om flera andra länder i samma enskilda fall visar motsvarande flexibilitet, eller om det finns andra särskilda skäl.

Parallellt med våra ansträngningar att i ökande grad få fram svenska texter skall vi – gärna tillsammans med likasinnade – driva på och verka för att engelska jämställs med franska som arbetsspråk och att rådsdokumenten kommer ut samtidigt på franska och engelska.

4.4 Översättning av rättsakter

Normalt är endast de rättsakter giltiga som översatts till samtliga officiella språk och som publicerats i EGT. När det saknas en översättning av en rättsakt med allmän giltighet utgör detta således ett problem för hela EU-kretsen. Detta rättsliga läge är entydigt.

Varje avsteg från grundregeln att samtliga språkversioner skall finnas tillgängliga vid beslutstillfället förutsätter enhällighet i rådet. Sådana avsteg skall inte medges från svensk sida.

4.5 Översättning av konventioner och avtal med tredje land

Konventioner och avtal med tredje land skall undertecknas endast om det finns en svensk översättning.

Undantag kan medges endast i exceptionella fall och om flera andra länder i samma enskilda fall visar motsvarande flexibilitet. Det är representationen i Bryssel som i god tid skall identifiera de problem som kan uppstå i detta avseende. Det är också representationen som i direktkontakt med EU-institutionerna skall försäkra sig om att det finns en svensk språkversion när dokumentet enligt planerna skall undertecknas.

4.6 Skriftliga omröstningar/förfaranden

Vid skriftliga omröstningar och förfaranden skall vi generellt svara på svenska. Under en övergångsperiod och om ärendet är brådskande, kan det accepteras att ett svar avfattas på engelska.

I Coreu-trafiken (EU:s kommunikationsnätverk för samråd inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, GUSP) brukas emellertid enbart engelska och franska. Svenska Coreu skall avfattas på engelska.

4.7 Skriftväxlingar med EU:s institutioner

Huvudregeln är att all korrespondens som sänds till institutionerna skall avfattas på svenska. Under en övergångsperiod kan dock skrivelser förses med ett missivbrev på engelska, så att de snabbare når rätt adressat inom den aktuella institutionen. Ett annat alternativ är att bifoga en "arbetsöversättning" till engelska. Det medger kontroll över hur budskapet förs fram och används ofta av bl.a. Danmark, Portugal, Nederländerna och Grekland.

Vid skriftväxlingar med ordförandelandets huvudstad bör svenska skrivelser avfattas antingen på mottagarlandets språk eller på engelska.

Exempel på formella skriftväxlingar är anmälningar och svar på frågor inom artikel 169-procedurer, dvs. kommissionens talan om fördragsbrott. Skrivelser avsända av Sverige inom ramen för dessa procedurer skall avfattas på svenska.

I organ där det i skriftväxling är praxis att använda endast engelska, endast franska, eller engelska och franska kan Sverige följa ett sådant bruk. Svenska skrivelser skall i sådana fall författas på engelska – utom när det är praxis att använda enbart franska.

4.8 Språkreservationer, t.ex. i Coreper och vid rådsmöten

Den juridiska statusen på det eller de dokument som skall antas påverkar vilket beslut som skall fattas om språkreservation.

- Om det är ett **juridiskt bindande dokument** (t.ex. förordning, direktiv) skall det antas enbart om det finns tillgängligt på svenska. Språkreservation skall anmälas när vi inte har fått tillgång till det eller de relevanta dokumenten, eller om vi inte kan acceptera översättningen. Vid uppenbara översättningsfel av mindre vikt kan det ansvariga departementet ta direktkontakt med rådssekretariatets översättare. I detta fall behöver språkreservation inte anmälas.

- Om ett dokument inte är juridiskt bindande (t.ex. riktlinjer, rapport, förklaringar) beaktas till vilka andra språk dokumentet är översatt. Svenska skall inte behandlas sämre än jämförbara språk.

  Den svenske representanten vid mötet bör ha mandat att göra en egen bedömning. Om det visar sig att kravet på en svensk version är orimligt, skall representanten ha möjlighet att häva reservationen.

  I vissa fall behöver språkreservation inte anmälas trots att ett dokument inte finns på svenska:

- Dokumentet är en "*Note point I/A*", alltså en missivskrivelse varigenom en arbetsgrupp lämnar över ett ärende och passar på att beskriva t.ex. frågans läge eller förslag om den fortsatta hanteringen av ärendet. Språkreservation skall emellertid anmälas om svenska inte behandlas på samma sätt som jämförbara språk.
- Arbetsgruppen har enats om att dokumentet skall översättas enbart till ett mindre antal språk.
- Dokumentet översätts av hävd endast till vissa språk. Som exempel kan nämnas EU:s memorandum till FN:s generalförsamling, som översätts till de EU-språk som också är FN-språk (engelska, franska och spanska).
- Ett juridiskt bindande mellanstatligt avtal (t.ex. resolution, konvention) kan godkännas även om det inte finns tillgängligt på svenska, beroende på vad som beslutats vid förhandlingarna och vad som står i avtalstexten om på vilka språk avtalet är giltigt.

4.9 Kvalitet på tolkning och översättning

Frågan om tolkning och översättning kan inte enbart ses i ett kvantitativt perspektiv. Det är också av högsta vikt att kvaliteten på svenska texter är fullgod. Synpunkter på texter som används i *kommissionens grupper* framförs lämpligen av den ansvariga enheten inom regeringskansliet till kommissionens ansvariga för en viss kommitté eller grupp.

Vad gäller *rådets* översättningar granskas kvaliteten på svenska texter inom ramen för en försöksverksamhet med en särskild utredare (SB 1995:03 Svenskan i EU). Utredaren har bl.a. i uppdrag att föreslå hur arbetet med svenska språket i EU skall samordnas och organiseras i Sverige. Synpunkter från ansvariga enheter i regeringskanliet på översättningar underställs rättscheferna som vid behov skall samråda

med den särskilde utredaren innan kommentarer lämnas till rådet. Denna ordning kan med föredel användas även för kommissionens översättningar av texter av större betydelse.

UTRIKESDEPARTEMENTET

EU-sekretariatet

Bilaga till
CIRKULÄR 6

Förslag till uttalande vid möten där det är konstaterat att svenska behandlas sämre än jämförbara språk

Svensk version:

Tyvärr har jag kunnat konstatera att tolkning till (och från) svenska språket inte förekommer i samma utsträckning som till andra officiella språk. Från svensk sida förutsätter vi att man arbetar för att mötesdeltagare från alla medlemsstater skall erbjudas möjlighet att kommunicera på sitt eget officiella språk. Denna situation får inte upprepas. Skulle så visa sig vara fallet är vi tvungna att verka för att endast två eller tre språk får användas vid möten av denna kategori.

English version:

I have unfortunately noted that interpretation to (and from) the Swedish language is not provided to the same extent as in the case of other official languages. For Sweden´s part we see it as a prerequisite that participants from all Member States shall be afforded equal opportunity to communicate in their own official language at meetings. This situation must not be repeated. Should that appear to be the case we shall have to work towards the use of only two or three languages at meetings falling within this category.

Bilaga 15

1997-06-15

Synpunkter på ändringsförslaget till Euratomfördraget:

Articles 171, 175, 176, 178, 179, 181 and 183 The words "den budgetförordning som skall fastställas/utfärdats enligt artikel 183" should be replaced by "den budgetförordning som skall utfärdas enligt artikel 183".

Ändringen kan inte utformas som det gjorts här.

Det är nämligen så att det finns 3 olika grupper av formuleringar:

1) Artikel 171

2) Artikel 175,176,178,179, 181

3) Artikel 183

Låt oss jämföra formuleringar i svenska, franska, tyska, engelska och danska texterna

Vi börjar med första gruppen:

Artikel	svenska	danska	tyska	engelska	franska
171	i den budgetförordning som skall fastställas enligt artikel 183	i et regnskabsregulativ, deer udstedes i henhold til artikel 183	in einer gemäss Artikel 183 festgelegten Haushaltsordnung	in financial regulations made persuant to Article 183	un règlement financier pris en execution de l'article183

Nu går vi över till grupp nr 2

Artikel	svenska	danska	tyska	engelska	franska
175	den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 183	det i medför af artikel 183 udstedte regnskapsregulativ	die gemäss Artikel 183 festgelegte Haushaltsordnung	the regulations made persuant to Article 183	du règlement pris en execution de l'article183
176	den budgetförordning som fastställts enligt artikel 183	dito	dito	dito	au ...
178	den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 183	dito	dito	dito	du...
179	den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 183	dito	dito	dito	du...
181	den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 183	dito	dito	the financial regulations made persuant to Article 183	du...

Och till sist grupp 3

Artikel	svenska	danska	tyska	engelska	franska
183	utfärda budgetförordningar	udstede regnskabsregulativer	legt... folgendes fest:: a) die Haushaltsordnung	make Financial Regulations	arrête les règlements finaciers

Följande generella iakttagelser kan göras:

Förordning/budgetförordning

Svenska, danskan och tyskan har det sammansatta ordet för "budgetförordning..
Franskan har substantiv + adjektiv första gången (171) och i huvudbestämmelsen.
Engelskan har adjektiv + substantiv på samma ställen som franskan men dessutom i artikel 181.

Slutsats: De tre språken som bildar sammanskrivna sammansättningar upprepar hela ordet, vilket ter sig naturligt, särskilt i tyskan som ju har bildat ett specialord för budgetförordningen.

Vi bör ha budgetförordning genomgående.

fastställa/utfärda

Alla språk utom svenskan har ett och samma verb i alla tre grupperna. Svenskan vacklar mellan utfärda och fastställa

Slutsats: Vi bör ändra till utfärda eftersom det är mest frekvent och dessutom används i huvudbestämmelsen.

numerus och bestämdhet

Grupp 1: Alla språk utom svenskan och engelskan har obestämd form singularis. Svenskan har besätmd form singularis, engelskan obestämd form pluralis.

Slutsats: vi bör ändra till singularis obestämd form.

Grupp 2: Alla språk utom engelskan har bestämd form singularis. Engelskan har obestämd form singularis.

Slutsats: Ingen ändring krävs här

Grupp 3: Endast tyskan har singularis (bestämd form)
Svenskan danskan och engelskan har obestämd form pluarlis
Franskan har besätmd form pluralis.

Slutsats: Ingen anledning att ändra.

tempus

Grupp 1: alla språk utom danskan och svenskan har former för förfluten tid dock med olika former av satsförkortningar. Danskan och svenskan konstruerar med fullständiga meningar och kraven på tempusföljd kan här motiver användningen av modalverbet "skall" (bjduande presens på danska).

Slutsats: Knappast motiverat att ha speciellt tempus i denna artikel med endast danskan som stöd..

Grupp 2: Svenskan har här genomgående perfektum. Alla övriga språk har temups för förfluten tid om än i satsförkortningar.

Slutsats: Ingen anledning att ändra tempus här.

Grupp 3: Varierande .val mellan presens och infitiitiv beroende på syntaktsik konstruktion.

Slutsats: ingen ändring behövs.

Sammanfattning av ändringsbehovet:

Grupp 1: Artikel 171 här ändras bestämdheten och verbet. (Eventuellt också tempus, men först efter påtryckningar.

Article 171.2 second paragraph. The words " den budgetförordning som skall fastställas enligt artikel 183" should be replaced by the words "en budgetförordning som skall utfärdas enligt artikel 183" (Man skulle också kunna tänka sig att byta till "som utfärdats" om vi utsätts för påtryckningar. K:s kommentar bör ej komma med i slutpapperet)

Grupp 2: Endast artikel 176 behöver ändras och där byts verbet till utfärdats.

Article 176.3. The word "fastställts" should be replaced by the word "utfärdats"

Grupp 3: Ingen ändring behövs

Bilaga 16

STATSRÅDSBEREDNINGEN PROMEMORIA

1997-01-07

Utredningen om
Svenskan i EU
Kenneth Larsson
Telefon 405 46 74

Begärande eller ansökande myndighet i tullsamarbetstexter

Problem:

1. Fram till c:a 1992 användes motsatsparet *anmodande/anmodad myndighet* i svenska bilaterala avtal om tullsamarbete för att återge engelskans *requesting/requested authority*. Den obetydliga yttre skillnaden mellan *anmodande och anmodad* ledde till problem, man blandade i hop uttrycken. Sverige verkade därför att få olika verb: på svenska blev det *begärande/anmodad* på engelska *applicant/requested*.

Denna terminologi etablerades på svenska före Sveriges anslutning till EU och används i svenska bilaterala tullsamarbetsavtal.

2. Efter anslutningen har ett antal tullsamarbetstexter beslutats hos EU. I dessa har *applicant* återgivits med *ansökande* i stället för *begärande*. På grund av samordningsproblem under inledningsfasen uppmärksammades detta först under slutet av 1996.

3. Krav på övergång till *begärande* framfördes under hösten 1996 till rådets svenska juristlingvister. Kraven avvisades preliminärt med följande argument:

1. Hos EU hade nu ett språkbruk etablerats, som följdes konsekvent. En övergång skulle medföra oenhetlighet i EU-lagstifningen och kräva extra övervakningsinsatser.

2. Något saklig grund för att byta till "*begärande*" skulle inte finnas. "ansöka" skulle vara fullt acceptabelt.

Det överenskoms att frågan på nytt skulle tas upp. Tiden är nu mogen för detta.

Invändningar mot *ansöka/anmoda*

anmoda är ett verb som typiskt används av någon som har rätt att kräva av någon annan att den gör något. Den anmodade är skyldig att göra det som krävs av den. Vid remisser av betänkanden "anmodades" tidigare myndigheter under regeringen att inkomma med synpunkter medan övriga remissinstanser "bereddes tillfälle" att yttra sig.

ansöka är ett verb som i och för sig inte utesluter betydelsen *göra anspråk på något som man har rätt till*, men som normalt används i sammanhang där den som ansökan ställs till inte är skyldig att tillmötesgå denna, utan ansökan beviljas först efter prövning. Typiska exempel är "ansöka om ett lån, ansöka om medlemsskap".

ansöka/anmoda passar således dåligt som ordpar i sammanhanget, eftersom de inte är tillräckligt synonyma. Det tycks också ha uppfattats av kommissionens översättningstjänst där man nyligen börjat använda paret *ansökande/tillfrågad myndighet*.

ansöka och *tillfråga* har båda en mildare innebörden än anmoda och begära och bildar ett tillräckligt synonymt par för att kunna användas i sammanhanget.

Om man däremot utgår från ordet *anmoda* så erbjuder sig som första synonymer k, *fordra*, *begära*.

begärande myndighet har som tidigare nämnts använts i svenska bilaterala tullsamarbetstexter. *begära* är en lämplig synonym till *anmoda*. En invändning som framförts, nämligen att bibetydelsen *hysa begär* skulle inverka störande, tycks knappast hållbar. Sammanhanget utesluter associationer av det slaget.

Slutsats: Det finns sakliga skäl att ändra den terminologi som håller på att etableras i EU-texterna. Ordparet ansöka/anmoda är olämpligt. Det bör ersättas av ett bättre synonympar begära/anmoda eller ansöka/tillfråga.

Vilket ordpar bör väljas *begära/anmoda* eller *ansöka/tillfråga*

I valet mellan de två aktuella ordparen bör man välja det som sedan längre tid används i svenska tullsamarbetstexter om det inte finns språkliga skäl som talar mot det. Ett starkt sådant skäl vore att de andra språken hade uttryck som närmast motsvarande det "mildare" paret *ansöka/tillfråga.*

Jag begränsar mig här till att analysera de engelska och franska uttrycken:

a) Engelskan: *apply/request* Att döma av betydelsebeskrivningar i enspråkiga ordböcker är betydelsen av de engelska orden mycket vid och tycks snarast vetta åt den "mildare" betydelsen, även om den "strängare" också klingar med. Som exempel på användningen av apply anges "to an employer for a job, to a bank for a loan". Betydelsen av *request* anges som "to express a desire for; ask for , demand"

b) Franskan: *requérant/requise* verbet *requérir*. Det franska verbet har mycket klart den "strängare" innebörden. Det översätts i Natur och kulturs stora Fransk-svensk ordbok med "kräva, begära, fordra; jur. äv. yrka på"

Slutsats: Det i svensk lagstiftning redan etablerade ordparet *begära/anmoda* svarar mycket väl mot det franska verbet *requérir* och övervägande skäl talar därför för att välja det redan etablerade framför *ansöka/tillfråga*

Sammanfattning

1. Ordparet *ansöka/anmoda* är olämpligt, eftersom de båda orden inte är tillräckligt synonym för att användas som beskrivning av en symmetrisk relation mellan två parter. En ändring i EU-texterna är därför motiverad.

2. Hos kommisisonen används för närvande paret ansöka/tillfråga. I valet mellan detta och det i svenska tullsamarbetstexter etablerade paret begära/anmoda bör det senare föredrasav följande skäl:

a) Det är välbekant för de svenska tillämparna

b) Det stämmer bäst med vanligt juridiskt språkbruk. (*tillfråga* förekommer ytterst sparsamt i SFS, endast tre förekomster två i

anbudssammanhang ("tillfråga en leverantör"), en gång i adoptionssammanhang (om man inte kan"tillfråga den som är under sexton år"

c) Det har gott stöd i den franska texten.

Bilaga 17

SOC/291
KLART OCH
TYDLIGT SPRÅK

Bryssel 12 juli 1995

YTTRANDE PÅ EGET INITIATIV
från
Ekonomiska och sociala kommittén
om
Ett klart och tydligt språk

Ekonomiska och sociala kommittén beslöt den 29 mars 1995, i enlighet med artikel 23, tredje stycket i arbetsordningen, att utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Ett klart och tydligt språk.

Sektionen för sociala frågor och familje-, utbildnings- och kulturfrågor – ansvarig för beredningen av yttrandet – godkände yttrandet den 15 juni 1995. Föredragande var Angela GUILLAUME.

Vid sin 327:e plenarsession (sammanträdet den 5 juli 1995) godkände Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt:

1. **Inledning**

1.1. Debatten kring Maastrichtfördraget visade att Europas befolkning inte längre förbehållslöst accepterar EU.

1.1.1. Effektiv kommunikation är nödvändig om EU skall kunna motsvara befolkningens förväntningar. Detta innebär att jargong skall undvikas. Även om Generaldirektorat X har ett övergripande ansvar är det kommissionen som ansvarar för definitionerna av de politiska prioriteringarna inom informations- och kommunikationspolitiken. En ledningsgrupp bestående av högre tjänstemän från samtliga generaldirektorat skall genomföra en samordnad informationsstrategi.

1.2. En omorganisation är nödvändig. Kommissionens ståndpunkt måste förmedlas snabbt och tydligt. Ett klart och tydligt språk är oumbärligt för att skapa en öppnare gemenskap.

2. **Synpunkter**

2.1. ***Skulle det vara en fördel att använda ett klart och tydligt språk i officiella dokument?***

2.1.1. Ja, officiella dokument skulle förstås bli lättare, översättningen skulle förenklas, bli snabbare och billigare. Framförallt skulle fientligheten mot europeiska idéer och principer minska eftersom Europas befolkning skulle känna sig mer tillfreds med europeiska institutioner, lagar och de personer som ansvarar för EU:s politik. EU:s dokument skulle påverka utvecklingen i riktning mot harmonisering och sammanhållning i Europa. I detta sammanhang kan man skilja mellan lagtexter och politiska texter. Lagtexter kan vara komplicerade

och kräver noggranna definitioner. Politiska texter innehåller ett budskap som måste kunna förstås av samtliga medborgare. Maastrichtfördraget misslyckades på båda dessa punkter. Det är av avgörande betydelse att framtida revideringar av fördraget är förståeliga, såväl politiskt som juridiskt.

2.2. ***Kan officiella dokument skrivas på ett klart och tydligt språk?***

2.2.1. Ja, men samtidigt är det svårt för tjänstemän och andra att bli av med vanan att använda jargong, juridiskt språk och onyanserade termer, t.ex den felaktiga användningen av det engelska ordet "migrant". En lång tradition av att använda ett officiellt språk och en stark strävan efter likformighet och kontinuitet har skapat en förkärlek för långa ord och meningar. Det behöver inte vara så. Exempel på hur officiella dokument kan skrivas med ett klart och tydligt språk har bifogats detta yttrande.

2.3. ***Är det en uttalad politik att ett klart och tydligt språk skall användas så långt som möjligt?***

2.3.1 Ja, Jaques Delors, dåvarande kommissionsordförande, sade inför Europaparlamentet 10 juni 1992: "... vi måste nå en enkelhet som leder till en samlad självrannsakan först inom kommissionen, vars texter måste vara tydligare...; strävan efter kompromisser på rådsnivå resulterar i texter som är för komplicerade, till och med obegripliga".

2.3.2. Deklarationen från Birmingham-mötet den 16 oktober 1992 fastslog: "Vi vill att gemenskaps-lagstiftningen skall vara enklare och tydligare".

2.3.3. Den 8 juni 1993 antog rådet en resolution om kvaliteten på gemenskapslagstiftningen, med det "övergripande målet att göra gemenskapslagstiftningen mer tillgänglig". Emellertid lyckades inte rådet med att lägga fram resolutionen på ett klart och tydligt språk. Bilaga A till denna rapport är texten till rådsbeslutet, i den form det godkändes den 8 juni 1993. Bilaga B är texten till resolutionen omarbetad till ett klart och tydligt språk.

2.4. Kommittén kan ge många exempel på hur ett klart och tydligt språk skulle kunna användas i EU-texter. Följande exempel är en definition från rådet av "finansiellt institut":

2.4.1. "**Finansiellt institut**" innebär en rörelse, annan än ett kreditinstitut, vars huvudaktivitet är att utföra en eller fler av de uppgifter som benämns i nr 2 - 12 och 14 i förteckningen bilagd direktiv 89/646/EEG, eller ett försäkringsbolag godkänt enligt direktiv 79/267/EEG, senast ändrat genom direktiv 90/619/EEG, i den mån som institutionen utför uppgifter som faller under det direktivet; denna definition inbegriper även i gemenskapen förlagda filialer vilkas huvudkontor finns utanför gemenskapen[1].

---

[1] EGT L 166/79 - 91/308/CEE - 1991-06-28

Översättning

2.4.2. Om man inte är utrustad med de **tre** nämnda direktiven, är det fullständigt omöjligt för den vanlige medborgaren att förstå ovanstående definition.

3. **Slutsats**

3.1 Kommissionen bör vidta åtgärder för att göra det som 1993 års rådsresolution ansåg borde göras. Kommittén har visat att det är en uttalad politik att använda ett klart och tydligt språk. Kommittén har visat att det är möjligt att använda ett klart och tydligt språk i officiella dokument och lagstiftning. Allt som nu krävs är att det verkligen sker. Europas befolkning längtar efter ett klart och enkelt språk i europeiska dokument. Låt oss ge dem det.

Bryssel den 12 juli 1995

Ordföranden för Ekonomiska och sociala kommittén	Generalsekreteraren i Ekonomiska och sociala kommittén
Carlos FERRER	Simon-Pierre NOTHOMB

*

* *

OBS: Bilagor medföljer

RÅDET

RÅDETS RESOLUTION

av den 8 juni 1993

om gemenskapslagstiftningens språkliga kvalitet

(93/C 166/01)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD,

utfärdar denna resolution med beaktande av Fördraget om Kol- och stålunionen, Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen,

med beaktande av slutsatser från presidiet för Europeiska rådets möte i Edinburgh 11–12 december 1992 om praktiska steg mot att göra gemenskapslagstiftningen tydligare och enklare, och med beaktande av följande:

Riktlinjer med kriterier för kvalitetskontroll av utkasten till gemenskapslagstiftning bör antas.

Trots att sådana riktlinjer varken skulle vara bindande eller fullständiga skulle de sträva mot att göra gemenskapslagstiftningen så tydlig, enkel, koncis och lättförståelig som möjligt.

Dessa riktlinjer är avsedda att tjäna som referens för alla organ som är engagerade i att upprätta handlingar för rådet, inte bara inom rådet självt utan också inom De ständiga representanternas kommitté och i synnerhet inom arbetsgrupperna.

Rådets juridiska byrå anmodas att använda dessa riktlinjer för att formulera förslag till rådet och dess underordnade organ.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE:

Målet att göra gemenskapslagstiftningen mer tillgänglig bör eftersträvas, inte bara genom ett systematiskt konsolideringsarbete, utan också genom att tillämpa följande riktlinjer som kriterier för rådstexter:

1. handlingens formulering bör vara klar, enkel, koncis och entydig; onödiga förkortningar, "gemenskapsjargong" och överdrivet långa meningar bör undvikas;
2. otydliga hänvisningar till andra texter bör undvikas liksom alltför många korshänvisningar som gör texten svårförståelig;
3. de olika stadgandena i handlingen bör vara konsekventa; samma term bör användas för att beskriva ett enskilt begrepp;
4. rättigheter och skyldigheter för dem som handlingen berör bör klart definieras;
5. handlingen bör utformas enligt en standard (kapitel, sektioner, artiklar, stycken);

6. i inledningen bör lagstiftningen motiveras i lättförståeliga formuleringar;
7. stadganden som ej är av lagstiftande karaktär bör undvikas (önsketänkande, politiska uttalanden);
8. inkonsekvens med existerande lagstiftning bör undvikas liksom meningslös upprepning av stadganden. Ändring, utvidgning eller upphävande av handling bör tydligt markeras;
9. en handling som ändrar en tidigare handling bör ej innehålla självständiga stadganden utan enbart stadganden som kan införlivas med den handling som ändras;
10. datum för handlingens ikraftträdande och övergångsstadganden som eventuellt behövs bör markeras tydligt.

"Översättning" till ett klart och tydligt språk:

"DE EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD
RÅDETS RESOLUTION
av den 8 juni 1993
om gemenskapslagstiftningens språkliga kvalitet"
(93/C 166/01)

RÅDET BESLUTAR:

1. att gemenskapslagstiftningen upprättas så att den, så långt som möjligt, kan förstås av var och en,

2. att gemenskapslagstiftningen bör omarbetas systematiskt och ofta, så att all lagstiftning inom ett område kan föras samman,

3. att nedan upprättade riktlinjer bör användas för upprättande av gemenskapstexter, och

4. att gemenskapstexter alltid kontrolleras för att se att dessa riktlinjer följs.

RIKTLINJER

1. Formuleringen bör vara tydlig och enkel. Jargong bör inte användas. Ord, meningar och stycken bör vara korta.

2. Hänvisningar bör vara exakta. Korshänvisningar bör endast användas där det är nödvändigt.

3. Lagar bör vara konsekventa: samma term bör användas för att beskriva samma företeelse, både i en ny lag och i överensstämmelse med befintliga lagar.

4.

5. En standard för utformning av texter bör användas.

6.

7. Lagar bör användas endast för att stifta lagar. Önsketänkande och politiska uttalanden bör utelämnas, men målsättningar kan tas med.

8.

9. Där det är möjligt bör en ändring av befintlig lag göras genom en helt ny text, inte med en text som måste läsas tillsammans med en gammal.

10. Det datum då en ny lag träder i kraft bör markeras tydligt.

Citerad och omnämnd litteratur

Anvisningar för översättningsarbetet . [Engelsk version.] Delegationen för översättning av EG:s regelverk. Stockholm oktober 1995.

Anvisningar för översättningsarbetet . Fransk version. Delegationen för översättning av EG:s regelverk. Stockholm oktober 1995.

Bergman, Gösta (1952). Kunglig språkvård. I: *Till Nils Hänninger 27.5.1952* [Festskrift]. Stockholm: Bonniers.

EG:s ord och uttryck. Svenska och engelska termer ur Romfördraget, Vitboken, Maastrichtfördraget och rättsakter som omfattas av EES-avtalet. Tekniska nomenklaturcentralen, TNC, 1993.

Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. Statskontoret 1996. (har varit tillgänglig som arbetsutkast).

Gula boken: Handläggningen av ärenden i regeringskansliet. Stockholm: Statsrådsberedningen 1994. Ds 1994:70.

Karker, Allan (1993). Dansk i EF – en situationsrapport om sproget. Oslo: Nordisk språksekretariat. *Nordisk Språksekretariats Skrifter 16.*

Klarspråk - en grund för god offentlig service. Språkvårdsutredningens rapport. Stockholm 1985. *Ds C 1985:3*

Klarspråksbulletinen. Utgiven av Klarspråksgrupen. Fyra nummer årligen. Från och med 1995.

Larsson, Kenneth (1997). EG:s regelverk på svenska. Ett översättningsprojekt.
I: *Nordens språk i EU.* Rapport från ett seminarium den 6--7 december 1996 i Bryssel. Redigerad av Birgitta Lindgren och Mikael Reuter. Stockholm: Nordiska språkrådet.

Lundgren, Bertil (1997). Svenska översättningsavdelningen vid Europeiska unionens råd. I: *Nordens språk i EU.* Rapport från ett seminarium den 6--7 december 1996 i Bryssel. Redigerad av Birgitta Lindgren och Mikael Reuter. Stockholm: Nordiska språkrådet.

Myndigheternas föreskrifter: Handbok i författningsskrivning. Statsrådsberedningen. Stockholm 1992. *Ds 1992:112*

Myndigheternas skrivregler. 3 upplagan. Stockholm: Fritzes 1994. *Ds 1994:1.*

Några erfarenheter av utredningens försöksverksamhet med samordning av redaktionella och språkliga synpunkter på EU-rättsakter. Utredningen om svenskan i EU. Stockholm 12 december 1996.

Propositionshandboken.:Teknik och metoder i propositionsarbetet. Stockholm: Statsrådsberedningen 1987. *Ds SB 1987:2.*

Riktlinjer för handläggning av s.k. A-punkter och skriftliga beslutsförfaranden i EU-frågor. Utrikesdepartementet. EU-sekretariatet. Stockholm 1996. EU-sekr./cirk.4:1996.

Riktlinjer för att främja svenska språkets ställning i EU-arbetet. Utrikesdepartementet. EU-sekretariatet. Stockholm 1996. EU-sekr./cirk.6:1996.

Rådets förordning nr 1 av den 15 april 1958 om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen. (Återgiven i Översättningsdelegationens promemoria Svenskan i EU.)

Rådets resolution av den 8 juni 1993 om den redaktionella kvaliteten på gemenskapslagstiftningen. (Återgiven i översättningsdelegationens promemoria Svenskan i EU.)

Samrådsformer i Regeringskansliet. Statsrådsberedningen. Stockholm 1997. *SB PM 1997:4.*

Svarta listan 1993. Ord och fraser som kan ersättas i myndighetsspråket. Statsrådsberedningen. Stockholm 1993. (Senare oförändrade omtryck.)

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen. Stockholm 1993.

Svenska skrivregler utgivna av Svenska språknämnden. Stockholm: Almqvist / Wiksell 1991 (senare omtryck). *Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 77.*

Svenskan i EU. En promemoria. Delegationen för översättning av EG:s regelverk. 1994.

Vissa samordningsbehov i EU-lagstiftningsarbetet. En problemskiss och ett förslag till försöksverksamhet. Utredningen om svenskan i EU. Stockholm 15 juli 1996.

Visst går det att förändra myndighetsspråket! En rapport från Språkvårdsprojektet. Stockholm: Allmänna förlaget 1993. *Ds 1993:61*

Statens offentliga utredningar 1998

Kronologisk förteckning

1. Omstruktureringar och beskattning. Fi.
2. Tänder hela livet
   – nytt ersättningssystem för vuxentandvård. S.
3. Välfärdens genusansikte. A.
4. Män passar alltid? Nivå- och organisationsspecifika processer med exempel från handeln. A.
5. Vårt liv som kön. Kärlek, ekonomiska resurser och maktdiskurser. A.
6. Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. A.
7. Översyn av rörelse- och tillsynsregler för kollektiva försäkringar. Fi
8. Alkoholreklam. Marknadsföring av alkoholdrycker och Systembolagets produkturval. S.
9. Integritet – Effektivitet – Skattebrott. Fi.
10. Campus för konst. U.
11. Fristående utbildningar med statlig tillsyn inom olika områden. U.
12. Självdeklaration och kontrolluppgifter
    – förenklade förfaranden. Fi.
13. Säkrare kemikaliehantering. Fö
14. E-pengar – näringsrättsliga frågor. Fi.
15. Gröna nyckeltal – Indikatorer för ett ekologiskt hållbart samhälle. M.
16. När åsikter blir handling. En kunskapsöversikt om bemötande av personer med funktionshinder. S.
17. Samordning av digital marksänd TV. Ku.
18. En gräns – en myndighet? Fi.
19. IT och regional utveckling.
    120 exempel från Sveriges län. K.
20. IT-kommisionens hearing om infrastrukturen för digitala medier. Andrakammarsalen, Riksdagen 1997-10-24. K.
21. Problem med inbäddade system inför 2000-skiftet. Hearing anordnad av IT kommissionen i samverkan med Industriförbundet och Statskontoret 1997-11-14. K.
22. Försäkringsgaranti.
    Ett garantisystem för försäkringsersättningar. Fi.
23. Staten och exportfinansieringen. N.
24. Fiskeriadministrationen i ett EU-perspektiv. Översyn av fiskeriadministrationen m.m. Jo.
25. Tre städer. En storstadspolitik för hela landet. + 4 st bilagor. S.
26. Från hembränt till Mariakliniken.
    – fakta om ungdomar och svartsprit. S.
27. Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag. Fi.
28. Läkemedel i vård och handel. Om en säker, flexibel och samordnad läkemedelsförsörjning. S.
29. 1976 års lag om immunitet och privilegier i vissa fall – en översyn. UD.
30. Utlandsstyrkan. Fö.
31. Det gäller livet. Stöd och vård till barn och ungdomar med psykiska problem. + Bilaga. S.
32. Rättssäkerhet, vårdbehov och samhällsskydd vid psykiatrisk tvångsvård. S.
33. Historia, ekonomi och forskning.
    Fem rapporter om idrott. In.
34. Företagare med restarbetsförmåga. S.
35. Förordningar till miljöbalken. + Bilagor. M.
36. Identifiering och identitet i digitala miljöer
    – Referat från en hearing den 12 november 1997. IT-kommissionens rapport 4/98. K.
37. Den framtida arbetsskadeförsäkringen. S.
38. Vad får vi för pengarna? – Resultatstyrning av statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området. S.
39. Det finsk–svenska gränsälvssamarbetet. M.
40. BROTTSOFFER.
    Vad har gjorts? Vad bör göras? Ju.
41. Läkemedelsinformation för alla. S.
42. Försvarsmaktsgemensam utbildning för framtida krav. Fö.
43. Hur skall Sverige må bättre?
    – första steget mot nationella folkhälsomål. S.
44. En samlad vapenlagstiftning. Ju.
45. Sotning i framtiden. Fö.
46. Om buggning och andra hemliga tvångsmedel. Ju.
47. Bulvaner och annat. Ju.
48. Kontrollerad och ifrågasatt?
    – intervjuer med personer med funktionshinder. S.
49. Konsekvenser av att taxfreeförsäljningen avvecklas inom EU. K.
50. De 39 stegen. Läkemedelsutredningar under 1900-talet och annat underlagsmaterial till Läkemedel i vård och handel, SOU 1998:28. S.
51. Vuxenutbildning och livslångt lärande.
    Situationen inför och under första året med kunskapslyftet. U.
52. Utstationering av arbetstagare. A.
53. Ta vara på möjligheterna i Östersjöregionen. N.
54. Hur offensiv IT-användning kan skapa tillväxt för mindre företag. Ett rådslag anordnat av IT-kommissionen på uppdrag av Kommunikationsdepartementet, Närings- och handelsdepartementet och Industriförbundet.
    Rotundan, Rosenbad 1997-11-18. K.
55. Demokratins räckvidd. Dokumentation från ett seminarium. Demokratiutredningens skriftserie. SB.

Statens offentliga utredningar 1998

Kronologisk förteckning

56. Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa och tillfälligt arbete. Fi
57. DUKOM Distansutbildningskommittén. Utvärdering av distansutbildningsprojekt med IT-stöd. U.
58. IT och nationalstaten. Fyra framtidsscenarier. IT-kommissionens rapport 6/98. K.
59. Räddningstjänsten i Sverige – Rädda och Skydda. Fö.
60. Kring Hallandsåsen. M.
61. Livsmedelstillsyn i Sverige. Jo.
62. Kampanj med kunskaper och känslor. Om kärnavfallsomröstningen i Malå kommun 1997. M.
63. En god affär i Motala. Journalisternas avslöjanden och läsarnas etik. Demokratiutredningens skriftserie. SB.
64. Bättre och mer tillgänglig information. Småföretagsdelegationens rapport 2. N.
65. Nya tider, nya förutsättningar... IT-kommissionens rapport 8/98. K.
66. FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan. U.
67. Socialavgiftslagen. S.
68. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 1998. M.
69. Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg. U.
70. Skolan, IT och det livslånga lärandet. Hearing anordnad av Utbildningsdepartementet och IT-kommissionen, Rosenbad 1997-12-04, IT-kommmissionens rapport 7/98. K.
71. Den kommunala revisionen - ett demokratiskt kontrollinstrument. In.
72. Kommunala finansförbund. Fi.
73. Organisationer Mångfald Integration – Ett framtida system för statsbidrag till invandrarnas riksorganisationer m.fl. In.
74. Styrningen av polisen. Ju.
75. Djurförsök. Jo.
76. Idrott och motion för livet. Statens stöd till idrottsrörelsen och friluftslivets organisationer. In.
77. Kompetens i småföretag. Småföretagsdelegationens rapport 3. N.
78. Regelförenkling för framtiden. Småföretagsdelegationens rapport 4. N.
79. IT och regional utveckling. erfarenheter från tre hearingar under mars 1998. IT-kommmissionens rapport 9/98. K.
80. Bostadsrättsregister. Ju.
81. Användningen av vissa statsflygplan, m.m. SB.
82. Försäkringsföreningar–ett reformerat regelsystem Fi.
83. DUKOM Distansutbildningskommittén. På distans utbildning, undervisning och lärande. Kostnadseffektiv distansutbildning. U.
84. DUKOM Distansutbildningskommittén. Flexibel utbildning på distans. U.
85. Att rösta med händerna. Om stormöten, folkomröstningar och direktdemokrati i Schweiz. SB.
86. Utvecklingssamarbete på rättsområdet. Östeuropa. Ju.
87. Premiepensionsmyndigheten. Fi.
88. Domaren och Beredningsorganisationen - utbildning och arbetsfördelning. Ju.
89. Greppet – att vända en regions utveckling. Rapport från Söderhamnskommittén. N.
90. Steget före. Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. Ju.
91. Nya grepp – kommunal förnyelse och kompetensutveckling. In.
92. Goda idéer om småföretag och samverkan. Småföretagsdelegationens rapport 5. N.
93. Kapitalförsörjning till småföretag. Småföretagsdelegationens rapport 6. N.
94. Förslagskatalog. Småföretagsdelegationens rapport 7. N.
95. Förstärkt skydd av skogsmark för naturvård. M.
96. Naziguldet och Riksbanken. Interimrapport. UD.
97. Gör barn till medborgare! Om barn och demokrati under 1900-talet. SB.
98. Konkurrenslagens regler om företagskoncentration. + Bilaga. N.
99. acceptera! Betänkande från den nationella samordningskommittén för Europaåret mot rasism. In.
100. Har rasismen tagit slut nu? Bilaga till betänkande från den nationella samordningskommittén för Europaåret mot rasism. In.
101. Det unga medborgarskapet. Dokumentation från ett seminarium. SB.
102. Lekmannastyre i experternas tid. Dokumentation från ett seminarium. SB.
103. Bemäktiga individerna. Om domstolarna, lagen och de individuella rättigheterna i Sverige. SB.
104. Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. S.
105. Minska regleringen av kommuner och landsting. In.
106. Unga i ohälsoförsäkringen. Tid för aktivitet och utveckling. S.
107. Främjandelagen – en översyn. A.
108. Analysera mera. Jo.
109. Rättsinformation och IT. Rapport från två seminarier 1996 och 1998. IT-kommissionens rapport 10/98. K.

Statens offentliga utredningar 1998

Kronologisk förteckning

110. Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring. Ju.
111. E-plikt. Att säkra det elektroniska kulturarvet. U.
112. Resurser på lika villkor? U.
113. I God Tro. Samhället och nyandligheten. S.
114. Svenskan i EU. Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna. SB.

Statens offentliga utredningar 1998

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Demokratins räckvidd. Dokumentation från ett seminarium. Demokratiutredningens skriftserie. [55]
En god affär i Motala. Journalisternas avslöjanden och läsarnas etik. Demokratiutredningens skriftserie. [63]
Användningen av vissa statsflygplan, m.m. [81]
Att rösta med händerna. Om stormöten, folkomröstningar och direktdemokrati i Schweiz. SB. [85]
Gör barn till medborgare! Om barn och demokrati under 1900-talet. [97]
Det unga medborgarskapet. Dokumentation från ett seminarium. [101]
Lekemannastyre i experternas tid. Dokumentation från ett seminarium. [102]
Bemäktiga individerna. Om domstolarna, lagen och de individuella rättigheterna i Sverige. [103]
Svenskan i EU. Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna. [114]

Justitiedepartementet

BROTTSOFFER.
Vad har gjorts? Vad bör göras? [40]
En samlad vapenlagstiftning. [44]
Om buggning och andra hemliga tvångsmedel. [46]
Bulvaner och annat. [47]
Styrningen av polisen. [74]
Bostadsrättsregister.[80]
Utvecklingssamarbete på rättsområdet. Östeuropa. [86]
DOMAREN OCH BEREDNINGSORGANISATIONEN – utbildning och arbetsfördelning. [88]
Steget före. Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. [90]
Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring. [110]

Utrikesdepartementet

1976 års lag om immunitet och privilegier i vissa fall – en översyn. [29]
Naziguldet och Riksbanken. Interimrapport. [96]

Försvarsdepartementet

Säkrare kemikaliehantering. [13]
Utlandsstyrkan. [30]
Försvarsmaktsgemensam utbildning för framtida krav. [42]
Sotning i framtiden. [45]
Räddningstjänsten i Sverige – Rädda och Skydda. [59]

Socialdepartementet

Tänder hela livet – nytt ersättningssystem för vuxentandvård. [2]
Alkoholreklam. Marknadsföring av alkoholdrycker och Systembolagets produkturval. [8]
När åsikter blir handling. En kunskapsöversikt om bemötande av personer med funktionshinder. [16]
Tre städer. En storstadspolitik för hela landet. + 4 st bilagor. [25]
Från hembränt till Mariakliniken. – fakta om ungdomar och svartsprit. [26]
Läkemedel i vård och handel. Om en säker, flexibel och samordnad läkemedelsförsörjning. [28]
Det gäller livet. Stöd och vård till barn och ungdomar med psykiska problem. + Bilaga. [31]
Rättssäkerhet, vårdbehov och samhällsskydd vid psykiatrisk tvångsvård. [32]
Företagare med restarbetsförmåga. [34]
Den framtida arbetsskadeförsäkringen. [37]
Vad får vi för pengarna? – Resultatstyrning av statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området. [38]
Läkemedelsinformation för alla. [41]
Hur skall Sverige må bättre? – första steget mot nationella folkhälsomål. [43]
Kontrollerad och ifrågasatt? – intervjuer med personer med funktionshinder. [48]
De 39 stegen. Läkemedelsutredningar under 1900-talet och annat underlagsmaterial till Läkemedel i vård och handel, SOU 1998:28. [50]
Socialavgiftslagen. [67]
Arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. [104]
Unga i ohälsoförsäkringen. Tid för aktivitet och utveckling. [106]
I God Tro. Samhället och nyandligheten. [113]

Kommunikationsdepartementet

IT och regional utveckling. 120 exempel från Sveriges län. [19]
IT-kommisionens hearing om infrastrukturen för digitala medier. Andrakammarsalen, Riksdagen 1997-10-24. [20]
Problem med inbäddade system inför 2000-skiftet. Hearing anordnad av IT kommissionen i samverkan med Industriförbundet och Statskontoret 1997-11-14. [21]
Identifiering och identitet i digitala miljöer. – Referat från en hearing den 12 november 1997. IT-kommissionens rapport 4/98. [36]

Statens offentliga utredningar 1998

Systematisk förteckning

Konsekvenser av att taxfreeförsäljningen avvecklas inom EU. [49]
Hur offensiv IT-användning kan skapa tillväxt för mindre företag. Ett rådslag anordnat av IT-kommissionen på uppdrag av Kommunikations-departementet, Närings- och handelsdepartementet och Industriförbundet. Rotundan, Rosenbad 1997-11-18. [54]
IT och nationalstaten. Fyra framtidsscenarier. IT-kommissionens rapport 6/98. [58]
Nya tider, nya förutsättningar... IT-kommissionens rapport 8/98. [65]
Skolan, IT och det livslånga lärandet. Hearing anordnad av Utbildningsdepartementet och IT-kommissionen, Rosenbad 1997-12-04, IT-kommmissionens rapport 7/98. K. [70]
IT och regional utveckling. erfarenheter från tre hearingar under mars 1998. IT-kommmissionens rapport 9/98. [80]
Rättsinformation och IT. Rapport från två seminarier 1996 och 1998. IT-kommissionens rapport 10/98. [109]

Finansdepartementet

Omstruktureringar och beskattning. [1]
Översyn av rörelse- och tillsynsregler för kollektiva försäkringar. [7]
Integritet – Effektivitet – Skattebrott. [9]
Självdeklaration och kontrolluppgifter – förenklade förfaranden. [12]
E-pengar – näringsrättsliga frågor. [14]
En gräns – en myndighet? [18]
Försäkringsgaranti. Ett garantisystem för försäkringsersättningar. [22]
Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag. [27]
Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa och tillfälligt arbete. [56]
Kommunala finansförbund. [72]
Försäkringsföreningar–ett reformerat regelsystem [82]
Premiepensionsmyndigheten. [87]

Utbildningsdepartementet

Campus för konst [10]
Fristående utbildningar med statlig tillsyn inom olika områden. [11]
Vuxenutbildning och livslångt lärande. Situationen inför och under första året med kunskapslyftet. [51]
DUKOM Distansutbildningskommittén. Utvärdering av distansutbildningsprojekt med IT-stöd. [57]
FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan. [66]
Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg. [69]
DUKOM Distansutbildningskommittén. På distans utbildning, undervisning och lärande. Kostnadseffektiv distansutbildning. [83]
DUKOM Distansutbildningskommittén. Flexibel utbildning på distans. [84]
E-plikt. Att säkra det elektroniska kuturarvet. [111]
Resurser på lika villkor? [112]

Jordbruksdepartementet

Fiskeriadministrationen i ett EU-perspektiv. Översyn av fiskeriadministrationen m.m. [24]
Livsmedelstillsyn i Sverige. [61]
Djurförsök. [75]
Analysera mera. [108]

Arbetsmarknadsdepartementet

Välfärdens genusansikte. [3]
Män passar alltid? Nivå- och organisationsspecifika processer med exempel från handeln. [4]
Vårt liv som kön. Kärlek, ekonomiska resurser och maktdiskurser. [5]
Ty makten är din ... Myten om det rationella arbetslivet och det jämställda Sverige. [6]
Utstationering av arbetstagare. [52]
Främjandelagen – en översyn. [107]

Kulturdepartementet

Samordning av digital marksänd TV. [17]

Närings- och handelsdepartementet

Staten och exportfinansieringen. [23]
Ta vara på möjligheterna i Östersjöregionen. [53]
Bättre och mer tillgänglig information. Småföretagsdelegationens rapport 2. [64]
Kompetens i småföretag. Småföretagsdelegationens rapport 3. [77]
Regelförenkling för framtiden. Småföretagsdelegationens rapport 4. [78]
Greppet – att vända en regions utveckling. Rapport från Söderhamnskommittén. [89]
Goda idéer om småföretag och samverkan. Småföretagsdelegationens rapport 5. [92]
Kapitalförsörjning till småföretag. Småföretagsdelegationens rapport 6. [93]
Förslagskatalog. Småföretagsdelegationens rapport 7. [94]
Konkurrenslagens regler om företagskoncentration. + Bilaga. [98]

Statens offentliga utredningar 1998

Systematisk förteckning

Inrikesdepartementet

Miljödepartementet

FRITZES

Postadress: 106 47 Stockholm
Fax 08-690 91 91, Telefon 08-690 91 90
Epost: fritzes.order@liber.se
Internet: www.fritzes.se

ISBN 91-38-21008-8
ISSN 0375-250X